

Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport

ORDRE 20/2019, de 30 d'abril, de la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport, per la qual es regula l'organització de la resposta educativa per a la inclusió de l'alumnat en els centres docents sostinguts amb fons públics del sistema educatiu valencià. [2019/4442]

ÍNDIX

Preàmbul
Capítol I. Disposicions Generals
Article 1. Objecte
Article 2. Àmbit d'aplicació
Article 3. Destinataris
Capítol II. Detecció de barreres i identificació de necessitats educatives de l'alumnat
Article 4. Detecció de barreres i necessitats
Article 5. Avaluació sociopsicopedagògica
Article 6. Procediment d'avaluació sociopsicopedagògica
Article 7. Informe sociopsicopedagògic
Capítol III. Pla d'actuació personalitzat (PAP)
Article 8. Concepte i contingut del pla d'actuació personalitzat

Article 9. Desenvolupament i avaluació del pla d'actuació personalitzat
Capítol IV. Resposta educativa per a la inclusió
Article 10. Mesures de resposta educativa per a la inclusió
Secció primera. Mesures per a l'accés
Article 11. Adaptacions d'accés
11.1. Accessibilitat personalitzada amb mitjans comuns
11.2. Accessibilitat personalitzada amb mitjans específics o singulars
11.3. Adaptació de les proves d'accés als ensenyaments postobligatoris i de règim especial
Article 12. Activitats complementàries i extraescolars
Article 13. Ajudes i beques a l'estudi
Secció segona. Mesures individualitzades per a l'aprenentatge
Article 14. Adequació personalitzada de les programacions didàctiques
Article 15. Reforç pedagògic
Article 16. Enriquiment curricular
Article 17. Actuacions i programes d'ensenyament intensiu de les llengües oficials de la Comunitat Valenciana per a l'alumnat nouvingut

Article 18. Mesures per a l'alumnat esportista d'alt nivell, d'alt rendiment o d'elit
Article 19. Mesures per a l'alumnat que cursa ensenyaments professionals de Música i/o Dansa
Article 20. Adaptació curricular individual significativa (ACIS)
Article 21. Programes personalitzats per a l'adquisició i l'ús funcional de la comunicació, el llenguatge i la parla
Article 22. Exempcions de qualificació en Batxillerat per a l'alumnat amb necessitats educatives especials
Article 23. Itineraris formatius personalitzats en la Formació Professional
Article 24. Itineraris formatius personalitzats en la Formació de Persones Adultes
Secció tercera. Mesures grupals per a l'aprenentatge vinculades a programes específics
Article 25. Programa de millora de l'aprenentatge i del rendiment (PMAR)
Article 26. Programa de reforç per al quart curs de l'Educació Secundària Obligatòria (PR4)
Article 27. Programa d'aula compartida (PAC)
Article 28. Programes formatius de qualificació bàsica
Article 29. Formació Professional Bàsica de segona oportunitat
Secció quarta. Mesures de flexibilització en l'inici o la durada de les etapes educatives

Conselleria de Educación, Investigación, Cultura y Deporte

ORDEN 20/2019, de 30 de abril, de la Conselleria de Educación, Investigación, Cultura y Deporte, por la cual se regula la organización de la respuesta educativa para la inclusión del alumnado en los centros docentes sostenidos con fondos públicos del sistema educativo valenciano. [2019/4442]

ÍNDICE

Preàmbulo
Capítulo I. Disposiciones generales
Artículo 1. Objeto
Artículo 2. Ámbito de aplicación
Artículo 3. Destinatarios
Capítulo II. Detección de barreras e identificación de necesidades educativas del alumnado
Artículo 4. Detección de barreras y necesidades
Artículo 5. Evaluación sociopsicopedagógica
Artículo 6. Procedimiento de evaluación sociopsicopedagógica
Artículo 7. Informe sociopsicopedagógico
Capítulo III. Plan de actuación personalizado (PAP)
Artículo 8. Concepto y contenido del plan de actuación personalizado
Artículo 9. Desarrollo y evaluación del plan de actuación personalizado
Capítulo IV. Respuesta educativa para la inclusión
Artículo 10. Medidas de respuesta educativa para la inclusión
Sección primera. Medidas para el acceso
Artículo 11. Adaptaciones de acceso
11.1. Accesibilidad personalizada con medios comunes
11.2. Accesibilidad personalizada con medios específicos o singulares
11.3. Adaptación de las pruebas de acceso a las enseñanzas postobligatorias y de régimen especial
Artículo 12. Actividades complementarias y extraescolares
Artículo 13. Ayudas y becas al estudio
Sección segunda. Medidas individualizadas para la aprendizaje
Artículo 14. Adecuación personalizada de las programaciones didácticas
Artículo 15. Refuerzo pedagógico
Artículo 16. Enriquecimiento curricular
Artículo 17. Actuaciones y programas de enseñanza intensiva de las lenguas oficiales de la Comunitat Valenciana para el alumnado recién llegado
Artículo 18. Medidas para el alumnado deportista de alto nivel, de alto rendimiento o de élite
Artículo 19. Medidas para el alumnado que cursa enseñanzas profesionales de Música y/o Danza
Artículo 20. Adaptación curricular individual significativa (ACIS)
Artículo 21. Programas personalizados para la adquisición y el uso funcional de la comunicación, el lenguaje y el habla
Artículo 22. Exenciones de calificación en Bachillerato para el alumnado con necesidades educativas especiales
Artículo 23. Itinerarios formativos personalizados en la Formación Profesional
Artículo 24. Itinerarios formativos personalizados en la Formación de Personas Adultas
Sección tercera. Medidas grupales para el aprendizaje vinculadas en programas específicos
Artículo 25. Programa de mejora del aprendizaje y del rendimiento (PMAR)
Artículo 26. Programa de refuerzo para el cuarto curso de la Educación Secundaria Obligatoria (PR4)
Artículo 27. Programa de aula compartida (PAC)
Artículo 28. Programas formativos de cualificación básica
Artículo 29. Formación Profesional Básica de segunda oportunidad
Sección cuarta. Medidas de flexibilización en el inicio o la duración de las etapas educativas

Article 30. Permanència d'un any més en el mateix curs

Article 31. Flexibilització en l'escolarització en l'ensenyament obligatori per a l'alumnat d'incorporació tardana al sistema educatiu valencià

Article 32. Flexibilització en l'inici de l'escolarització en el segon cicle d'Educació Infantil per a alumnat amb necessitats educatives especials o retard maduratiu

Article 33. Pròrroga de permanència d'un any més en el segon cicle d'Educació Infantil per a l'alumnat amb necessitats educatives especials

Article 34. Pròrroga de l'escolarització en l'ensenyament obligatori per a l'alumnat amb necessitats educatives especials

Article 35. Flexibilització en la durada de l'etapa del Batxillerat

Article 36. Flexibilització en la durada dels cicles formatius de Formació Professional per a alumnat amb necessitats educatives especials

Article 37. Flexibilització en la durada de l'etapa per a l'alumnat amb altes capacitats intel·lectuals

Secció cinquena. Mesures per a la participació

Article 38. Mesures personalitzades per a la participació

Secció sisena. Processos de transició educativa

Article 39. Transició entre nivells, cicles, etapes i modalitats d'escolarització

Capítol V. Personal de suport a la inclusió

Article 40. Personal de suport

Article 41. Personal especialitzat de suport

Article 42. Personal docent especialitzat de suport de pedagogia terapèutica i d'audició i llenguatge

Article 43. Agents externs

Article 44. Serveis i equips de suport a la inclusió

Capítol VI. Escolarització

Secció primera. Alumnat amb necessitats educatives especials

Article 45. Criteris per a l'escolarització de l'alumnat amb necessitats educatives especials

Article 46. Dictamen per a l'escolarització

Article 47. Reducció de ràtio

Article 48. Centres educatius ordinaris especialitzats

Article 49. Unitats específiques en centres ordinaris

Article 50. Centres d'Educació Especial

Article 51. Unitats educatives terapèutiques/hospitals de dia infantil i adolescent (UET/HDIA)

Secció segona. Alumnat amb necessitats de compensació de desigualtats

Article 52. Situacions de compensació de desigualtats

Article 53. Criteris per a l'escolarització de l'alumnat amb necessitats de compensació de desigualtats

Article 54. Mesures per a la compensació de desigualtats

Secció tercera. Atenció domiciliària i hospitalària

Article 55. Resposta educativa a l'alumnat hospitalitzat o convalencent en el seu domicili per malaltia

Article 56. Organització de l'atenció educativa domiciliària

Article 57. Organització de l'atenció educativa hospitalària

Article 58. Professorat de les unitats pedagògiques hospitalàries i per a l'atenció domiciliària

Article 59. Col·laboració dels centres docents en l'atenció educativa domiciliària i hospitalària

Disposicions addicionals

Primera. Pla de formació, sensibilització i difusió de bones pràctiques

Segona. Programes de disseny propi

Tercera. Accions per a la igualtat de les persones amb discapacitat

Quarta. Accions per a la igualtat de les persones LGTBI

Cinquena. Accions per al desenvolupament del Pla director de coeducació

Sisena. Provisió de personal especialitzat de suport

Setena. Centres docents de caràcter singular

Huitena. Autorització d'unitats específiques d'Educació Especial en centres ordinaris

Novena. Seguretat de la informació i protecció de dades

Desena. Suport informàtic de la documentació

Onzena. Incidència pressupostària

Artículo 30. Permanencia de un año más en el mismo curso

Artículo 31. Flexibilización en la escolarización en la enseñanza obligatoria para el alumnado de incorporación tardía al sistema educativo valenciano

Artículo 32. Flexibilización en el inicio de la escolarización en el segundo ciclo de Educación Infantil para el alumnado con necesidades educativas especiales o retraso madurativo

Artículo 33. Prórroga de permanencia de un año más en el segundo ciclo de Educación Infantil para el alumnado con necesidades educativas especiales

Artículo 34. Prórroga de la escolarización en la enseñanza obligatoria para el alumnado con necesidades educativas especiales

Artículo 35. Flexibilización en la duración de la etapa del Bachillerato

Artículo 36. Flexibilización en la duración de los ciclos formativos de Formación Profesional para alumnado con necesidades educativas especiales

Artículo 37. Flexibilización en la duración de la etapa para el alumnado con altas capacidades intelectuales

Sección quinta. Medidas para la participación

Artículo 38. Medidas personalizadas para la participación

Sección sexta. Procesos de transición educativa

Artículo 39. Transición entre niveles, ciclos, etapas y modalidades de escolarización

Capítulo V. Personal de apoyo a la inclusión

Artículo 40. Personal de apoyo

Artículo 41. Personal especializado de apoyo

Artículo 42. Personal docente especializado de apoyo de pedagogía terapéutica y de audición y lenguaje

Artículo 43. Agentes externos

Artículo 44. Servicios y equipos de apoyo a la inclusión

Capítulo VI. Escolarización

Sección primera. Alumnado con necesidades educativas especiales

Artículo 45. Criterios para la escolarización del alumnado con necesidades educativas especiales

Artículo 46. Dictamen para la escolarización

Artículo 47. Reducción de ratio

Artículo 48. Centros educativos ordinarios especializados

Artículo 49. Unidades específicas en centros ordinarios

Artículo 50. Centros de Educación Especial

Artículo 51. Unidades educativas terapéuticas / hospitales de día infantiles y adolescentes (UET/HDIA)

Sección segunda. Alumnado con necesidades de compensación de desigualdades

Artículo 52. Situaciones de compensación de desigualdades

Artículo 53. Criterios para la escolarización del alumnado con necesidades de compensación de desigualdades

Artículo 54. Medidas para la compensación de desigualdades

Sección tercera. Atención domiciliaria y hospitalaria

Artículo 55. Respuesta educativa al alumnado hospitalizado o convalciente en su domicilio por enfermedad

Artículo 56. Organización de la atención educativa domiciliaria

Artículo 57. Organización de la atención educativa hospitalaria

Artículo 58. Profesorado de las unidades pedagógicas hospitalarias y para la atención domiciliaria

Artículo 59. Colaboración de los centros docentes en la atención educativa domiciliaria y hospitalaria

Disposiciones adicionales

Primera. Plan de formación, sensibilización y difusión de buenas prácticas

Segunda. Programas de diseño propio

Tercera. Acciones para la igualdad de las personas con discapacidad

Cuarta. Acciones para la igualdad de las personas LGTBI

Quinta. Acciones para el desarrollo del Plan director de coeducación

Sexta. Provisión de personal especializado de apoyo

Séptima. Centros docentes de carácter singular

Octava. Autorización de unidades específicas de educación especial en centros ordinarios

Novena. Seguridad de la información y protección de datos

Décima. Apoyo informático de la documentación

Undécima. Incidencia presupuestaria

Dotzena. Supervisió d'allò que disposa la norma
Disposició transitòria
Única. Centres autoritzats per a desenvolupar un pla específic d'organització de la jornada escolar
Disposició derogatòria
Única. Derogació normativa
Disposicions finals
Primera. Desenvolupament i aplicació
Segona. Programes experimentals
Tercera. Entrada en vigor

PREÀMBUL

L'educació és un dret fonamental de totes les persones que s'ha de garantir en condicions d'igualtat en l'accés i d'equitat, així com orientar-se a afavorir l'èxit i el progrés de tot l'alumnat en el marc d'un sistema social inclusiu.

En aquest sentit, les polítiques dels organismes internacionals en les últimes dècades han treballat clarament a favor del compromís per la qualitat i l'equitat de l'educació per a tot l'alumnat.

Així, la Convenció de les Nacions Unides sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat (2006) advoca per l'escolarització inclusiva i en igualtat d'oportunitats de les persones amb qualsevol tipus de discapacitat. En la mateixa direcció es pronuncien la UNESCO (2009) i l'Agència Europea per a les Necessitats Especials i l'Educació Inclusiva (2011). També, el Fòrum Mundial de l'Educació (2015), que aprovà la Declaració d'Incheon (Corea del Sud), i la UNESCO (2015), en l'informe «Repensar l'educació», fan explícit l'objectiu de garantir una educació inclusiva, equitativa i de qualitat com a element fonamental per a fer front a totes les formes d'exclusió, marginació i desigualtats en l'accés, la participació i els resultats d'aprenentatge.

La Llei orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació, descriu en l'article 1 els principis de la qualitat i l'equitat com a principis fonamentals que garanteixen la igualtat d'oportunitats per al ple desenvolupament de la personalitat, i estableix que l'educació, la inclusió educativa, la igualtat de drets i oportunitats i l'accessibilitat universal a l'educació són elements compensadors de les desigualtats personals, culturals, econòmiques i socials, amb una atenció especial a les que es deriven de discapacitat. D'aquesta manera, es posa l'èmfasi en la prioritat d'atendre la diversitat com a element enriquidor en totes les etapes.

La Llei 11/2003, de 10 d'abril, de la Generalitat, sobre l'Estatut de les persones amb discapacitat, modificada per la Llei 9/2018, de 24 d'abril, estableix que l'Administració de la Generalitat ha de garantir, entre altres coses, el gaudi efectiu del dret de les persones amb discapacitat a una educació pública, inclusiva i de qualitat, així com a la formació al llarg de la vida, sense discriminació per motiu o raó de tal circumstància i sobre la base de la igualtat d'oportunitats, així com el dret a l'atenció primerenca de les xiquetes i xiquets amb necessitats educatives especials i el dret a l'avaluació sociopsicopedagògica contínua del seu procés educatiu, en qualsevol de les etapes educatives, obligatòries i no obligatòries, que garanteix a les famílies informació en format accessible sobre aquesta.

La Llei 26/2018, de 21 de desembre, de la Generalitat, de drets i garanties de la infància i l'adolescència, dedica el capítol VII del títol II al dret a l'educació i indica que la Generalitat ha de garantir a totes les xiquetes, els xiquets i adolescents de la Comunitat Valenciana, amb igualtat d'oportunitats, l'exercici ple del dret a l'educació, que comprén l'accés efectiu, la permanència i la promoció en un sistema educatiu equitatiu i inclusiu en tots els nivells.

El Reial decret 1/2013, de 29 de novembre, pel qual s'aprova el text refós de la Llei general de drets de les persones amb discapacitat i de la seua inclusió social, reconeix el dret de les persones amb discapacitat a una educació inclusiva, de qualitat i gratuïta, mitjançant la regulació de suports i ajustos raonables.

El Reial decret 1630/2006, de 29 de desembre, pel qual s'estableixen els ensenyaments mínims del segon cicle d'Educació Infantil, dedica l'article 8 a l'atenció a la diversitat, i el Decret 38/2008, de 28 de març, del Consell, pel qual s'estableix el currículum del segon cicle de

Duodécima. Supervisión de lo que dispone la norma
Disposición transitoria
Única. Centros autorizados para el desarrollo de un plan específico de organización de la jornada escolar
Disposición derogatoria
Única. Derogación normativa
Disposiciones finales
Primera. Desarrollo y aplicación
Segunda. Programas experimentales
Tercera. Entrada en vigor

PREÁMBULO

La educación es un derecho fundamental de todas las personas que se tiene que garantizar en condiciones de igualdad en el acceso y de equidad, así como orientarse a favorecer el éxito y el progreso de todo el alumnado en el marco de un sistema social inclusivo.

En este sentido, las políticas de los organismos internacionales en las últimas décadas han trabajado claramente a favor del compromiso por la calidad y la equidad de la educación para todo el alumnado.

Así, la Convención de las Naciones Unidas sobre los Derechos de las Personas con Discapacidad (2006) aboga por la escolarización inclusiva y en igualdad de oportunidades de las personas con cualquier tipo de discapacidad. En la misma dirección se pronuncia la UNESCO (2009) y la Agencia Europea para las Necesidades Especiales y la Educación Inclusiva (2011). También, el Foro Mundial de la Educación (2015), que aprobó la Declaración de Incheon (Corea del Sur), y la UNESCO (2015), en el informe «Repensar la educación», hacen explícito el objetivo de garantizar una educación inclusiva, equitativa y de calidad como elemento fundamental para hacer frente a todas las formas de exclusión, marginación y desigualdades en el acceso, la participación y los resultados de aprendizaje.

La Ley orgánica 2/2006, de 3 de mayo, de educación, describe, en el artículo 1, los principios de la calidad y la equidad como principios fundamentales que garantizan la igualdad de oportunidades para el pleno desarrollo de la personalidad, y establece que la educación, la inclusión educativa, la igualdad de derechos y oportunidades y la accesibilidad universal a la educación, son elementos compensadores de las desigualdades personales, culturales, económicas y sociales, con especial atención a las que se derivan de discapacidad. De este modo, se pone énfasis en la prioridad de atender la diversidad como elemento enriquecedor en todas las etapas.

La Ley 11/2003, de 10 de abril, de la Generalitat, sobre el Estatut de las personas con discapacidad, modificada por la Ley 9/2018, de 24 de abril, establece que la Administración de la Generalitat tiene que garantizar, entre otras cosas, el efectivo goce del derecho de las personas con discapacidad a una educación pública, inclusiva y de calidad, así como a la formación a lo largo de la vida, sin discriminación por motivo o razón de tal circunstancia y en base a la igualdad de oportunidades, así como el derecho a la atención temprana de las niñas y los niños con necesidades educativas especiales y el derecho a la evaluación sociopsicopedagógica continua de su proceso educativo, en cualquiera de las etapas educativas, obligatorias y no obligatorias, garantizando a las familias información en formato accesible sobre esta.

La Ley 26/2018, de 21 de diciembre, de la Generalitat, de derechos y garantías de la infancia y la adolescencia, dedica el capítulo VII del título II al derecho a la educación e indica que la Generalitat tiene que garantizar a todas las niñas, los niños y adolescentes de la Comunitat Valenciana, con igualdad de oportunidades, el ejercicio pleno del derecho a la educación, que comprende el acceso efectivo, la permanencia y la promoción en un sistema educativo equitativo e inclusivo en todos los niveles.

El Real decreto 1/2013, de 29 de noviembre, por el cual se aprueba el texto refundido de la Ley general de derechos de las personas con discapacidad y de su inclusión social, reconoce el derecho de las personas con discapacidad a una educación inclusiva, de calidad y gratuita, mediante la regulación de apoyos y ajustes razonables.

El Real decreto 1630/2006, de 29 de diciembre, por el cual se establecen las enseñanzas mínimas del segundo ciclo de Educación Infantil, dedica el artículo 8 a la atención a la diversidad, y el Decreto 38/2008, de 28 de marzo, del Consell, por el cual se establece el currículum del

l'Educació Infantil a la Comunitat Valenciana, en l'article 10, especifica que els centres han d'adoptar les mesures oportunes dirigides a l'alumnat que presenta necessitats específiques de suport educatiu i buscar la resposta educativa que millor s'adapte a les seues característiques i necessitats personals.

També, el Decret 37/2008, de 28 març, del Consell, pel qual s'estableixen els continguts educatius del primer cicle de l'Educació Infantil a la Comunitat Valenciana, en l'article 12 sobre l'atenció a la diversitat, estableix que els centres educatius han de col·laborar amb les institucions encarregades de fer el seguiment de l'alumnat amb necessitats educatives especials, per mitjà d'una acció educativa que s'adapte a les seues característiques individuals.

El Reial decret 126/2014, de 28 de febrer, pel qual s'estableix el currículum bàsic de l'Educació Primària, en l'article 14, estableix les mesures d'atenció educativa per a l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu i el Decret 108/2014, de 4 de juliol, del Consell, pel qual estableix el currículum i desplega l'ordenació general de l'Educació Primària a la Comunitat Valenciana, preveu una intervenció educativa basada en l'atenció a la diversitat de l'alumnat i l'adaptació del currículum i els seus elements a les necessitats de cada alumna i alumne, amb l'objectiu d'assegurar l'atenció personalitzada i el desenvolupament personal i integral de tot l'alumnat. En el capítol V desenvolupa les mesures d'atenció a la diversitat per a l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu.

El Reial decret 1105/2014, de 26 de desembre, pel qual s'estableix el currículum bàsic de l'Educació Secundària Obligatòria i del Batxillerat, en l'article 9, estableix que les administracions educatives disposaran els procediments oportuns per a fer les adaptacions que faciliten l'accessibilitat al currículum quan siga necessari. En aquest mateix sentit, el Decret 87/2015, de 5 de juny, del Consell, pel qual s'estableix el currículum i es desplega l'ordenació general de l'Educació Secundària Obligatòria i del Batxillerat a la Comunitat Valenciana, modificat pel Decret 136/2015, de 4 de setembre, del Consell, especifica, en l'article 22, les mesures d'atenció a la diversitat de l'alumnat en aquestes etapes educatives.

El Reial decret 1147/2011, de 29 de juliol, pel qual s'estableix l'ordenació general de la Formació Professional del sistema educatiu, fa possible la personalització d'aquests ensenyaments mitjançant, entre altres, l'adequació del currículum que ha establert l'Administració educativa corresponent, la flexibilització dels itineraris formatius, les adaptacions quant a l'accessibilitat i l'establiment de mesures de suport i reforç per a facilitar la informació, l'orientació i l'assessorament, i posa una atenció especial a les persones que presenten una discapacitat, joves amb risc d'abandonament prematur i col·lectius amb més risc d'exclusió social.

El Decret 104/2018, de 27 de juliol, del Consell, pel qual es desenvolupen els principis d'equitat i d'inclusió en el sistema educatiu valencià, estableix que els centres docents són elements dinamitzadors en aquest nou paradigma en el qual la millora de la qualitat i l'equitat, la cohesió social i la participació activa de la comunitat educativa són factors clau de l'èxit escolar. A més, estableix i regula els principis i les actuacions per a fer efectius els principis d'equitat i igualtat d'oportunitats en l'accés, la participació, la permanència i el progrés de tot l'alumnat en el sistema educatiu valencià, que posen el focus d'atenció no només sobre l'àmbit de la discapacitat, sinó sobre tot l'alumnat i, en especial, sobre el que es troba en situació de més vulnerabilitat i en risc d'exclusió educativa i social per qualsevol raó.

L'article 14 d'aquest decret organitza la resposta educativa per a la inclusió en quatre nivells de concreció de caràcter sumatori, progressiu i no exclouent, que han de configurar totes les actuacions dutes a terme en el centre en els diferents plans, programes i actuacions. L'article 13 especifica que la identificació i la valoració de les necessitats educatives de l'alumnat s'ha de realitzar al més aviat possible, a fi de determinar les mesures i els suports més adequats i iniciar la resposta educativa tan prompte com siga possible, que la competència de la identificació de les necessitats específiques de suport educatiu correspon als serveis especialitzats d'orientació, i que quan l'alumnat requereix una resposta personalitzada i individualitzada que comporta mesures curriculars extraordinàries o suports especialitzats serà preceptiva una avaluació sociopsicopedagògica i l'emissió de l'informe corresponent, que deter-

segundo ciclo de Educación Infantil en la Comunitat Valenciana, en el artículo 10, especifica que los centros tienen que adoptar las medidas oportunas dirigidas al alumnado que presenta necesidades específicas de apoyo educativo buscando la respuesta educativa que mejor se adapte a sus características y necesidades personales.

También el Decreto 37/2008, de 28 marzo, del Consell, por el cual se establecen los contenidos educativos del primer ciclo de Educación Infantil en la Comunitat Valenciana, en el artículo 12 sobre la atención a la diversidad, establece que los centros educativos deberán colaborar con las instituciones encargadas de hacer el seguimiento del alumnado con necesidades educativas especiales, por medio de una acción educativa que se adapte a sus características individuales.

El Real decreto 126/2014, de 28 de febrero, por el cual se establece el currículum básico de la Educación Primaria, en el artículo 14, establece las medidas de atención educativa para el alumnado con necesidades específicas de apoyo educativo, y el Decreto 108/2014, de 4 de julio, del Consell, por el cual se establece el currículum y se despliega la ordenación general de la Educación Primaria en la Comunitat Valenciana, prevé una intervención educativa basada en la atención a la diversidad del alumnado y la adaptación del currículum y sus elementos a las necesidades de cada alumna y alumno, con el objetivo de asegurar la atención personalizada y el desarrollo personal e integral de todo el alumnado. En su capítulo V desarrolla las medidas de atención a la diversidad para el alumnado con necesidades específicas de apoyo educativo.

El Real decreto 1105/2014, de 26 de diciembre, por el cual se establece el currículum básico de la Educación Secundaria Obligatoria y del Bachillerato, en el artículo 9, establece que las administraciones educativas dispondrán los procedimientos oportunos para realizar las adaptaciones que faciliten la accesibilidad en el currículum cuando sea necesario. En este mismo sentido, el Decreto 87/2015, de 5 de junio, del Consell, por el cual se establece el currículum y se despliega la ordenación general de la Educación Secundaria Obligatoria y del Bachillerato en la Comunitat Valenciana, modificado por el Decreto 136/2015, de 4 de septiembre, del Consell, especifica, en el artículo 22, las medidas de atención a la diversidad del alumnado en estas etapas educativas.

El Real decreto 1147/2011, de 29 de julio, por el cual se establece la ordenación general de la Formación Profesional del sistema educativo, hace posible la personalización de estas enseñanzas mediante, entre otras, la adecuación del currículum establecido por la administración educativa correspondiente, la flexibilización de los itinerarios formativos, las adaptaciones en cuanto a la accesibilidad y el establecimiento de medidas de apoyo y refuerzo para facilitar la información, orientación y asesoramiento, con especial atención a las personas que presentan una discapacidad, jóvenes con riesgo de abandono prematuro y colectivos con mayor riesgo de exclusión social.

El Decreto 104/2018, de 27 de julio, del Consell, por el cual se desarrollan los principios de equidad y de inclusión en el sistema educativo valenciano, establece que los centros docentes son elementos dinamizadores en este nuevo paradigma en el cual la mejora de la calidad y equidad, la cohesión social y la participación activa de la comunidad educativa son factores clave del éxito escolar. Además, establece y regula los principios y las actuaciones para hacer efectivos los principios de equidad e igualdad de oportunidades en el acceso, la participación, la permanencia y el progreso de todo el alumnado en el sistema educativo valenciano, que ponen el foco de atención no solamente sobre el ámbito de la discapacidad, sino sobre todo el alumnado y, en especial, sobre aquel que se encuentra en situación de mayor vulnerabilidad y en riesgo de exclusión educativa y social por cualquier razón.

El artículo 14 de este decreto organiza la respuesta educativa para la inclusión en cuatro niveles de concreción de carácter sumatorio, progresivo y no excluyente, que tienen que configurar todas las actuaciones llevadas a cabo en el centro en los diferentes planes, programas y actuaciones. El artículo 13 especifica que la identificación y valoración de las necesidades educativas del alumnado se tiene que realizar lo más pronto posible, a fin de determinar las medidas y apoyos más adecuados e iniciar la respuesta educativa tan pronto como sea posible; que la competencia de la identificación de las necesidades específicas de apoyo educativo corresponde a los servicios especializados de orientación, y que, cuando el alumnado requiere una respuesta personalizada e individualizada que comporta medidas curriculares extraordinarias o apoyos especializados, será preceptiva una evaluación sociopsicopedagógica y

mina la intensitat i la durada dels suports i aporta orientacions per a l'elaboració del Pla d'actuació personalitzat (PAP).

En l'àmbit del Consell de la Generalitat, el Pla valencià d'inclusió i cohesió social 2017-2022 (Pla VICS) es constitueix en l'eina de planificació, ordenació, gestió i direcció estratègica de les mesures i les accions d'inclusió i cohesió social que posa de manifest la ferma decisió, voluntat i compromís polític del Consell de consolidar un model de polítiques socials basades en el respecte a la dignitat humana i als seus drets fonamentals al llarg de tot el cicle vital, i assegurar la protecció social, donar resposta a les necessitats derivades de les situacions de vulnerabilitat, precarietat, pobresa i exclusió social i afavorir el dret al desenvolupament ple i en condicions verdaderes d'igualtat de qualsevol persona que desenvolupa la seua vida a la Comunitat Valenciana.

La inclusió educativa s'ha d'entendre, per tant, com una qüestió de dret que ha d'impregnar necessàriament les cultures, les polítiques i les pràctiques de l'Administració educativa, dels centres docents i dels diferents serveis educatius. Això comporta la implementació d'actuacions que garanteixen la no-discriminació, la igualtat d'oportunitats, l'accessibilitat universal en totes les seues dimensions: física (en espais, equipaments i entorns), sensorial, cognitiva, emocional/actitudinal i en la comunicació, i preveure les actuacions d'intervenció educativa adequades, efectives i eficients per a aconseguir l'èxit escolar i la participació plena en l'àmbit educatiu de tot l'alumnat, en col·laboració i coordinació amb els diferents agents sociocomunitaris, des de la consideració que els centres docents han de ser autèntics dinamitzadors de la transformació social cap a la igualtat i la plena inclusió de totes les persones. En aquest sentit, s'han de mantindre unes expectatives elevades per a tot l'alumnat i no posar el focus d'atenció només en aquest, sinó que també, i especialment, en el seu context de desenvolupament i aprenentatge i en les barreres que en dificulten la inclusió.

Per tot això, a proposta del director general de Política Educativa, amb els tràmits previs preceptius, oït el Consell Escolar de la Comunitat Valenciana, en virtut de l'article 53 de l'Estatut d'Autonomia de la Comunitat Valenciana, que estableix la competència de la Generalitat en l'ensenyament, i les competències que m'atribueix l'article 28.e de la Llei 5/1983, de 30 de desembre, del Consell,

ORDENE

CAPÍTOL I

Disposicions generals

Article 1. Objecte

1. Aquesta ordre té per objecte regular l'organització de la resposta educativa en els centres docents, en el marc de l'educació inclusiva, a fi de garantir l'accés, la participació, la permanència i el progrés de tot l'alumnat, com a nucli del dret fonamental a l'educació i des dels principis de qualitat, igualtat d'oportunitats, equitat i accessibilitat universal.

2. Així mateix, té per objecte regular el procés de detecció de les barreres a la inclusió, la identificació de les necessitats específiques de suport educatiu i les necessitats de compensació de desigualtats, en l'àmbit educatiu i administratiu.

Article 2. Àmbit d'aplicació

1. L'àmbit d'aplicació d'aquesta ordre són els centres docents sostinguts amb fons públics del sistema educatiu valencià que imparteixen ensenyaments no universitaris.

2. Els centres privats no sostinguts amb fons públics s'han d'acollir a allò que disposa l'apartat segon de l'article 2 del Decret 104/2018.

Article 3. Destinataris

1. Aquesta ordre està dirigida a tot l'alumnat escolaritzat en els centres docents especificats en l'article 2, des de la consideració que cada alumna i alumne té necessitats úniques que poden requerir una atenció singular en algun moment de la seua escolarització, i el fet que el siste-

la emisión del correspondiente informe, que determina la intensidad y duración de los apoyos y aporta orientaciones para la elaboración del plan de actuación personalizado (PAP).

En el ámbito del Consell de la Generalitat, el Plan valenciano de inclusión y cohesión social 2017-2022 (Plan VICS) se constituye en la herramienta de planificación, ordenación, gestión y dirección estratégica de las medidas y acciones de inclusión y cohesión social que pone de manifiesto la firme decisión, voluntad y compromiso político del Consell de consolidar un modelo de políticas sociales basadas en el respeto a la dignidad humana y a sus derechos fundamentales a lo largo de todo el ciclo vital, y asegurar la protección social, dar respuesta a las necesidades derivadas de las situaciones de vulnerabilidad, precariedad, pobreza y exclusión social y favorecer el derecho al desarrollo pleno y en verdaderas condiciones de igualdad de cualquier persona que desarrolla su vida en la Comunitat Valenciana.

La inclusión educativa se tiene que entender, por lo tanto, como una cuestión de derecho que tiene que impregnar necesariamente las culturas, las políticas y las prácticas de la Administración educativa, de los centros docentes y de los diferentes servicios educativos. Esto comporta la implementación de actuaciones que garanticen la no-discriminación, la igualdad de oportunidades, la accesibilidad universal en todas sus dimensiones: física (en espacios, equipaciones y entornos), sensorial, cognitiva, emocional/actitudinal y en la comunicación, y prever las actuaciones de intervención educativa adecuadas, efectivas y eficientes para conseguir el éxito escolar y la plena participación en el ámbito educativo de todo el alumnado, en colaboración y coordinación con los diferentes agentes sociocomunitarios, desde la consideración de que los centros docentes tienen que ser auténticos dinamizadores de la transformación social hacia la igualdad y la plena inclusión de todas las personas. En este sentido, se tienen que mantener unas altas expectativas para todo el alumnado y no poner el foco de atención solo en este, sino también, y especialmente, en su contexto de desarrollo y aprendizaje y en las barreras que dificultan la inclusión.

Por todo esto, a propuesta del director general de Política Educativa, con los trámites previos preceptivos, oído el Consell Escolar de la Comunitat Valenciana, en virtud del artículo 53 del Estatuto de Autonomía de la Comunitat Valenciana, que establece la competencia de la Generalitat en la enseñanza, y las competencias que me atribuye el artículo 28.e de la Ley 5/1983, de 30 de diciembre, del Consell

ORDENO

CAPÍTULO I

Disposiciones generales

Artículo 1. Objeto

1. Esta orden tiene por objeto regular la organización de la respuesta educativa en los centros docentes, en el marco de la educación inclusiva, con el fin de garantizar el acceso, la participación, la permanencia y el progreso de todo el alumnado, como núcleo del derecho fundamental a la educación y desde los principios de calidad, igualdad de oportunidades, equidad y accesibilidad universal.

2. Asimismo, tiene por objeto regular el proceso de detección de las barreras a la inclusión, la identificación de las necesidades específicas de apoyo educativo y las necesidades de compensación de desigualdades, en el ámbito educativo y administrativo.

Artículo 2. Ámbito de aplicación

1. El ámbito de aplicación de esta orden son los centros docentes sostenidos con fondos públicos del sistema educativo valenciano que imparten enseñanzas no universitarias.

2. Los centros privados no sostenidos con fondos públicos se tienen que acoger a aquello que dispone el apartado segundo del artículo 2 del Decreto 104/2018.

Artículo 3. Destinatarios

1. Esta orden está dirigida a la totalidad del alumnado escolarizado en los centros docentes especificados en el artículo 2, desde la consideración de que cada alumna y alumno tiene necesidades únicas que pueden requerir una atención singular en algún momento de su escola-

ma educatiu ha d'incloure i donar resposta a la diversitat que hi ha en la societat i contribuir a eliminar les barreres del context que generen desigualtats.

2. L'ordre posa una èmfasi especial en la resposta a l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu, l'alumnat amb necessitats de compensació de desigualtats i l'alumnat que, per diverses causes, es troba en situació de major vulnerabilitat i en risc d'exclusió.

CAPÍTOL II

Detecció de barreres i identificació de necessitats educatives de l'alumnat

Article 4. Detecció de barreres i necessitats

1. La detecció de les circumstàncies de vulnerabilitat de l'alumnat i de les barreres a la inclusió existents en els diferents contextos de desenvolupament s'ha de realitzar al més aviat possible, a fi d'iniciar la resposta educativa en el moment en què aquestes es detecten, sempre considerant les interaccions de les condicions personals i del context escolar, familiar i social. S'ha de posar una atenció especial a la detecció i la identificació en el moment previ a l'escolarització, en l'Educació Infantil i en els canvis d'etapa, que assegure la coordinació necessària entre els diferents agents, serveis i entitats implicades.

2. Prèviament a l'escolarització, els serveis psicopedagògics escolars i els gabinets psicopedagògics municipals, atés el seu caràcter de zona, han de rebre la informació de l'alumnat que pot presentar necessitats específiques de suport educatiu, que han aportat les famílies, altres serveis educatius, serveis amb competències en sanitat i benestar social i centres d'atenció primerenca (CAT), fer-ne la identificació, emetre l'informe sociopsicopedagògic i, si escau, tramitar el dictamen per a l'escolarització, d'acord amb el que especifica l'article 46 d'aquesta ordre. Aquesta informació l'han de posar a disposició de les comissions d'escolarització municipals, a fi d'assessorar en el procés d'escolarització.

3. La detecció prèvia a l'escolarització de les situacions de compensació de desigualtats correspon als serveis socials municipals o mancomunats entre diferents municipis, que han de posar a disposició de les comissions d'escolarització municipals la informació rellevant i pertinent perquè els serveis psicopedagògics escolars o gabinets psicopedagògics municipals en facen la identificació i assessoren en el procés d'escolarització, dins de l'àmbit de les seues competències.

4. Els centres docents han d'incloure en el seu Projecte educatiu els mecanismes i els procediments per a detectar de manera primerenca les necessitats específiques de suport educatiu i les necessitats de compensació de desigualtats, a fi d'iniciar la resposta educativa al més aviat possible.

5. L'equip directiu, amb la col·laboració del servei especialitzat d'orientació, ha d'organitzar, supervisar i fer el seguiment del procés de detecció primerenca de les mesures dutes a terme i dels seus resultats, així com organitzar les coordinacions amb els agents externs que hi participen.

6. En l'àmbit escolar, la detecció de les circumstàncies de vulnerabilitat i les barreres per a la inclusió la fa l'equip educatiu, que coordina la tutora o el tutor, amb la informació obtinguda del personal del centre, la família o els representants legals, l'alumnat i les persones amb què s'hi relaciona habitualment i els serveis o les entitats externes: serveis de salut, serveis socials, centres d'atenció primerenca, entitats d'iniciativa social implicades en el procés socioeducatiu i altres agents.

7. Tenint en compte la detecció realitzada, l'equip educatiu, coordinat per la tutora o el tutor i, si escau, l'assessorament del servei especialitzat d'orientació, ha de planificar i aplicar les mesures i els suports més adients i incidir especialment en el nivell de resposta II i en les mesures de nivell III que no requereixen una avaluació sociopsicopedagògica, d'acord amb el que especifica l'article 6 d'aquesta ordre, i valorar-ne la seua efectivitat.

8. Quan l'equip educatiu constata que, per a superar les barreres a la inclusió detectades, no són suficients les mesures prèvies adoptades, la tutora o el tutor ha de posar-ho en coneixement del servei especialitzat

rización, y el hecho de que el sistema educativo tiene que incluir y dar respuesta a la diversidad existente en la sociedad y contribuir a eliminar las barreras del contexto que generan desigualdades.

2. La orden pone especial énfasis en la respuesta al alumnado con necesidades específicas de apoyo educativo, el alumnado con necesidades de compensación de desigualdades y el alumnado que, por varias causas, se encuentra en situación de mayor vulnerabilidad y en riesgo de exclusión.

CAPÍTULO II

Detección de barreras e identificación de necesidades educativas del alumnado

Artículo 4. Detección de barreras y necesidades

1. La detección de las circunstancias de vulnerabilidad del alumnado y de las barreras a la inclusión existentes en los diferentes contextos de desarrollo se tiene que realizar lo antes posible, a fin de iniciar la respuesta educativa en el momento en el cual estas se detecten, siempre considerando las interacciones de las condiciones personales y del contexto escolar, familiar y social. Se tiene que poner especial atención en la detección e identificación en el momento previo a la escolarización, en la Educación Infantil y en los cambios de etapa, y asegurar la coordinación necesaria entre los diferentes agentes, servicios y entidades implicadas.

2. Previamente a la escolarización, los servicios psicopedagógicos escolares y los gabinetes psicopedagógicos municipales, dado su carácter de zona, tienen que recibir la información del alumnado que puede presentar necesidades específicas de apoyo educativo, aportada por las familias, por otros servicios educativos, por los servicios con competencias en sanidad y bienestar social y los centros de atención temprana (CAT), hacer la identificación, emitir el informe sociopsicopedagógico y, si es el caso, tramitar el dictamen para la escolarización, de acuerdo con lo que se especifica en el artículo 46 de esta orden. Esta información se tiene que poner a disposición de las comisiones de escolarización municipales con la finalidad de asesorar en el proceso de escolarización.

3. La detección previa a la escolarización de las situaciones de compensación de desigualdades corresponde a los servicios sociales municipales o mancomunados entre diferentes municipios, que tienen que poner a disposición de las comisiones de escolarización municipal la información relevante y pertinente para que los servicios psicopedagógicos escolares o gabinetes psicopedagógicos municipales hagan la identificación y asesoren en el proceso de escolarización, dentro del ámbito de sus competencias.

4. Los centros docentes tienen que incluir en su Proyecto educativo los mecanismos y procedimientos para detectar de forma temprana las necesidades específicas de apoyo educativo y las necesidades de compensación de desigualdades, a fin de iniciar la respuesta educativa lo antes posible.

5. El equipo directivo, con la colaboración del servicio especializado de orientación, tiene que organizar, supervisar y hacer el seguimiento del proceso de detección temprana de las medidas llevadas a cabo y de sus resultados, así como organizar las coordinaciones con los agentes externos que participen.

6. En el ámbito escolar, la detección de las circunstancias de vulnerabilidad y las barreras para la inclusión la realiza el equipo educativo, coordinado por la tutora o el tutor, con la información obtenida del personal del centro, la familia o representantes legales, el alumnado y las personas con las que se relaciona de forma habitual y los servicios o entidades externas: servicios de salud, servicios sociales, centros de atención temprana, entidades de iniciativa social implicadas en el proceso socioeducativo y otros agentes.

7. Teniendo en cuenta la detección realizada, el equipo educativo, coordinado por la tutora o el tutor y el asesoramiento, si procede, del servicio especializado de orientación, tiene que planificar y aplicar las medidas y los apoyos más adecuados, incidiendo especialmente en el nivel de respuesta II y en las medidas de nivel III que no requieren una evaluación sociopsicopedagógica, de acuerdo con lo que se especifica en el artículo 6 de esta orden, y valorar su efectividad.

8. Cuando el equipo educativo constata que, para superar las barreras a la inclusión detectadas, no son suficientes las medidas previas adoptadas, la tutora o el tutor tiene que ponerlo en conocimiento del

d'orientació perquè valoren de manera conjunta, almenys, els elements següents:

- Les barreres a l'accés, la participació i l'aprenentatge.
- La informació procedent dels àmbits personal, escolar, familiar i social de l'alumnat, incloent-hi els punts forts i febles.
- Les mesures educatives aplicades fins al moment i l'eficàcia d'aquestes.

Si en el marc d'aquesta valoració conjunta es conclou que no és convenient fer-ne una avaluació sociopsicopedagògica, el servei especialitzat d'orientació ha de recomanar i planificar, conjuntament amb la tutora o el tutor i l'equip educatiu, les mesures més adients i establir els terminis en els quals se n'ha de revisar la seua efectivitat, deixant-ne constància per escrit.

Si es conclou la necessitat de realitzar una avaluació sociopsicopedagògica, la tutora o el tutor, en representació de l'equip educatiu i amb el vistiplau de la direcció del centre docent públic o la titularitat del centre privat concertat, ha de formalitzar la sol·licitud al servei especialitzat d'orientació perquè n'inicie el procediment.

Article 5. Avaluació sociopsicopedagògica

1. L'avaluació sociopsicopedagògica és el procés sistemàtic, planificat i rigorós de recollida i valoració de la informació rellevant, mitjançant el qual el personal dels serveis especialitzats d'orientació, de manera coordinada i col·laborativa amb els equips educatius, la família o els representants legals, els serveis socials i sanitaris, les entitats d'iniciativa social implicades en la resposta educativa i altres agents significatius, identifica de manera precisa les necessitats específiques de suport educatiu de l'alumnat. Aquesta informació justifica i orienta les decisions sobre les mesures de resposta educativa proposades i l'aplicació d'aquestes.

2. L'avaluació sociopsicopedagògica té les característiques següents:

a) Se centra a identificar les barreres i fortaleses de l'alumnat i del context i les necessitats educatives, evitant formes d'etiquetatge.

b) Està encaminada a eliminar les barreres a la inclusió, promoure el desenvolupament personal, escolar i social de l'alumnat i orientar el professorat i la família en la tasca educativa.

c) Promou la inclusió de l'alumnat en contextos educatius normalitzats i preveu les situacions o les condicions que poden produir-ne la segregació i l'aïllament.

d) És un procés dinàmic, interactiu, participatiu, holístic, continu i obert, que s'ha d'actualitzar en funció del progrés de l'alumnat i la informació que s'obté dels diferents agents durant el procés d'aprenentatge-ensenyament.

e) Recull i sistematitza la informació rellevant de diferents fonts i agents, tot considerant que aquesta ha de ser funcional, pertinent i confidencial, d'acord amb les normes vigents sobre la protecció de dades.

f) S'inicia en el moment en què, en els contextos escolar, familiar i social, es detecten barreres d'accés, aprenentatge o participació que limiten el desenvolupament de l'alumnat i, per tant, requereixen l'adopció de mesures curriculars extraordinàries de nivell III i qualsevol mesura de nivell IV o prendre decisions pel que fa a la modalitat d'escolarització, una vegada s'ha constatat que les mesures ordinàries de nivell II i III no són suficients.

g) Utilitza instruments variats i rigorosos propis de l'especialitat de cada professional que hi intervé i facilita la participació de l'alumnat, el professorat, les famílies i els agents implicats en la resposta educativa, així com altres agents, serveis i entitats que poden ser significatius per a l'obtenció d'informació. Això inclou les entrevistes, l'anàlisi documental i l'observació en els diferents àmbits: aula, esplai, menjador, etc. El professorat ha d'aportar tota la informació que siga necessària, com el desenvolupament competencial de l'alumnat i, si escau, les habilitats d'interacció amb l'entorn.

3. La valoració sociopsicopedagògica té caràcter prescriptiu en les situacions següents:

3.1. Per a l'aplicació de les mesures de resposta de nivell III següents:

servicio especializado de orientación para que valoren de forma conjunta, al menos, los elementos siguientes:

- Las barreras al acceso, la participación y el aprendizaje.
- La información procedente de los ámbitos personal, escolar, familiar y social del alumnado, incluyendo los puntos fuertes y débiles.
- Las medidas educativas aplicadas hasta el momento y su eficacia.

Si en el marco de esta valoración conjunta se concluye que no es conveniente hacer una evaluación sociopsicopedagógica, el servicio especializado de orientación tiene que recomendar y planificar, conjuntamente con la tutora o el tutor y el equipo educativo, las medidas más adecuadas y establecer los plazos en los cuales se tiene que revisar su efectividad, dejando constancia de ello por escrito.

Si se concluye la necesidad de llevar a cabo una evaluación sociopsicopedagógica, la tutora o el tutor, en representación del equipo educativo y con el visto bueno de la dirección del centro docente público o la titularidad del centro privado concertado, tiene que formalizar la solicitud al servicio especializado de orientación para que inicie el procedimiento.

Artículo 5. La Evaluación sociopsicopedagógica

1. La evaluación sociopsicopedagógica es el proceso sistemático, planificado y riguroso de recogida y valoración de la información relevante, mediante el cual el personal de los servicios especializados de orientación, de forma coordinada y colaborativa con los equipos educativos, la familia o representantes legales, los servicios sociales y sanitarios, las entidades de iniciativa social implicadas en la respuesta educativa y otros agentes significativos, identifica de forma precisa las necesidades específicas de apoyo educativo del alumnado. Esta información justifica y orienta las decisiones sobre las medidas de respuesta educativa propuestas y su aplicación.

2. La evaluación sociopsicopedagógica tiene las características siguientes:

a) Se centra en identificar las barreras a la inclusión y los puntos fuertes del alumnado y del contexto, y en identificar las necesidades educativas, evitando formas de etiquetado.

b) Está encaminada a eliminar las barreras a la inclusión, promover el desarrollo personal, escolar y social del alumnado y orientar al profesorado y la familia en su tarea educativa.

c) Promueve la inclusión del alumnado en contextos educativos normalizados y prevé las situaciones o condiciones que pueden producir su segregación y aislamiento.

d) Es un proceso dinámico, interactivo, participativo, holístico, continuo y abierto, que se tiene que ir actualizando en función del progreso del alumnado y la información que se obtiene de los diferentes agentes durante el proceso de aprendizaje-enseñanza.

e) Recopila y sistematiza la información relevante de diferentes fuentes y agentes, considerando que esta tiene que ser funcional, pertinente y confidencial, de acuerdo con las normas vigentes sobre la protección de datos.

f) Se inicia en el momento en que, en los contextos escolar, familiar y social, se detectan barreras de acceso, aprendizaje o participación que limitan el desarrollo del alumnado y, por lo tanto, requieren la adopción de medidas curriculares extraordinarias de nivel III y cualquier medida de nivel IV, o tomar decisiones en cuanto a la modalidad de escolarización, una vez se ha constatatado que las medidas ordinarias de nivel II y III no son suficientes.

g) Utiliza instrumentos variados y rigurosos propios de la especialidad de cada profesional que interviene y facilita la participación del alumnado, el profesorado, las familias y los agentes implicados en la respuesta educativa, así como otros agentes, servicios y entidades que pueden ser significativos para la obtención de información. Esto incluye las entrevistas, el análisis documental y la observación en los diferentes ámbitos: aula, recreo, comedor, etc. El profesorado tiene que aportar toda la información que sea necesaria, como el desarrollo competencial del alumnado y, si es el caso, las habilidades de interacción con el entorno.

3. La valoración sociopsicopedagógica tiene carácter prescriptivo en las siguientes situaciones:

3.1. Para la aplicación de las medidas de respuesta de nivel III siguientes:

a) Enriquiment curricular per a l'alumnat amb altes capacitats intel·lectuals.

b) Programa de millora de l'aprenentatge i del rendiment (PMAR)

c) Programa de reforç per al quart curs d'ESO (PR4).

d) Programa d'aula compartida (PAC) en l'ESO.

e) Programes formatius de qualificació bàsica adaptada a persones amb necessitats educatives especials derivades de discapacitat.

f) Cicles de formació professional bàsica de segona oportunitat, en el cas d'alumnat amb necessitats educatives especials derivades de discapacitat.

g) Altres mesures excepcionals de resposta de nivell III que determine reglamentàriament la conselleria competent en matèria d'educació.

3.2. Per a l'aplicació de totes les mesures de resposta de nivell IV:

a) Escolarització de l'alumnat amb necessitats educatives especials.

b) Accessibilitat personalitzada amb mitjans específics o singulars.

c) Adaptació en les proves d'accés als ensenyaments postobligatoris i de règim especial.

d) Adaptació curricular individual significativa (ACIS) en l'ensenyament obligatori.

e) Programes personalitzats que comporten suports personals especialitzats.

f) Exempcions de qualificació en Batxillerat per a l'alumnat amb necessitats educatives especials.

g) Flexibilització de l'inici de l'escolarització en el segon cicle de l'etapa d'Educació Infantil per a alumnat amb necessitats educatives especials o retard maduratiu.

h) Pròrroga de permanència d'un any més en el segon cicle d'Educació Infantil per a l'alumnat amb necessitats educatives especials.

i) Pròrroga d'escolarització en l'ensenyament obligatori per a alumnat amb necessitats educatives especials.

j) Flexibilització en la durada de l'etapa del Batxillerat per a l'alumnat amb necessitats educatives especials.

k) Flexibilització en la durada dels cicles formatius de Formació Professional per a l'alumnat amb necessitats educatives especials.

l) Flexibilització de la durada de l'etapa per a l'alumnat amb altes capacitats intel·lectuals.

m) Altres mesures de resposta de nivell IV que determine reglamentàriament la conselleria competent en matèria d'educació.

4. Les conclusions, orientacions i propostes d'actuació que es deriven de l'avaluació sociopsicopedagògica han de quedar documentades en l'informe sociopsicopedagògic.

5. L'avaluació sociopsicopedagògica i l'emissió de l'informe sociopsicopedagògic és competència dels serveis especialitzats d'orientació, que comprenen els serveis psicopedagògics escolars, departaments d'orientació, gabinets psicopedagògics escolars autoritzats i, en casos particulars i a petició de l'Administració, dels equips d'orientació especialitzats.

Article 6. Procediment d'avaluació sociopsicopedagògica

1. La sol·licitud de valoració sociopsicopedagògica la complimenta la tutora o el tutor amb la informació obtinguda de l'equip educatiu, de la família, de l'alumnat i, si escau, d'altres agents, i ha d'estar acompanyada de la informació o la documentació que la justifica i la conforma, per escrit, de la família o els representats legals. El formulari de sol·licitud ha d'incloure, almenys, una descripció del motiu, les barreres a l'accés, la participació i l'aprenentatge detectades, les mesures desenvolupades, els resultats obtinguts, el desenvolupament competencial i, si escau, les habilitats d'interacció amb l'entorn. Per a complimentar la sol·licitud, la tutora o el tutor pot tindre l'assessorament del servei especialitzat d'orientació.

2. Rebuda la sol·licitud, l'especialista en Orientació Educativa ha de coordinar el procés d'avaluació sociopsicopedagògica, que implica la recollida i la valoració d'informació de l'alumnat i dels diferents agents, entitats i serveis, referida als diversos contextos de desenvolupament, amb l'objecte de realitzar una identificació precisa de les necessitats educatives.

a) Enriquecimiento curricular para el alumnado con altas capacidades intelectuales.

b) Programa de mejora del aprendizaje y del rendimiento (PMAR).

c) Programa de refuerzo para el cuarto curso de ESO (PR4).

d) Programa de aula compartida (PAC) en la ESO.

e) Programas formativos de cualificación básica adaptada a personas con necesidades educativas especiales derivadas de discapacidad.

f) Ciclos de formación profesional básica de segunda oportunidad, en el caso de alumnado con necesidades educativas especiales derivadas de discapacidad.

g) Otras medidas excepcionales de respuesta de nivel III que determine reglamentariamente la conselleria competente en materia de educación.

3.2. Para la aplicación de todas las medidas de respuesta de nivel IV:

a) Escolarización del alumnado con necesidades educativas especiales.

b) Accesibilidad personalizada con medios específicos o singulares.

c) Adaptación en las pruebas de acceso a las enseñanzas postobligatorias y de régimen especial.

d) Adaptación curricular individual significativa (ACIS) en la enseñanza obligatoria.

e) Programas personalizados que comporten apoyos personales especializados.

f) Exenciones de calificación en Bachillerato para el alumnado con necesidades educativas especiales.

g) Flexibilización del inicio de la escolarización en el segundo ciclo de la etapa de Educación Infantil para el alumnado con necesidades educativas especiales o retraso madurativo.

h) Prórroga de permanencia de un año más en el segundo ciclo de Educación Infantil para el alumnado con necesidades educativas especiales.

i) Prórroga de escolarización en la enseñanza obligatoria para alumnado con necesidades educativas especiales.

j) Flexibilización en la duración de la etapa del Bachillerato para el alumnado con necesidades educativas especiales.

k) Flexibilización en la duración de los ciclos formativos de Formación Profesional para el alumnado con necesidades educativas especiales.

l) Flexibilización de la duración de la etapa para el alumnado con altas capacidades intelectuales.

m) Otras medidas de respuesta de nivel IV que determine reglamentariamente la conselleria competente en materia de educación.

4. Las conclusiones, orientaciones y propuestas de actuación que se derivan de la evaluación sociopsicopedagógica tienen que quedar documentadas en el informe sociopsicopedagógico.

5. La evaluación sociopsicopedagógica y la emisión del informe sociopsicopedagógico es competencia de los servicios especializados de orientación, que comprenden los servicios psicopedagógicos escolares, departamentos de orientación, gabinetes psicopedagógicos escolares autorizados y, en casos particulares y a petición de la Administración, de los equipos de orientación especializados.

Artículo 6. Procedimiento de evaluación sociopsicopedagógica

1. La solicitud de valoración sociopsicopedagógica la cumplimenta la tutora o el tutor, con la información obtenida del equipo educativo, de la familia, del alumnado y, si procede, de otros agentes, y tiene que ir acompañada de la información o la documentación que la justifica y la conforma, por escrito, de la familia o representantes legales. El formulario de solicitud tiene que incluir, al menos, una descripción del motivo, las barreras al acceso, la participación y el aprendizaje detectadas, las medidas desarrolladas, los resultados obtenidos, el desarrollo competencial y, si es el caso, las habilidades de interacción con el entorno. Para cumplimentar la solicitud, la tutora o el tutor puede contar con el asesoramiento del servicio especializado de orientación.

2. Recibida la solicitud, el especialista de Orientación Educativa ha de coordinar el proceso de evaluación sociopsicopedagógica, que implica la recogida y valoración de información del alumnado y de los diferentes agentes, entidades y servicios, referida a los varios contextos de desarrollo, con el objeto de realizar una identificación precisa de las necesidades educativas.

El personal especialitzat de suport ha d'aportar la informació necessària i col·laborar-hi, dins de l'àmbit de competència d'aquest.

En el cas que siga necessària la col·laboració del personal especialitzat de suport adscrit al servei psicopedagògic escolar de la zona, l'especialista en Orientació Educativa del centre ha de fer-ne la sol·licitud, per escrit i amb el vistiplau de la direcció o la titularitat del centre, a la direcció del servei psicopedagògic escolar corresponent.

Si és necessària la col·laboració dels serveis socials, sanitaris o altres serveis educatius, l'especialista en Orientació Educativa ha de remetre una sol·licitud de col·laboració, a través de la família o pels mitjans establits i protocol·litzats reglamentàriament per l'Administració.

3. Finalitzat el procés de recollida i valoració funcional de les dades obtingudes, el servei especialitzat d'orientació n'ha d'emetre, en el termini màxim de 30 dies naturals des de la formalització de la sol·licitud, l'informe sociopsicopedagògic, llevat que les circumstàncies degudament justificades ho impedisquen.

Si de l'avaluació es conclou que l'alumna o l'alumne no presenta necessitats específiques de suport educatiu o necessitats de compensació de desigualtats que requereixen mesures incloses en l'article 5 d'aquesta ordre, l'informe ha de proposar les mesures de resposta més adients i les orientacions a l'equip educatiu i a la família o els representants legals per a dur-les a terme.

Si de l'avaluació es conclou que l'alumna o alumne presenta necessitats específiques de suport educatiu o necessitats de compensació de desigualtats que requereixen mesures incloses en l'article 5 d'aquesta ordre, l'informe ha d'incloure, a més, en els supòsits que es determinen a l'article 8 d'aquesta ordre, la proposta del Pla d'actuació personalitzat. Si l'alumnat amb necessitats educatives especials es troba en algun dels supòsits que recull l'article 46 d'aquesta ordre, s'ha de tramitar el dictamen d'escolarització.

4. Una vegada emés l'informe sociopsicopedagògic, l'especialista en Orientació Educativa ha d'informar la tutora o el tutor i l'equip educatiu de les conclusions i la proposta de les mesures educatives, dels suports i, si és procedent, del Pla d'actuació personalitzat. Així mateix, ha de realitzar el tràmit d'audiència preceptiu amb la família, els representants legals o l'alumnat, en cas de ser major d'edat i tindre la capacitat civil, del qual ha de deixar constància per escrit, per a informar-los de les conclusions, facilitar l'assessorament i l'acompanyament necessaris, demanar la seua opinió i promoure la seua col·laboració, tot considerant les possibilitats de participació i els objectius de la intervenció.

Per a realitzar el tràmit d'audiència, l'especialista en Orientació Educativa pot tindre la col·laboració de la tutora o el tutor i qualsevol altre agent que considere necessari.

Les famílies, els representants legals i l'alumnat, en cas de ser major d'edat i tindre la capacitat civil, tenen dret a rebre una còpia en format accessible de l'informe sociopsicopedagògic, de la qual cosa s'ha de deixar constància per escrit amb el vistiplau de la direcció o la titularitat del centre.

5. L'avaluació i l'informe sociopsicopedagògic s'han d'actualitzar sempre que s'hagen de modificar les mesures proposades, incorporar-ne d'altres que requereixen preceptivament una avaluació sociopsicopedagògica i en els canvis d'etapa.

6. Els tràmits d'audiència a les famílies o els representants legals s'han de dur a terme respectant el principi de l'interés superior del menor i l'exercici de les potestats que té conferides la funció docent i orientadora per a garantir el dret fonamental de l'educació.

7. L'especialista en Orientació Educativa ha de mantindre informada la comissió de coordinació pedagògica, o l'òrgan del centre que tinga atribuïdes aquestes funcions, de les avaluacions sociopsicopedagògiques realitzades i de les mesures proposades en cada cas.

Article 7. Informe sociopsicopedagògic

1. L'informe sociopsicopedagògic és el document escrit en què l'especialista en Orientació Educativa recull les conclusions del procediment d'avaluació sociopsicopedagògica, determina si l'alumna o l'alumne presenta necessitats específiques de suport educatiu i el tipus, i

El personal especializado de apoyo tiene que aportar la información necesaria y colaborar dentro de su ámbito de competencia.

En el supuesto de que sea necesaria la colaboración del personal especializado de apoyo adscrito al servicio psicopedagógico escolar de la zona, el especialista de Orientación Educativa del centro tiene que hacer la solicitud, por escrito y con el visto bueno de la dirección o la titularidad del centro, a la dirección del servicio psicopedagógico escolar correspondiente.

Si es necesaria la colaboración de los servicios sociales, sanitarios u otros servicios educativos, el especialista de Orientación Educativa tiene que remitir una solicitud de colaboración, a través de la familia o por los medios establecidos y protocolizados reglamentariamente por la Administración.

3. Finalizado el proceso de recogida y valoración funcional de los datos obtenidos, el servicio especializado de orientación tiene que emitir, en el plazo máximo de 30 días naturales desde la formalización de la solicitud, el informe sociopsicopedagógico, salvo que las circunstancias debidamente justificadas lo impidan.

Si de la evaluación se concluye que la alumna o el alumno no presenta necesidades específicas de apoyo educativo o necesidades de compensación de desigualdades que requieren medidas incluidas en el artículo 5 de esta orden, el informe tiene que proponer las medidas de respuesta más adecuadas y las orientaciones al equipo educativo y a la familia o representantes legales para llevarlas a cabo.

Si de la evaluación se concluye que la alumna o el alumno presenta necesidades específicas de apoyo educativo o necesidades de compensación de desigualdades que requieren medidas incluidas en el artículo 5 de esta orden, el informe tiene que incluir, además, en los supuestos que se determinan en el artículo 8 de esta orden, la propuesta del Plan de actuación personalizado. Si el alumnado con necesidades educativas especiales se encuentra en alguno de los supuestos que se recogen en el artículo 46 de esta orden, se tiene que tramitar el dictamen de escolarización.

4. Una vez emitido el informe sociopsicopedagógico, el especialista de Orientación Educativa tiene que informar a la tutora o el tutor y al equipo educativo de las conclusiones y la propuesta de las medidas educativas, de los apoyos y, si es procedente, del Plan de actuación personalizado. Asimismo, tiene que realizar el preceptivo trámite de audiencia con la familia, los representantes legales o el alumnado, en caso de ser mayor de edad y tener la capacidad civil, del cual tiene que dejar constancia por escrito, para informarles de las conclusiones, facilitar el asesoramiento y acompañamiento necesarios, recabar su opinión y promover su colaboración, considerando las posibilidades de participación y los objetivos de la intervención.

Para realizar el trámite de audiencia, el especialista de Orientación Educativa puede contar con la colaboración de la tutora o el tutor y cualquier otro agente que considere necesario.

Las familias, los representantes legales y el alumnado, en caso de ser mayor de edad y tener la capacidad civil, tienen derecho a recibir una copia en formato accesible del informe sociopsicopedagógico, de lo que se dejará constancia por escrito con el visto bueno de la dirección o la titularidad del centro deberá dejar constancia de ello por escrito con el visto bueno.

5. La evaluación y el informe sociopsicopedagógico se han de actualizar siempre que se tengan que modificar las medidas propuestas, incorporar otras que requieren preceptivamente una evaluación sociopsicopedagógica y en los cambios de etapa.

6. Los trámites de audiencia a las familias o representantes legales se han de llevar a cabo respetando el principio del interés superior del menor y el ejercicio de las potestades que tiene conferidas la función docente y orientadora para garantizar el derecho fundamental de la educación.

7. El especialista de Orientación Educativa ha de mantener informada a la comisión de coordinación pedagógica o al órgano del centro que tenga atribuidas estas funciones, de las evaluaciones sociopsicopedagógicas realizadas y de las medidas propuestas en cada caso.

Artículo 7. Informe sociopsicopedagógico

1. El informe sociopsicopedagógico es el documento escrito donde el especialista de Orientación Educativa recoge las conclusiones del procedimiento de evaluación sociopsicopedagógica, determina si la alumna o el alumno presenta necesidades específicas de apoyo edu-

fa la proposta de mesures, suports i, si escau, del Pla d'actuació personalitzat per a la resposta educativa a les necessitats i barreres identificades.

2. L'informe sociopsicopedagògic consta de dues parts:

2.1. Conclusions del procediment d'avaluació sociopsicopedagògica, que inclou els elements següents:

a) Identificació de les necessitats específiques de suport educatiu i, si escau, de les necessitats de compensació de desigualtats.

b) Descripció de les barreres a la inclusió i les necessitats educatives.

c) Determinació del grau de suport que l'alumnat requereix per a donar resposta a les seues necessitats educatives, en funció de l'autonomia que té i d'acord amb els criteris següents:

– Grau de suport 1: necessita supervisió o suport amb personal no especialitzat en alguna àrea o entorn en algun moment de la jornada escolar setmanal.

– Grau de suport 2: necessita suport amb personal especialitzat en algunes àrees o entorns durant una part de la jornada escolar setmanal.

– Grau de suport 3: necessita suport amb personal especialitzat en la majoria d'àrees o entorns durant més de la meitat de la jornada escolar setmanal.

d) Justificació de les conclusions.

2.2. Proposta de les mesures, suports i orientacions per a l'organització de la resposta educativa, que inclou, almenys, els aspectes següents:

a) Proposta de la modalitat d'escolarització, si escau.

b) Mesures de resposta educativa recomanades en cada un dels nivells, d'acord amb l'article 14 del Decret 104/2018, i orientacions per al desenvolupament d'aquestes.

c) Suports personals no especialitzats per al desenvolupament de les mesures proposades, especificant-ne el tipus, les tasques que han de realitzar, el temps d'atenció setmanal, la durada prevista i els criteris per a la retirada.

d) Suports personals especialitzats per al desenvolupament de les mesures proposades, especificant-ne el tipus, la intensitat (referida al temps d'atenció setmanal: baixa, mitjana o alta), les tasques que han de fer, la durada prevista i els criteris per a la retirada.

e) Actuacions en el context familiar i social, i en altres contextos, si escau.

f) Proposta d'intervenció d'altres professionals externs al centre.

3. A l'efecte d'aquesta ordre, només tenen validesa els informes sociopsicopedagògics que han elaborat els serveis especialitzats d'orientació.

CAPÍTOL III

Pla d'actuació personalitzat (PAP)

Article 8. Concepte i contingut del Pla d'actuació personalitzat

1. El Pla d'actuació personalitzat és el document que organitza les mesures de resposta educativa, d'acord amb l'article 14 del Decret 104/2018, per a garantir l'accés, la participació i l'aprenentatge de l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu que requereix determinades mesures personalitzades, a partir de la proposta feta en l'informe sociopsicopedagògic.

2. El PAP té caràcter prescriptiu per a l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu, sempre que s'hi aplique alguna de les mesures següents:

a) Accessibilitat personalitzada amb mitjans específics o singulars.

b) Adaptació curricular individual significativa (ACIS) a l'ensenyament obligatori.

c) Enriquiment curricular per a l'alumnat amb altes capacitats intel·lectuals.

d) Programes personalitzats que impliquen suports personals especialitzats.

e) Programes específics adreçats a l'alumnat que presenta alteracions greus de conducta, programes d'acompanyament davant supòsits de violència i desprotecció, i plans terapèutics per a l'alumnat amb problemes greus de salut mental.

cativo y su tipo, y hace la propuesta de medidas, apoyos y, si procede, del Plan de actuación personalizado para la respuesta educativa a las necesidades y barreras identificadas.

2. El informe sociopsicopedagògic consta de dos partes:

2.1. Conclusiones del procedimiento de evaluación sociopsicopedagógica, que incluye los elementos siguientes:

a) Identificación de las necesidades específicas de apoyo educativo y, si procede, de las necesidades de compensación de desigualdades.

b) Descripción de las barreras a la inclusión y las necesidades educativas.

c) Determinación del grado de apoyo que el alumnado requiere para dar respuesta a sus necesidades educativas, en función de su autonomía y de acuerdo con los criterios siguientes:

– Grado de apoyo 1: necesita supervisión o apoyo con personal no especializado en alguna área o entorno en algún momento de la jornada escolar semanal.

– Grado de apoyo 2: necesita apoyo con personal especializado en algunas áreas o entornos durante una parte de la jornada escolar semanal.

– Grado de apoyo 3: necesita apoyo con personal especializado en la mayoría de áreas o entornos durante más de la mitad de la jornada escolar semanal.

d) Justificación de las conclusiones.

2.2. Propuesta de las medidas, apoyos y orientaciones para la organización de la respuesta educativa, que incluye, al menos, los aspectos siguientes:

a) Propuesta de la modalidad de escolarización, si procede.

b) Medidas de respuesta educativa recomendadas en cada uno de los niveles, de acuerdo con el artículo 14 del Decreto 104/2018, y orientaciones para su desarrollo.

c) Apoyos personales no especializados para el desarrollo de las medidas propuestas, especificando el tipo, las tareas que han de realizar, el tiempo de atención semanal, la duración prevista y los criterios para su retirada.

d) Apoyos personales especializados para el desarrollo de las medidas propuestas, especificando el tipo, la intensidad (referida al tiempo de atención semanal: baja, media o alta), las tareas que han de realizar, la duración prevista y los criterios para la retirada.

e) Actuaciones en el contexto familiar y social, y en otros contextos, si procede.

f) Propuesta de intervención de otros profesionales externos al centro.

3. A efectos de la presente orden, solo tienen validez los informes sociopsicopedagógicos elaborados por los servicios especializados de orientación.

CAPÍTULO III

Plan de actuación personalizado (PAP)

Artículo 8. Concepto y contenido del Plan de actuación personalizado

1. El Plan de actuación personalizado es el documento que organiza las medidas de respuesta educativa, de acuerdo con el artículo 14 del Decreto 104/2018, para garantizar el acceso, la participación y el aprendizaje del alumnado con necesidades específicas de apoyo educativo que requiere determinadas medidas personalizadas, a partir de la propuesta hecha en el informe sociopsicopedagógico.

2. El PAP tiene carácter descriptivo para el alumnado con necesidades específicas de apoyo educativo, siempre que se aplique alguna de las medidas siguientes:

a) Accesibilidad personalizada con medios específicos o singulares.

b) Adaptación curricular individual significativa (ACIS) en la enseñanza obligatoria.

c) Enriquecimiento curricular para el alumnado con altas capacidades intelectuales.

d) Programas personalizados que implican apoyos personales especializados.

e) Programas específicos para el alumnado que presenta alteraciones graves de la conducta, programas de acompañamiento ante supuestos de violencia y desprotección, y planes terapéuticos para el alumnado con problemas graves de salud mental.

f) Itinerari formatiu personalitzat per a l'alumnat amb necessitats educatives especials que cursa ensenyaments de Formació Professional.

g) Altres mesures que determine reglamentàriament la conselleria competent en matèria d'educació.

3. El PAP forma part de l'expedient acadèmic de l'alumnat per al qual s'aplica i ha de contindre, almenys, i en funció de les necessitats educatives identificades a l'informe sociopsicopedagògic, els apartats següents:

a) Dades personals, escolars i familiars de l'alumna o l'alumne.

b) Agents que hi intervenen, incloent-hi la família o representants legals i agents externs.

c) Necessitats educatives que presenta i barreres i fortaleces en l'accés, la participació i l'aprenentatge.

d) Mesures de resposta educativa que s'estan aplicant o s'han aplicat amb anterioritat, i els seus resultats.

e) Mesures de resposta que s'han d'aplicar durant el curs, amb especificació dels objectius que es pretenen aconseguir, el personal de suport que ha d'intervindre i els criteris per a la seua retirada.

f) Tasques i dedicació horària del personal especialitzat de suport que hi participa, d'acord amb el grau i la intensitat del suport determinats en l'informe sociopsicopedagògic.

g) Organització de les coordinacions entre els diferents agents que hi intervenen, del centre i externs.

h) Actuacions que cal desenvolupar en els àmbits familiar i social.

i) Accions personalitzades per a la transició: per canvi d'etapa, modalitat d'escolarització o per reincorporació al centre, en el cas que, per raons de caràcter excepcional, l'alumnat reba atenció educativa transitoria externa al centre.

j) Propostes que orienten l'itinerari formatiu personalitzat, en el cas de l'alumnat amb necessitats educatives especials que finalitza l'escolarització obligatòria, a fi d'establir les condicions que faciliten la continuació dels seus estudis, la transició a la vida activa i la inserció sociolaboral.

k) Seguiment i avaluació del PAP, d'acord amb el que especifica l'article 9 d'aquesta ordre, que inclou:

- El seguiment i l'avaluació del desenvolupament i l'efectivitat de cada una de les mesures i dels suports.

- El seguiment i l'avaluació del progrés de l'alumnat.

l) Proposta de mesures de resposta educativa per al curs següent, en el cas de continuïtat del PAP.

Article 9. Desenvolupament i avaluació del Pla d'actuació personalitzat

1. El PAP té caràcter anual i es redacta a l'inici de cada curs escolar o immediatament després de l'emissió de l'informe sociopsicopedagògic, en el cas que l'avaluació sociopsicopedagògica es realitze durant el curs escolar i l'alumna o l'alumne no tinga un PAP previ. L'equip docent, que coordina la tutora o el tutor, és el responsable de l'elaboració d'aquest, amb la col·laboració del personal especialitzat de suport implicat i l'assessorament del servei especialitzat d'orientació.

2. Trimestralment, coincidint amb les sessions d'avaluació, l'equip educatiu, coordinat per la tutora o el tutor i assessorat pel servei especialitzat d'orientació, amb la informació obtinguda de les famílies, l'alumnat i altres agents que hi intervenen, ha d'avaluar els resultats i l'eficàcia de les mesures de resposta educativa dutes a terme, l'organització dels suports personals especialitzats i el progrés de l'alumnat i, d'acord amb això, introduir les modificacions que siguen necessàries. En la sessió d'avaluació de final de curs, a més, han d'acordar la continuïtat del PAP i fer-ne la proposta per al curs següent.

3. Les decisions sobre la modificació i, si escau, la incorporació de noves mesures de resposta, les ha d'acordar de manera col·legiada l'equip educatiu en les sessions d'avaluació, a proposta de qualsevol dels seus membres, de la família o els representants legals o del mateix alumnat, en cas de ser major d'edat i tindre la capacitat civil. Per a l'eliminació de les mesures s'han de considerar els criteris de retirada especificats en el PAP per a cada una d'aquestes.

4. La tutora o el tutor ha de fer constar en el document del PAP les conclusions i les decisions adoptades en el procés d'avaluació contínua i

f) Itinerario formativo personalizado para el alumnado con necesidades educativas especiales que cursa enseñanzas de Formación Profesional.

g) Otras medidas que determine reglamentariamente la conselleria competente en materia de educación.

3. El PAP forma parte del expediente académico del alumnado para el cual se aplica y tiene que contener, al menos, y en función de las necesidades educativas identificadas en el informe sociopsicopedagógico, los apartados siguientes:

a) Datos personales, escolares y familiares de la alumna o el alumno.

b) Agentes que intervienen, incluyendo la familia o representantes legales y agentes externos.

c) Necesidades educativas que presenta y barreras y fortalezas en el acceso, la participación y el aprendizaje.

d) Medidas de respuesta educativa que se están aplicando o que se han aplicado con anterioridad, y los resultados.

e) Medidas de respuesta que se han de aplicar durante el curso, con especificación de los objetivos que se pretenden conseguir, el personal de apoyo que ha de intervenir y los criterios para su retirada.

f) Tareas y dedicación horaria del personal especializado de apoyo que participa, de acuerdo con el grado y la intensidad del apoyo determinados en el informe sociopsicopedagógico.

g) Organización de las coordinaciones entre los diferentes agentes que intervienen, del centro y externos.

h) Actuaciones a desarrollar en el ámbito familiar y social.

i) Acciones personalizadas para la transición: por cambio de etapa, modalidad de escolarización o por reincorporación al centro, en el supuesto de que, por razones de carácter excepcional, el alumnado reciba atención educativa transitoria externa al centro.

j) Propuestas que orientan el itinerario formativo personalizado, en el caso del alumnado con necesidades educativas especiales que finaliza la escolarización obligatoria, con el fin de establecer las condiciones que facilitan la continuación de sus estudios, la transición a la vida activa y la inserción sociolaboral.

k) Seguimiento y evaluación del PAP, de acuerdo con lo que se especifica en el artículo 9 de esta orden, que incluye:

- El seguimiento y evaluación del desarrollo y efectividad de cada una de las medidas y de los apoyos.

- El seguimiento y evaluación del progreso del alumnado.

l) Propuesta de medidas de respuesta educativa para el siguiente curso, en el caso de continuidad del PAP.

Artículo 9. Desarrollo y evaluación del Plan de actuación personalizado

1. El PAP tiene carácter anual y se redacta al inicio de cada curso escolar o inmediatamente después de la emisión del informe sociopsicopedagógico, en el supuesto de que la evaluación sociopsicopedagógica se realice durante el curso escolar y la alumna o el alumno no tenga un PAP previo. El equipo docente, coordinado por la tutora o el tutor, es el responsable de su elaboración, con la colaboración del personal especializado de apoyo implicado y el asesoramiento del servicio especializado de orientación.

2. Trimestralmente, coincidiendo con las sesiones de evaluación, el equipo educativo, coordinado por la tutora o el tutor y asesorado por el servicio especializado de orientación, con la información obtenida de las familias, el alumnado y otros agentes que intervienen, tiene que evaluar los resultados y la eficacia de las medidas de respuesta educativa llevadas a cabo, la organización de los apoyos personales especializados y el progreso del alumnado, y, de acuerdo con esto, introducir las modificaciones que sean necesarias. En la sesión de evaluación de final de curso, además, han de acordar la continuidad del PAP y hacer la propuesta para el curso siguiente.

3. Las decisiones sobre la modificación y, si es el caso, la incorporación de nuevas medidas de respuesta, se han de acordar de forma colegiada por el equipo educativo en las sesiones de evaluación, a propuesta de cualquiera de sus miembros, de la familia o representantes legales o del mismo alumnado, en caso de ser mayor de edad y tener la capacidad civil. Para la eliminación de las medidas se tienen que considerar los criterios de retirada especificados en el PAP para cada una de ellas.

4. La tutora o el tutor ha de hacer constar en el documento del PAP las conclusiones y las decisiones adoptadas en el proceso de evaluación

facilitar aquesta informació a les famílies, representants legals o l'alumnat, en cas de ser major d'edat i tindre la capacitat civil, per a la qual cosa pot tindre la col·laboració de l'especialista en Orientació Educativa i de la resta de l'equip educatiu.

5. Les famílies, representants legals o l'alumnat, en cas de ser major d'edat i tindre la capacitat civil, tenen dret a rebre una còpia del PAP i de les modificacions, de la qual cosa s'ha de deixar constància per escrit amb el vistiplau de la direcció o la titularitat del centre.

CAPÍTOL IV

Resposta educativa per a la inclusió

Article 10. Mesures de resposta educativa per a la inclusió

1. Les mesures de resposta educativa per a la inclusió constitueixen totes les actuacions educatives planificades des d'un enfocament sistemàtic que tenen com a objecte garantir una educació inclusiva, equitativa i de qualitat per a tot l'alumnat, especialment el que es troba en situació de més vulnerabilitat i en risc d'exclusió, mitjançant l'eliminació de les barreres que en limiten el desenvolupament i, d'aquesta manera, donar una resposta personalitzada a les necessitats que té.

2. Aquestes mesures s'organitzen en quatre nivells de concreció, d'acord amb l'article 14 del Decret 104/2018, i les dimensions d'accés, aprenentatge i participació recollides en les línies generals d'actuació de l'article 4 del mateix decret.

Les mesures d'accés tenen com a objecte assegurar la presència de tot l'alumnat en totes les experiències educatives que es desenvolupen en el centre, la qual cosa implica la planificació, provisió i organització dels mitjans i els suports més adequats per a garantir l'accessibilitat física, sensorial, comunicativa, cognitiva i emocional/actitudinal de l'alumnat i la implementació d'actuacions per a prevenir i reduir l'abandonament escolar, així com les mesures per a compensar les desigualtats en l'accés i permanència en el sistema educatiu derivades de situacions personals, socials, econòmiques, culturals, geogràfiques, ètniques o d'altra índole.

Les mesures d'aprenentatge fan referència a l'organització de les mesures curriculars i han de complir els requisits especificats en el punt 5 de l'article 4 del Decret 104/2018.

Les mesures de participació tenen com a objecte implementar la cultura i els valors de l'educació inclusiva en les pràctiques educatives, cosa que implica el desenvolupament de mesures que promouen la igualtat i la convivència, la prevenció i detecció de les situacions d'assetjament escolar i la intervenció consegüent, la valoració de la diversitat cultural i ètnica, l'acollida i el sentit de pertinença de l'alumnat a la comunitat global i local, al centre i al seu grup classe. La finalitat és aconseguir que l'escola siga un entorn lliure, segur, sostenible, saludable i democràtic, on tothom se senta acollit, reconegut, valorat i respectat.

3. L'equip directiu ha de garantir que les línies i els criteris bàsics que orienten l'establiment de mesures a mitjà i llarg termini del Projecte educatiu del centre (PEC), la Programació general anual (PGA), les pràctiques educatives i totes les actuacions que es desenvolupen en cada un dels nivells de resposta incorporen les línies generals d'actuació establides en l'article 4 del Decret 104/2018, tot considerant la idiosincràsia del centre i les conclusions de l'anàlisi dels factors que en faciliten o en dificulten la inclusió en el context escolar, familiar i sociocultural. Així mateix, ha d'impulsar la participació i la cooperació de tota la comunitat educativa, l'obertura del centre a l'entorn pròxim i el treball en xarxa entre el personal educatiu del centre i amb altres centres.

4. L'equip directiu, el professorat i els serveis especialitzats d'orientació, cada un en l'àmbit de les seues competències, han d'adoptar les mesures perquè les famílies i l'alumnat reben assessorament i informació, de manera contínua, individualitzada i en format accessible, sobre les mesures de resposta educativa que s'adopten i les pautes que contribueixen a millorar el desenvolupament personal, intel·lectual, social i emocional.

5. En la presa de decisions s'ha d'escoltar i prendre en consideració l'opinió de les famílies o els representants legals i, sempre que siga possible, de l'alumnat. També hi poden participar, si escau i dins de l'àmbit de les competències que tenen, altres agents dels contextos for-

continua y facilitar esta información a las familias, representantes legales o el alumnado, en caso de ser mayor de edad y tener la capacidad civil, para lo cual puede contar con la colaboración del especialista de orientación educativa y del resto del equipo educativo.

5. Las familias, representantes legales o el alumnado, en caso de ser mayor de edad y tener la capacidad civil, tienen derecho a recibir una copia del PAP y de sus modificaciones, de lo cual se ha de dejar constancia por escrito con el visto bueno de la dirección o la titularidad del centro.

CAPÍTULO IV

Resposta educativa per a la inclusió

Artículo 10. Medidas de respuesta educativa para la inclusión

1. Las medidas de respuesta educativa para la inclusión constituyen todas las actuaciones educativas planificadas desde un enfoque sistémico que tienen como objeto garantizar una educación inclusiva, equitativa y de calidad para todo el alumnado, especialmente para aquel que se encuentra en situación de mayor vulnerabilidad y en riesgo de exclusión, mediante la eliminación de las barreras que limitan su desarrollo para, de este modo, dar una respuesta personalizada a sus necesidades.

2. Estas medidas se organizan en cuatro niveles de concreción, de acuerdo con el artículo 14 del Decreto 104/2018, y las dimensiones de acceso, aprendizaje y participación recogidas en las líneas generales de actuación del artículo 4 del mismo decreto.

Las medidas de acceso tienen como objeto asegurar la presencia de todo el alumnado en todas las experiencias educativas que se desarrollan en el centro, lo cual implica la planificación, provisión y organización de los medios y apoyos más adecuados para garantizar la accesibilidad física, sensorial, comunicativa, cognitiva y emocional/actitudinal del alumnado y la implementación de actuaciones para prevenir y reducir el abandono escolar, así como las medidas para compensar las desigualdades en el acceso y permanencia en el sistema educativo derivadas de situaciones personales, sociales, económicas, culturales, geográficas, étnicas o de otra índole.

Las medidas de aprendizaje hacen referencia a la organización de las medidas curriculares y tienen que cumplir los requisitos especificados en el punto 5 del artículo 4 del Decreto 104/2018.

Las medidas de participación tienen como objeto implementar la cultura y los valores de la educación inclusiva en las prácticas educativas, cosa que implica el desarrollo de medidas que promueven la igualdad y la convivencia, la prevención y detección de las situaciones de acoso escolar y la consiguiente intervención, la valoración de la diversidad cultural y étnica, la acogida y el sentido de pertenencia del alumnado a la comunidad global y local, en el centro y a su grupo clase. La finalidad es conseguir que la escuela sea un entorno libre, seguro, sostenible, saludable y democrático, donde todo el mundo se sienta acogido, reconocido, valorado y respetado.

3. El equipo directivo ha de garantizar que las líneas y criterios básicos que orientan el establecimiento de medidas a medio y largo plazo del Proyecto educativo del centro (PEC), la Programación general anual (PGA), las prácticas educativas y todas las actuaciones que se desarrollan en cada uno de los niveles de respuesta incorporen las líneas generales de actuación establecidas en el artículo 4 del Decreto 104/2018, teniendo en cuenta la idiosincrasia del centro y las conclusiones del análisis de los factores que facilitan o dificultan la inclusión en el contexto escolar, familiar y sociocultural. Asimismo, tiene que impulsar la participación y la cooperación de toda la comunidad educativa, la apertura del centro al entorno próximo y el trabajo en red entre el personal educativo del centro y con otros centros.

4. El equipo directivo, el profesorado y los servicios especializados de orientación, cada cual en el ámbito de sus competencias, tienen que adoptar las medidas para que las familias y el alumnado reciban asesoramiento e información, de forma continua, individualizada y en formato accesible, sobre las medidas de respuesta educativa que se adopten y las pautes que contribuyen a mejorar el desarrollo personal, intelectual, social y emocional.

5. En la toma de decisiones se tiene que escuchar y tomar en consideración la opinión de las familias o representantes legales y, siempre que sea posible, del alumnado. También pueden participar, si procede y dentro del ámbito de sus competencias, otros agentes de los contextos

mals i informals amb els qui l'alumnat es relaciona habitualment, en el marc de les planificacions centrades en la persona. Aquests processos de presa de decisions s'han de fer respectant el principi del superior interès del menor i l'exercici de les potestats que té conferides la funció docent i orientadora per a garantir el dret fonamental de l'educació.

6. La direcció dels centres públics ha d'autoritzar les mesures curriculars extraordinàries de nivell III i les mesures de nivell IV que impliquen actes administratius en l'àmbit competencial dels centres docents i formalitzar la sol·licitud de les mesures que impliquen l'autorització de l'Administració educativa. En el cas dels centres privats concertats, la titularitat del centre, o els òrgans que aquesta determine, autoritzen les mesures curriculars extraordinàries de nivell III i les mesures de nivell IV que impliquen actes administratius en l'àmbit competencial dels centres docents. La sol·licitud de les mesures que requereixen subvenció o concert de l'Administració educativa és competència de la titularitat del centre.

7. Les mesures que impliquen actes administratius en l'àmbit competencial de les direccions territorials competents en matèria d'educació les ha d'autoritzar la persona titular de la direcció territorial competent en matèria d'educació.

8. La comissió de coordinació pedagògica o l'òrgan del centre que té atribuïdes aquestes funcions, ha d'establir les directrius i coordinar l'organització i implementació de les mesures de resposta per a la inclusió, d'acord amb els criteris del claustre i en coherència amb el Projecte educatiu del centre, el Pla d'actuació per a la millora i, si escau, els plans d'actuació personalitzats de l'alumnat.

9. Els criteris per a l'aplicació de les mesures curriculars extraordinàries de nivell III i les mesures de nivell IV es concreten en les seccions primera, segona, tercera i quarta d'aquest capítol.

Secció primera Mesures per a l'accés

Article 11. Adaptacions d'accés

1. Les adaptacions d'accés tenen com a objectiu que l'alumnat que presenta necessitats específiques de suport educatiu pugua accedir a les experiències educatives comunes en entorns normalitzats i desenvolupar el currículum ordinari o, si escau, el currículum adaptat.

2. Aquestes adaptacions poden aplicar-se en totes les etapes educatives i en qualsevol dels nivells de resposta i impliquen la modificació o la provisió de suports materials, espacials, personals, de comunicació, metodològics o organitzatius.

3. Les adaptacions d'accés les planifica, desenvolupa i avalua l'equip educatiu, que coordina la tutora o el tutor, amb l'assessorament, si escau, del servei especialitzat d'orientació, sense perjudici de les competències atribuïdes a l'Administració educativa, als ajuntaments i a la direcció o la titularitat del centre docent pel que fa a l'adequació, la gestió i la supervisió de les condicions d'accessibilitat en els centres docents.

11.1. Accessibilitat personalitzada amb mitjans comuns

1. La conselleria competent en matèria d'educació, els ajuntaments i els centres docents, en l'àmbit de les respectives competències que tenen, han de disposar les mesures en els nivells de resposta I, II i III que possibiliten l'accessibilitat física, sensorial, comunicativa i cognitiva dels espais, els serveis, els processos educatius i de gestió perquè els pugua entendre i utilitzar tot l'alumnat i la comunitat educativa sense cap tipus de discriminació.

2. L'accessibilitat personalitzada amb mitjans comuns inclou l'eliminació dels obstacles que dificulten el desplaçament o l'accés físic, la disposició de les condicions de il·luminació i sonoritat, la senyalització i l'organització dels espais perquè puguen ser comprensibles i segurs, la selecció i l'adaptació dels materials curriculars d'ús comú en format accessible, i totes les actuacions que no impliquen sistemes de comunicació alternatius o augmentatius, materials singulars, personal especialitzat o mesures organitzatives de caràcter extraordinari.

3. Les mesures d'emergència i els plans d'autoprotecció dels centres docents han de preveure els procediments d'actuació per a l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu, i especialment per a

formales e informales con los que el alumnado se relaciona habitualmente, en el marco de las planificaciones centradas en la persona. Estos procesos de toma de decisiones se tienen que llevar a cabo respetando el principio del superior interés del menor y el ejercicio de las potestades que tiene conferidas la función docente y orientadora para garantizar el derecho fundamental de la educación.

6. La dirección de los centros públicos tiene que autorizar las medidas curriculares extraordinarias de nivel III y las medidas de nivel IV que implican actos administrativos en el ámbito competencial de los centros docentes y formalizar la solicitud de las medidas que implican la autorización de la Administración educativa. En el caso de los centros privados concertados, la titularidad del centro, o los órganos que esta determine, autorizan las medidas curriculares extraordinarias de nivel III y las medidas de nivel IV que implican actos administrativos en el ámbito competencial de los centros docentes; la solicitud de las medidas que requieren subvención o concierto de la Administración educativa es competencia de la titularidad del centro.

7. Las medidas que implican actos administrativos en el ámbito competencial de las direcciones territoriales competentes en materia de educación tienen que ser autorizadas por la persona titular de la dirección territorial competente en materia de educación.

8. La comisión de coordinación pedagógica o el órgano del centro que tenga atribuidas estas funciones, tiene que establecer las directrices y coordinar la organización e implementación de las medidas de respuesta para la inclusión, de acuerdo con los criterios del claustro y en coherencia con el Proyecto educativo del centro, el Plan de actuación para la mejora y, si es el caso, los planes de actuación personalizados del alumnado.

9. Los criterios para la aplicación de las medidas curriculares extraordinarias de nivel III y las medidas de nivel IV se concretan en las secciones primera, segunda, tercera y cuarta de este capítulo.

Sección primera Medidas para el acceso

Artículo 11. Adaptaciones de acceso

1. Las adaptaciones de acceso tienen como objetivo que el alumnado que presenta necesidades específicas de apoyo educativo pueda acceder a las experiencias educativas comunes en entornos normalizados y desarrollar el currículum ordinario o, si procede, el currículum adaptado.

2. Estas adaptaciones pueden aplicarse en todas las etapas educativas y en cualquiera de los niveles de respuesta, e implican la modificación o la provisión de apoyos materiales, espaciales, personales, de comunicación, metodológicos u organizativos.

3. Las adaptaciones de acceso las planifica, desarrolla y evalúa el equipo educativo, coordinado por la tutora o tutor, con el asesoramiento, si procede, del servicio especializado de orientación, sin perjuicio de las competencias atribuidas a la administración educativa, a los ayuntamientos y a la dirección o la titularidad del centro docente en cuanto a la adecuación, gestión y supervisión de las condiciones de accesibilidad en los centros docentes.

11.1. Accesibilidad personalizada con medios comunes

1. La conselleria competente en materia de educación, los ayuntamientos y los centros docentes, en el ámbito de sus respectivas competencias, han de disponer las medidas en los niveles de respuesta I, II y III que posibiliten la accesibilidad física, sensorial, comunicativa y cognitiva de los espacios, servicios, procesos educativos y de gestión para que puedan ser entendidos y utilizados por todo el alumnado y la comunidad educativa sin ningún tipo de discriminación.

2. La accesibilidad personalizada con medios comunes incluye la eliminación de los obstáculos que dificultan el desplazamiento o el acceso físico, la disposición de las condiciones de iluminación y sonoridad, la señalización y la organización de los espacios para que puedan ser comprensibles y seguros, la selección y la adaptación de los materiales curriculares de uso común en formato accesible, y todas aquellas actuaciones que no implican sistemas de comunicación alternativos o aumentativos, materiales singulares, personal especializado o medidas organizativas de carácter extraordinario.

3. Las medidas de emergencia y los planes de autoprotección de los centros docentes tienen que contemplar los procedimientos de actuación para el alumnado con necesidades específicas de apoyo educativo, y

l'alumnat que té una discapacitat o alguna limitació funcional, permanent o transitòria, a fi de garantir-ne la salut i seguretat, i eliminar la situació de desavantatge associada a aquestes circumstàncies.

11.2. Accessibilitat personalitzada amb mitjans específics o singulars

1. Quan l'alumnat presenta necessitats específiques de suport educatiu i no són suficients les mesures d'accessibilitat amb mitjans comuns i generalitzats, la conselleria competent en matèria d'educació i els centres docents, dins de l'àmbit de les seues competències, han de facilitar les mesures d'accessibilitat de nivell IV amb mitjans específics o singulars, que consisteixen en la provisió de sistemes augmentatius o alternatius de comunicació, materials singulars, productes de suport, la intervenció d'algun professional especialitzat o l'establiment de mesures organitzatives diferenciades que afecten els espais i el temps.

2. Per a l'aplicació d'aquestes mesures d'accessibilitat s'ha de seguir el procediment següent:

a) En el moment en què es detecten les necessitats educatives especials d'una alumna o un alumne, l'equip docent ha de disposar les mesures d'accessibilitat amb mitjans comuns. En el cas que aquestes siguin insuficients, la tutora o tutor ha de sol·licitar al servei especialitzat d'orientació l'avaluació sociopsicopedagògica preceptiva i l'emissió de l'informe sociopsicopedagògic corresponent, d'acord amb el procediment especificat en l'article 6 d'aquesta ordre, perquè faça la proposta dels mitjans específics o singulars necessaris per a garantir-ne l'accessibilitat.

b) Per a l'alumnat amb necessitats educatives especials derivades de discapacitat que requereix, d'acord amb l'informe sociopsicopedagògic, productes individuals de suport per a millorar la seua autonomia i l'accés al currículum, la direcció o la titularitat del centre ha de fer la sol·licitud a la conselleria competent en matèria d'educació, d'acord amb els criteris i els procediments que dispose la normativa vigent per a aquest tràmit.

11.3. Adaptació de les proves d'accés als ensenyaments postobligatoris i de règim especial

1. L'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu que sol·licita participar en les proves d'accés als ensenyaments de Formació Professional, ensenyaments de Règim Especial o a la Universitat té dret a l'adaptació d'aquestes proves, d'acord amb les seues necessitats, que en cap cas pot comportar una modificació dels continguts bàsics que cal avaluar. Aquest tipus d'adaptació té la consideració de mesura de resposta de nivell III o, quan implica mitjans específics o singulars, de nivell IV.

2. La sol·licitud d'adaptació la fa l'alumnat o els seus representants legals al centre on es realitzen les proves en el moment de formalitzar la matrícula, i ha d'estar acompanyada d'un informe sociopsicopedagògic que ha elaborat el departament d'orientació del centre on està escolaritzat, que indique les necessitats específiques de suport educatiu, la proposta d'adaptació i la justificació que prèviament s'hi han aplicat les adaptacions sol·licitades.

3. En el cas que no haja estat escolaritzat el curs anterior, l'alumnat o els seus representants legals han de sol·licitar l'informe sociopsicopedagògic a l'últim centre on ha estat escolaritzat o, si no pot ser, per causes degudament justificades, han de fer una sol·licitud d'informe al servei psicopedagògic escolar de la zona corresponent al seu domicili i aportar-hi la documentació que acredite la necessitat d'adaptació. El servei psicopedagògic escolar pot demanar la documentació complementària que siga pertinent, a fi de completar la informació necessària per a fer la proposta d'adaptació.

4. La conselleria competent en matèria d'educació ha d'establir, amb l'antelació i la publicitat suficients per al seu coneixement, els criteris sobre els tipus d'adaptació i els requisits per a la realització d'aquestes proves d'accés.

Article 12. Activitats complementàries i extraescolars

1. En la planificació i el desenvolupament de les activitats complementàries i extraescolars, els centres han de tindre en compte que cap alumna i alumne quede exclòs o discriminat per motius econòmics, per raó de discapacitat, limitacions funcionals o per qualsevol altra circumstància.

especialmente para el alumnado que tiene una discapacidad o alguna limitación funcional, permanente o transitoria, a fin de garantizar su salud y seguridad, y eliminar la situación de desventaja asociada a estas circunstancias.

11.2. Accesibilidad personalizada con medios específicos o singulares

1. Cuando el alumnado presenta necesidades específicas de apoyo educativo y no son suficientes las medidas de accesibilidad con medios comunes y generalizados, la conselleria competente en materia de educación y los centros docentes, dentro del ámbito de sus competencias, tienen que facilitar las medidas de accesibilidad de nivel IV con medios específicos o singulares, que consisten en la provisión de sistemas aumentativos o alternativos de comunicación, materiales singulares, productos de apoyo, la intervención de algún profesional especializado o el establecimiento de medidas organizativas diferenciadas que afecten a los espacios y el tiempo.

2. Para la aplicación de estas medidas de accesibilidad se tiene que seguir el procedimiento siguiente:

a) En el momento en que se detecten las necesidades educativas especiales de una alumna o un alumno, el equipo docente tiene que disponer las medidas de accesibilidad con medios comunes. En el supuesto de que estas sean insuficientes, la tutora o el tutor tiene que solicitar al servicio especializado de orientación la evaluación sociopsicopedagógica preceptiva y la emisión del correspondiente informe sociopsicopedagógico, de acuerdo con el procedimiento especificado en el artículo 6 de esta orden, para que haga la propuesta de los medios específicos o singulares necesarios para garantizar la accesibilidad.

b) Para el alumnado con necesidades educativas especiales derivadas de discapacidad que requiere, de acuerdo con el informe sociopsicopedagógico, productos individuales de apoyo para mejorar su autonomía y el acceso al currículum, la dirección o la titularidad del centro tiene que hacer la solicitud a la conselleria competente en materia de educación, de acuerdo con los criterios y procedimientos que disponga la normativa vigente para este trámite.

11.3. Adaptación de las pruebas de acceso a las enseñanzas postobligatorias y de régimen especial

1. El alumnado con necesidades específicas de apoyo educativo que solicita participar en las pruebas de acceso a las enseñanzas de Formación Profesional, enseñanzas de Régimen Especial o a la Universidad tiene derecho a la adaptación de estas pruebas, de acuerdo con sus necesidades, que en ningún caso puede comportar una modificación de los contenidos básicos que se evalúan. Este tipo de adaptación tiene la consideración de medida de respuesta de nivel III o, cuando implica medios específicos o singulares, de nivel IV.

2. La solicitud de adaptación la hace el alumnado o sus representantes legales al centro donde se realizan las pruebas en el momento de formalizar la matrícula, y tiene que ir acompañada de un informe sociopsicopedagógico elaborado por el departamento de orientación del centro donde está escolarizado, que indique las necesidades específicas de apoyo educativo, la propuesta de adaptación y la justificación de que previamente se han aplicado las adaptaciones solicitadas.

3. En el supuesto de que no haya sido escolarizado en el curso anterior, el alumnado o sus representantes legales han de solicitar el informe sociopsicopedagógico en el último centro donde ha sido escolarizado o, si no puede ser, por causas debidamente justificadas, tienen que hacer una solicitud de informe al servicio psicopedagógico escolar de la zona correspondiente a su domicilio, y aportar la documentación que acredite la necesidad de adaptación. El servicio psicopedagógico escolar puede recabar la documentación complementaria que sea pertinente, a fin de completar la información necesaria para hacer la propuesta de adaptación.

4. La conselleria competente en materia de educación tiene que establecer, con la suficiente antelación y publicidad para su conocimiento, los criterios sobre los tipos de adaptación y los requisitos para la realización de estas pruebas de acceso.

Artículo 12. Actividades complementarias y extraescolares

1. En la planificación y el desarrollo de las actividades complementarias y extraescolares, los centros tienen que tener en cuenta que ninguna alumna y alumno quede excluido o discriminado por motivos económicos, por razón de discapacidad, limitaciones funcionales o por cualquier otra circunstancia.

2. En els casos que siga necessari, els centres han de planificar, de manera personalitzada, els continguts, els suports personals, ordinaris o especialitzats, i els mitjans materials, comuns i singulars, a l'efecte d'assegurar la igualtat d'oportunitats i la no-discriminació en l'accés i participació de tot l'alumnat en aquestes activitats.

3. Per a l'autorització o la subvenció per part de l'Administració educativa de les activitats que realitzen els centres docents, s'ha de garantir que aquestes complisquen els criteris d'accessibilitat i no-discriminació.

Article 13. Ajudes i beques a l'estudi

1. La conselleria competent en matèria d'educació ha de disposar les ajudes i beques per a assegurar l'accés i permanència en el sistema educatiu de l'alumnat amb situacions econòmiques desfavorides, necessitats educatives especials o qualsevol altra situació de desavantatge.

2. L'equip directiu ha de fer les actuacions necessàries, en l'àmbit de les competències que té, perquè l'alumnat amb condicions econòmiques desfavorides i altres situacions de desavantatge pugua accedir en igualtat d'oportunitats a tots els serveis i activitats que ofereix el centre.

3. L'equip directiu ha d'oferir informació i acompanyament a les famílies i a l'alumnat, en cas de ser major d'edat i tindre la capacitat civil, sobre les ajudes i les beques a les quals poden accedir, d'acord amb els requisits establits en cada convocatòria, per a la qual cosa pot tindre la col·laboració dels serveis socials i els serveis especialitzats d'orientació.

Secció segona

Mesures individualitzades per a l'aprenentatge

Article 14. Adecuació personalitzada de les programacions didàctiques

1. Amb la finalitat que tot l'alumnat pugua participar en les activitats del seu grup classe i assolir els objectius i les competències clau de l'etapa, el professorat ha d'adequar les programacions didàctiques als diferents ritmes, estils i capacitats d'aprenentatge.

2. L'adequació personalitzada de les programacions didàctiques és una mesura curricular ordinària de nivell II, en tant que considera la totalitat de l'alumnat del grup classe, i de nivell III, en la mesura que té en compte l'alumnat del grup que requereix una resposta diferenciada. Així mateix, també ha de considerar les adequacions necessàries que donen resposta a l'alumnat que requereix mesures curriculars extraordinàries, com les adaptacions curriculars individuals significatives (ACIS) i les adequacions curriculars d'ampliació o enriquiment.

3. Aquestes adequacions s'han de realitzar en totes les etapes educatives i comporten la planificació de les unitats didàctiques i les activitats curriculars en diferents nivells d'amplitud, la utilització de diverses metodologies, formes de representació i d'expressió, activitats i instruments d'avaluació. A més, han d'estimular la motivació i la implicació de l'alumnat i promoure la interacció, la col·laboració i la cooperació entre iguals.

4. Els equips docents, coordinats per la tutora o el tutor del grup, amb la col·laboració del personal especialitzat de suport i l'assessorament, si escau, del servei especialitzat d'orientació, han de realitzar aquestes adequacions, prenent com a referència les unitats didàctiques i les activitats programades per a tot el grup classe.

5. Els criteris, instruments i tècniques per a l'avaluació dels aprenentatges de l'alumnat que ha requerit adequacions personalitzades de les programacions didàctiques s'han de realitzar en relació i coherència amb el tipus d'adaptació realitzada. En qualsevol cas, s'ha d'assegurar l'assoliment de les competències clau de l'etapa, d'acord amb els criteris d'avaluació, per a obtenir la titulació o la competència professional del títol corresponent.

6. En les adaptacions a les proves d'accés als ensenyaments postobligatoris i de Règim Especial s'han de tindre en compte, si cal, les adequacions personalitzades realitzades prèviament, com especifica l'article 11.3 d'aquesta ordre.

2. En los casos que sea necesario, los centros tienen que planificar, de forma personalizada, los contenidos, los apoyos personales, ordinarios o especializados, y los medios materiales, comunes y singulares, a efectos de asegurar la igualdad de oportunidades y la no-discriminación en el acceso y participación de todo el alumnado en estas actividades.

3. Para la autorización o subvención por parte de la Administración educativa de las actividades que realicen los centros docentes, se tiene que garantizar que estas cumplen los criterios de accesibilidad y no-discriminación.

Artículo 13. Ayudas y becas al estudio

1. La conselleria competente en materia de educación tiene que disponer las ayudas y becas para asegurar el acceso y la permanencia en el sistema educativo del alumnado con situaciones económicas desfavorecidas, necesidades educativas especiales o cualquier otra situación de desventaja.

2. El equipo directivo tiene que llevar a cabo las actuaciones necesarias, en el ámbito de sus competencias, para que el alumnado con condiciones económicas desfavorecidas y otras situaciones de desventaja pueda acceder en igualdad de oportunidades a todos los servicios y actividades ofrecidos por el centro.

3. El equipo directivo tiene que ofrecer información y acompañamiento a las familias y al alumnado, en caso de ser mayor de edad y tener la capacidad civil, sobre las ayudas y becas a las cuales pueden acceder, de acuerdo con los requisitos establecidos en cada convocatoria, para lo cual puede contar con la colaboración de los servicios sociales y los servicios especializados de orientación.

Sección segunda

Medidas individualizadas para el aprendizaje

Artículo 14. Adecuación personalizada de las programaciones didácticas

1. Con el fin de que todo el alumnado pueda participar en las actividades de su grupo-clase y lograr los objetivos y las competencias clave de la etapa, el profesorado ha de adecuar las programaciones didácticas a los diferentes ritmos, estilos y capacidades de aprendizaje.

2. La adecuación personalizada de las programaciones didácticas es una medida curricular ordinaria de nivel II, en cuanto que tiene en cuenta a la totalidad del alumnado del grupo-clase, y de nivel III, en cuanto que tiene en cuenta al alumnado del grupo que requiere una respuesta diferenciada. Asimismo, también tiene que considerar las adecuaciones necesarias que dan respuesta al alumnado que requiere medidas curriculares extraordinarias, como las adaptaciones curriculares individuales significativas (ACIS) y las adecuaciones curriculares de ampliación o enriquecimiento.

3. Estas adecuaciones se tienen que hacer en todas las etapas educativas y comportan la planificación de las unidades didácticas y las actividades curriculares en diferentes niveles de amplitud, la utilización de diversas metodologías, formas de representación y de expresión, actividades e instrumentos de evaluación. Además, han de estimular la motivación y la implicación del alumnado y promover la interacción, la colaboración y la cooperación entre iguales.

4. Los equipos docentes, coordinados por la tutora o el tutor del grupo, con la colaboración del personal especializado de apoyo y el asesoramiento, si procede, del servicio especializado de orientación, tienen que realizar estas adecuaciones, tomando como referencia las unidades didácticas y las actividades programadas para todo el grupo-clase.

5. Los criterios, instrumentos y técnicas para la evaluación de los aprendizajes del alumnado que haya requerido adecuaciones personalizadas de las programaciones didácticas se han de llevar a cabo en relación y coherencia con el tipo de adaptación realizada. En cualquier caso, se tiene que asegurar el logro de las competencias clave de la etapa, de acuerdo con los criterios de evaluación, para obtener la titulación o la competencia profesional del título correspondiente.

6. En las adaptaciones a las pruebas de acceso a las enseñanzas postobligatorias y de Régimen Especial se tienen que tener en cuenta, si hace falta, las adecuaciones personalizadas realizadas previamente, como se especifica en el artículo 11.3 de esta orden.

Article 15. Reforç pedagògic

1. El reforç pedagògic és una mesura de resposta de nivell III que pot aplicar-se en qualsevol etapa educativa i suposa l'adequació de la metodologia i les estratègies organitzatives que els centres determinen, dutes a terme amb suports ordinaris.

2. La mesura de reforç pedagògic està dirigida a l'alumnat següent:

a) Alumnat que té dificultats d'aprenentatge en àrees o matèries determinades.

b) Alumnat que ha promocionat amb àrees o matèries no superades del curs anterior.

c) Alumnat que roman un any més en el mateix curs.

d) Alumnat d'incorporació tardana al sistema educatiu valencià que s'incorpora de manera transitòria a un curs inferior al que li correspon per edat.

3. El reforç pedagògic el planifica i l'aplica el professorat de les àrees o les matèries implicades, coordinat per la tutora o el tutor. La direcció d'estudis organitza el professorat que hi participa, d'acord amb les directrius de la comissió de coordinació pedagògica o l'òrgan del centre que té atribuïdes aquestes funcions, i del claustre, tot considerant, si escau, les hores lectives disponibles del professorat o les hores de reforç assignades als departaments didàctics.

4. La proposta de l'alumnat que ha de rebre reforç pedagògic la fa l'equip docent després de l'avaluació inicial del curs i al final de cada trimestre, sense perjudici que aquesta mesura puga adoptar-se en qualsevol moment en què es detecten les dificultats d'aprenentatge de l'alumnat.

5. Per a l'alumnat que roman un any més en el mateix curs i l'alumnat d'incorporació tardana al sistema educatiu valencià que s'incorpora de manera transitòria a un curs inferior al que li correspon per edat, l'equip docent ha d'elaborar un pla específic de reforç dirigit a la superació de les seues dificultats.

6. El reforç pedagògic s'ha de fer preferentment dins de l'aula ordinària utilitzant estratègies organitzatives (desdoblaments en grups heterogenis, docència compartida...) que beneficien tot l'alumnat del grup classe i possibiliten que l'alumnat que el rep participe en les activitats de les unitats didàctiques programades en el seu grup de referència.

7. L'equip docent ha d'avaluar, trimestralment i quan finalitze cada curs escolar, l'organització i els resultats de les mesures de reforç aplicades amb l'objecte de valorar el progrés de l'alumnat i prendre les decisions que hi corresponen.

Article 16. Enriquiment curricular

1. L'enriquiment curricular és una mesura curricular extraordinària de nivell III dirigida a l'alumnat amb altes capacitats intel·lectuals, degudament identificat pels serveis especialitzats d'orientació. Consisteix en l'ampliació dels objectius i els continguts de les diferents àrees i matèries, la flexibilitat dels instruments i els criteris d'avaluació i l'ús d'una metodologia específica, tot considerant les capacitats, els interessos, l'estil d'aprenentatge de l'alumnat i les característiques i les oportunitats del context familiar i sociocomunitari.

2. Aquestes actuacions es desenvolupen dins de l'aula ordinària, en el marc de l'adequació personalitzada de les programacions didàctiques que ha fet el professorat, tot i que en moments determinats poden constituir-se xicotets grups fora de l'aula ordinària per a treballar competències o programes específics. També poden incorporar activitats, dins i fora de l'horari lectiu, que impliquen la família i el context sociocomunitari.

3. Les actuacions i els programes d'enriquiment curricular les planifica, les aplica i les avalua l'equip docent, coordinat per la tutora o el tutor i assessorat pel servei especialitzat d'orientació, amb la participació de l'alumnat i la família.

Article 17. Actuacions i programes d'ensenyament intensiu de les llengües oficials de la Comunitat Valenciana per a l'alumnat nouvingut

1. Les actuacions educatives i els programes intensius per a l'aprenentatge lingüístic han de tindre, d'acord amb el que estableix l'article 4 de la Llei 4/2018, per la qual es regula i es promou el plurilingüisme en

Artículo 15. Refuerzo pedagógico

1. El refuerzo pedagógico es una medida de respuesta de nivel III que puede aplicarse en cualquier etapa educativa y supone la adecuación de la metodología y de las estrategias organizativas que los centros determinen, llevadas a cabo con apoyos ordinarios.

2. La medida de refuerzo pedagógico va dirigida al alumnado siguiente:

a) Alumnado que tiene dificultades de aprendizaje en determinadas áreas o materias.

b) Alumnado que ha promocionado con áreas o materias no superadas del curso anterior.

c) Alumnado que permanece un año más en el mismo curso.

d) Alumnado de incorporación tardía al sistema educativo valenciano que se incorpora de forma transitoria a un curso inferior al que le corresponde por edad.

3. El refuerzo pedagógico lo planifica y lo aplica el profesorado de las áreas o materias implicadas, coordinado por la tutora o el tutor. La jefatura de estudios organiza al profesorado que participa, de acuerdo con las directrices de la comisión de coordinación pedagógica, o el órgano del centro que tenga atribuidas estas funciones, y del claustro, teniendo en cuenta, si es el caso, las horas lectivas disponibles del profesorado o las horas de refuerzo asignadas a los departamentos didácticos.

4. La propuesta del alumnado que tiene que recibir refuerzo pedagógico la hace el equipo docente después de la evaluación inicial del curso y al final de cada trimestre, sin perjuicio de que esta medida pueda adoptarse en cualquier momento en que se detecten las dificultades de aprendizaje del alumnado.

5. Para el alumnado que permanece un año más en el mismo curso y el alumnado de incorporación tardía al sistema educativo valenciano que se incorpora de forma transitoria a un curso inferior al que le corresponde por edad, el equipo docente tiene que elaborar un plan específico de refuerzo dirigido a la superación de sus dificultades.

6. El refuerzo pedagógico se tiene que realizar preferentemente dentro del aula ordinaria utilizando estrategias organizativas (desdoblamientos en grupos heterogéneos, docencia compartida...) que beneficien a todo el alumnado del grupo-clase y posibiliten que el alumnado que lo recibe participe en las actividades de las unidades didácticas programadas en su grupo de referencia.

7. El equipo docente tiene que evaluar, trimestralmente y al finalizar cada curso escolar, la organización y los resultados de las medidas de refuerzo aplicadas con el objeto de valorar el progreso del alumnado y tomar las decisiones que correspondan.

Artículo 16. Enriquecimiento curricular

1. El enriquecimiento curricular es una medida curricular extraordinaria de nivel III dirigida al alumnado con altas capacidades intelectuales, debidamente identificado por los servicios especializados de orientación. Consiste en la ampliación de los objetivos y los contenidos de las diferentes áreas y materias, la flexibilidad de los instrumentos y los criterios de evaluación y el uso de una metodología específica, teniendo en cuenta las capacidades, los intereses, el estilo de aprendizaje del alumnado y las características y oportunidades del contexto familiar y sociocomunitario.

2. Estas actuaciones se desarrollan dentro del aula ordinaria, en el marco de la adecuación personalizada de las programaciones didácticas hechas por el profesorado, a pesar de que en determinados momentos pueden constituirse pequeños grupos fuera el aula ordinaria para trabajar competencias o programas específicos. También pueden incorporar actividades, dentro y fuera del horario lectivo, que impliquen a la familia y el contexto sociocomunitario.

3. Las actuaciones y los programas de enriquecimiento curricular las planifica, las aplica y las evalúa el equipo docente, coordinado por la tutora o el tutor y asesorado por el servicio especializado de orientación, con la participación del alumnado y la familia.

Artículo 17. Actuaciones y programas de enseñanza intensiva de las lenguas oficiales de la Comunitat Valenciana para el alumnado recién llegado

1. Las actuaciones educativas y programas intensivos para el aprendizaje lingüístico han de tener, de acuerdo con lo que establece el artículo 4 de la Ley 4/2018, por la cual se regula y promueve el pluri-

el sistema educatiu valencià, l'objectiu final que l'alumnat aconseguisca una competència comunicativa que implique el domini de les dues llengües oficials, com a mitjà per a la integració en l'àmbit educatiu i social. Aquestes actuacions i programes tenen la consideració de mesures de nivell III i han de complir els requisits següents:

a) S'han de planificar sobre la base de metodologies actives, que prioritzen el paper de l'alumnat i potencien l'ús de la llengua: tractament integrat de llengües, tractament integrat de llengües i contingut, aprenentatge basat en projectes, treball per tasques, aprenentatge cooperatiu, etc.

b) Han de servir de motivació i estímul per a l'actualització metodològica i la formació del professorat.

c) Han de quedar reflectides en els documents de gestió del centre: Projecte lingüístic de centre, incloent-hi el Pla de normalització lingüística, Pla d'actuació per a la millora, programacions didàctiques i Pla anual de formació.

2. Quan l'alumnat nouvingut té una competència lingüística inferior en qualsevol de les dues llengües oficials, prenent com a referència el currículum oficial del nivell educatiu que li correspon per edat i la seua capacitat, que no li resulta funcional per a poder abordar amb èxit l'aprenentatge de les diferents assignatures, la intervenció educativa ha de prioritzar l'augment de la competència lingüística i l'eliminació de les barreres que limiten la comunicació, en coherència amb el Projecte lingüístic del centre.

3. A l'alumnat que s'incorpora al sistema educatiu valencià a partir del segon curs de l'Educació Primària procedent d'altres sistemes educatius de l'Estat espanyol o de l'estranger, se li ha de realitzar, si cal, una adaptació d'accés al currículum de conformitat amb els objectius que estableix la Llei 4/2018.

4. En aquests casos, i d'acord amb l'article 9 de la Llei 4/2018, poden organitzar-se programes intensius de caràcter grupal destinats a l'adquisició de la competència lingüística, tot considerant que aquesta atenció específica ha de ser simultània a l'atenció de l'alumnat en els seus grups ordinaris de referència, amb els quals ha de compartir la major part de l'horari setmanal.

5. És preceptiva l'avaluació d'aquest alumnat, si bé la seua tutora o el seu tutor, oït l'equip docent, amb l'assessorament del servei especialitzat d'orientació i el vistiplau de la direcció o la titularitat del centre, pot disposar que no s'avaluen les àrees o matèries que s'establisquen durant el trimestre en què es matricula i el trimestre següent a la incorporació d'aquest, quan el seu grau de desconeixement de les llengües vehiculars de l'ensenyament així ho aconselle. En aquest supòsit, en els documents oficials d'avaluació i en la informació a les famílies o representants legals dels resultats de l'avaluació, s'ha de fer constar aquesta circumstància, així com les adaptacions i les actuacions docents efectuades en aquest sentit. En cas que l'alumna o l'alumne finalitze el curs amb matèries qualificades com a insuficient per motiu de desconeixement de les llengües, l'equip docent ha d'aplicar les mesures establides en la normativa que regula l'avaluació i la promoció de l'alumnat en els diferents ensenyaments.

Article 18. Mesures per a l'alumnat esportista d'alt nivell, d'alt rendiment o d'elit

1. Per a l'alumnat que compagina els seus estudis amb la condició d'esportista d'alt nivell, d'alt rendiment o elit poden adoptar-se mesures ordinàries que comporten la flexibilització dels elements no prescriptius del currículum i la flexibilització de les condicions temporals i metodològiques.

2. Les mesures per a aquest alumnat són les establides en la normativa que regula l'admissió, l'avaluació, les convalidacions i les exempcions en els diferents ensenyaments.

Article 19. Mesures per a l'alumnat que cursa ensenyaments professionals de Música i/o Dansa

1. Per a l'alumnat que compagina els estudis d'Educació Secundària Obligatòria i Batxillerat amb ensenyaments professionals de Música i/o Dansa poden adoptar-se mesures ordinàries que comporten la flexibilització dels elements no prescriptius del currículum i la flexibilització de les condicions temporals i metodològiques.

2. Les mesures per a aquest alumnat són les establides en la normativa que regula l'admissió, l'avaluació, les convalidacions i les

lingüïsmo en el sistema educatiu valencià, el objetivo final de que el alumnado consiga una competencia comunicativa que implique el dominio de las dos lenguas oficiales, como medio para la integración en el ámbito educativo y social. Estas actuaciones y programas tienen la consideración de medidas de nivel III y tienen que cumplir los requisitos siguientes:

a) Se tienen que planificar en base a metodologías activas, que prioricen el papel del alumnado y potencien el uso de la lengua: tratamiento integrado de lenguas, tratamiento integrado de lenguas y contenido, aprendizaje basado en proyectos, trabajo por tareas, aprendizaje cooperativo, etc.

b) Han de servir de motivació i estímul per a la actualització metodològica i la formació del profesorado.

c) Tienen que quedar reflejadas en los documentos de gestión del centro: Proyecto lingüístico de centro, incluyendo el Plan de normalización lingüística, Plan de actuación para la mejora, programaciones didácticas y Plan anual de formación.

2. Cuando el alumnado recién llegado tiene una competencia lingüística inferior en cualquiera de las dos lenguas oficiales, tomando como referencia el currículum oficial del nivel educativo que le corresponde por edad y su capacidad, que no le resulte funcional para poder abordar con éxito el aprendizaje de las diferentes asignaturas, la intervención educativa tiene que priorizar el aumento de la competencia lingüística y la eliminación de las barreras que limitan la comunicación, en coherencia con el Proyecto lingüístico del centro.

3. Al alumnado que se incorpora al sistema educativo valenciano a partir del segundo curso de Educación Primaria procedente de otros sistemas educativos del Estado español o del extranjero, se le tiene que realizar, si hace falta, una adaptación de acceso al currículum de conformidad con los objetivos que se establecen en la Ley 4/2018.

4. En estos casos, y de acuerdo con el artículo 9 de la Ley 4/2018, pueden organizarse programas intensivos de carácter grupal destinados a la adquisición de la competencia lingüística, considerando que esta atención específica tiene que ser simultánea a la atención del alumnado en sus grupos ordinarios de referencia, con los cuales tiene que compartir la mayor parte del horario semanal.

5. Es preceptiva la evaluación de este alumnado, si bien su tutora o su tutor, oído el equipo docente, con el asesoramiento del servicio especializado de orientación y el visto bueno de la dirección o la titularidad del centro, puede disponer que no se evalúen las áreas o materias que se establezcan durante el trimestre en que se matricula y el trimestre siguiente a su incorporación, cuando su grado de desconocimiento de las lenguas vehiculares de la enseñanza así lo aconseje. En este supuesto, en los documentos oficiales de evaluación y en la información a las familias o representantes legales de los resultados de la evaluación, se tiene que hacer constar esta circunstancia, así como las adaptaciones y actuaciones docentes efectuadas en este sentido. En caso de que la alumna o el alumno finalice el curso con materias calificadas con insuficiente por motivo de desconocimiento de las lenguas, el equipo docente tiene que aplicar las medidas establecidas en la normativa que regula la evaluación y promoción del alumnado en las diferentes enseñanzas.

Artículo 18. Medidas para el alumnado deportista de alto nivel, de alto rendimiento o de élite

1. Para el alumnado que compagina sus estudios con la condición de deportista de alto nivel, de alto rendimiento o élite, pueden adoptarse medidas ordinarias que comportan la flexibilización de los elementos no prescriptivos del currículum y la flexibilización de las condiciones temporales y metodológicas.

2. Las medidas para este alumnado son las establecidas en la normativa que regula la admisión, la evaluación, las convalidaciones y las exenciones en las diferentes enseñanzas.

Artículo 19. Medidas para el alumnado que cursa enseñanzas profesionales de música y/o danza

1. Para el alumnado que compagina los estudios de Educación Secundaria Obligatoria y Bachillerato con enseñanzas profesionales de música y/o danza, pueden adoptarse medidas ordinarias que comportan la flexibilización de los elementos no prescriptivos del currículum y la flexibilización de las condiciones temporales y metodológicas.

2. Las medidas para este alumnado son las establecidas en la normativa que regula la admisión, la evaluación, las convalidaciones y las

exempcions en els ensenyaments d'Educació Secundària Obligatòria i Batxillerat.

Article 20. Adaptació curricular individual significativa (ACIS)

1. L'adaptació curricular individual significativa (ACIS) és una mesura curricular extraordinària de nivell IV dirigida a l'alumnat amb necessitats educatives especials que cursa l'ensenyament obligatori i presenta un desenvolupament competencial, degudament valorat amb els instruments adequats, inferior a dos o més cursos, prenent com a referència les competències establides en el currículum ordinari oficial corresponent al nivell en què es troba escolaritzat.

2. Les ACIS també poden realitzar-se, de manera extraordinària, a l'alumnat amb altres necessitats específiques de suport educatiu que es troba en les mateixes condicions especificades en el punt anterior, quan, després d'aplicar-hi les mesures prèvies i realitzada l'avaluació sociopsicopedagògica, es conclou que aquesta mesura pot contribuir a millorar-ne la inclusió socioeducativa.

3. El procediment per a aplicar aquesta mesura és el següent:

a) La tutora o el tutor, a proposta de l'equip educatiu, ha de formalitzar la sol·licitud al servei especialitzat d'orientació, perquè, si és procedent, realitze l'avaluació sociopsicopedagògica i emeta l'informe sociopsicopedagògic corresponent, d'acord amb el procediment establert en l'article 6 d'aquesta ordre.

b) La direcció del centre, en vista de l'informe sociopsicopedagògic favorable, autoritza l'aplicació de la mesura.

4. Les ACIS poden realitzar-se d'una o diverses àrees o matèries o del conjunt d'aquestes. Les planifica, desenvolupa i avalua el professorat responsable de l'assignatura a partir de les unitats didàctiques del grup de referència, en el marc de les adequacions personalitzades de les programacions didàctiques referides en l'article 14 d'aquesta ordre, coordinat per la tutora o el tutor, amb la col·laboració del personal especialitzat de suport i l'assessorament del servei especialitzat d'orientació.

5. Per a l'alumnat amb necessitats educatives especials derivades de discapacitat que requereix adaptacions significatives en totes les àrees o matèries, les ACIS poden organitzar-se en competències clau que incorporen de manera transversal les diferents àrees o matèries del currículum, des d'una perspectiva funcional i aplicada a la vida quotidiana. Els objectius prioritaris són aconseguir el màxim desenvolupament de l'autonomia, la capacitat per a prendre decisions i les habilitats d'interacció en els diferents entorns en què l'alumnat participa (escolar, familiar i sociocomunitari), així com l'orientació cap a itineraris formatius que possibiliten l'obtenció d'una qualificació professional d'acord amb les seues capacitats i interessos. En la planificació, desenvolupament i avaluació s'ha de facilitar la participació activa de l'alumna o l'alumne i de tots els agents significatius amb què habitualment es relaciona, tot considerant les seues metes, preferències i capacitats i les característiques i les oportunitats del seu entorn.

6. Les ACIS s'han d'actualitzar a l'inici de cada curs escolar i estan sotmeses a un procés de seguiment continuat, d'acord amb el calendari d'avaluació establert en el centre, a fi d'introduir les modificacions que es consideren oportunes en funció del progrés de l'alumnat. Si l'alumnat promociona des de l'Educació Primària a l'Educació Secundària Obligatòria amb ACIS en alguna o algunes àrees, l'informe sociopsicopedagògic i la proposta del Pla d'actuació personalitzat han d'incloure la informació i les orientacions que faciliten als equips docents l'adaptació de les assignatures del primer curs de l'etapa.

7. L'avaluació i la promoció han de prendre com a referent els criteris d'avaluació fixats en aquestes adaptacions. Els resultats de l'avaluació de les assignatures que han sigut objecte d'adaptació curricular individual significativa s'expressen en els mateixos termes i amb les mateixes escales que la normativa vigent estableix per a la resta de l'alumnat, i s'han de consignar en les actes i en l'expedient acadèmic amb l'expressió «ACIS» en cada una d'aquestes àrees o matèries.

8. A l'alumnat amb ACIS que, en finalitzar l'Educació Secundària Obligatòria, ha aconseguit les competències clau i els objectius de l'etapa, se li expedirà el títol de graduat en Educació Secundària Obligatòria.

exenciones en las enseñanzas de Educación Secundaria Obligatoria y Bachillerato.

Artículo 20. Adaptación curricular individual significativa (ACIS)

1. La adaptación curricular individual significativa (ACIS) es una medida curricular extraordinaria de nivel IV dirigida al alumnado con necesidades educativas especiales que cursa la enseñanza obligatoria y presenta un desarrollo competencial, debidamente valorado con los instrumentos adecuados, inferior a dos o más cursos, tomando como referencia las competencias establecidas en el currículum ordinario oficial correspondiente al nivel en que se encuentra escolarizado.

2. Las ACIS también pueden realizarse, de forma extraordinaria, al alumnado con otras necesidades específicas de apoyo educativo que se encuentra en las mismas condiciones que las especificadas en el punto anterior, cuando, después de aplicar las medidas previas y realizada la evaluación sociopsicopedagógica, se concluye que esta medida puede contribuir a mejorar su inclusión socioeducativa.

3. El procedimiento para aplicar esta medida es el siguiente:

a) La tutora o el tutor, a propuesta del equipo educativo, tiene que formalizar la solicitud al servicio especializado de orientación, para que, si procede, realice la evaluación sociopsicopedagógica y emita el correspondiente informe sociopsicopedagógico, de acuerdo con el procedimiento establecido en el artículo 6 de esta orden.

b) La dirección del centro, a la vista del informe sociopsicopedagógico favorable, autoriza la aplicación de la medida.

4. Las ACIS pueden realizarse de una o diversas áreas o materias o del conjunto de estas. Las planifica, desarrolla y evalúa el profesorado responsable de la asignatura a partir de las unidades didácticas del grupo de referencia, en el marco de las adecuaciones personalizadas de las programaciones didácticas referidas en el artículo 14 de esta orden, coordinado por la tutora o el tutor, con la colaboración del personal especializado de apoyo y el asesoramiento del servicio especializado de orientación.

5. Para el alumnado con necesidades educativas especiales derivadas de discapacidad que requiere adaptaciones significativas en todas las áreas o materias, las ACIS pueden organizarse en competencias clave que incorporen de forma transversal las diferentes áreas o materias del currículum, desde una perspectiva funcional y aplicada a la vida cotidiana. Los objetivos prioritarios son conseguir el máximo desarrollo de la autonomía, la capacidad para tomar decisiones y las habilidades de interacción en los diferentes entornos en que el alumnado participa (escolar, familiar y sociocomunitario), así como la orientación hacia itinerarios formativos que permitan la obtención de una cualificación profesional de acuerdo con sus capacidades e intereses. En la planificación, desarrollo y evaluación se tiene que facilitar la participación activa de la alumna o el alumno y de todos los agentes significativos con los que habitualmente se relaciona, considerando sus metas, preferencias y capacidades y las características y oportunidades de su entorno.

6. Las ACIS se tienen que actualizar al inicio de cada curso escolar y están sometidas a un proceso de seguimiento continuado, de acuerdo con el calendario de evaluación establecido en el centro, a fin de introducir las modificaciones que se consideren oportunas en función del progreso del alumnado. Si el alumnado promociona desde la Educación Primaria a la Educación Secundaria Obligatoria con ACIS en alguna o algunas áreas, el informe sociopsicopedagógico y la propuesta del Plan de actuación personalizado tienen que incluir la información y las orientaciones que faciliten a los equipos docentes la adaptación de las asignaturas del primer curso de la etapa.

7. La evaluación y la promoción tienen que tomar como referente los criterios de evaluación fijados en estas adaptaciones. Los resultados de la evaluación de las asignaturas que hayan sido objeto de adaptación curricular individual significativa se expresan en los mismos términos y con las mismas escalas que la normativa vigente establece para el resto del alumnado, y se tienen que consignar en las actas y en el expediente académico con la expresión «ACIS» en cada una de estas áreas o materias.

8. Al alumnado con ACIS que, al finalizar la Educación Secundaria Obligatoria, haya conseguido las competencias clave y los objetivos de la etapa, se le expedirá el título de graduado en Educación Secundaria Obligatoria.

Article 21. Programes personalitzats per a l'adquisició i l'ús funcional de la comunicació, el llenguatge i la parla

1. Els programes personalitzats per a l'adquisició i l'ús funcional de la comunicació, el llenguatge i la parla són mesures de nivell IV dirigides a l'alumnat escolaritzat en l'etapa d'Educació Infantil i en les etapes obligatòries que presenta necessitats específiques de suport educatiu que requereixen una atenció educativa intensiva i especialitzada en aquest àmbit, amb l'objectiu que desenvolupe, assolisca i generalitze les competències comunicatives i lingüístiques funcionals en els contextos d'interacció i aprenentatge en què participa.

2. Aquests programes els desenvolupa el personal docent especialitzat d'Audició i Llenguatge, amb la col·laboració de l'equip educatiu i la participació de tots els agents amb què l'alumnat es comunica de manera habitual, dins i fora del centre. Quan aquests programes es dirigeixen a l'alumnat amb dificultats específiques d'aprenentatge de la lectura i l'escriptura, també poden ser desenvolupats pel personal docent especialitzat en Pedagogia Terapèutica.

3. Per a l'accés a aquests programes l'alumnat requereix un informe sociopsicopedagògic elaborat pel servei especialitzat d'orientació i un Pla d'actuació personalitzat.

Article 22. Exempcions de qualificació en Batxillerat per a l'alumnat amb necessitats educatives especials

1. L'exempció de qualificacions en determinades matèries és una mesura de resposta extraordinària de nivell IV que s'aplica a l'alumnat amb necessitats educatives especials derivades de discapacitat que cursa estudis de Batxillerat i per al qual no siga possible fer adaptacions d'accés o adequacions curriculars personalitzades ordinàries sense afectar el nivell bàsic dels continguts exigits.

2. L'exempció de qualificacions no implica l'excepció de cursar aquestes assignatures, per tant, l'alumnat ha d'assistir obligatòriament a les classes i el professorat ha de realitzar les adaptacions que siguen necessàries per a garantir el màxim nivell de participació i d'aprenentatge.

3. El procediment per a aplicar aquesta mesura és el que estableix la normativa que regula l'avaluació en Batxillerat.

Article 23. Itineraris formatius personalitzats en la Formació Professional

1. Els centres que imparteixen la Formació Professional han de dissenyar itineraris que s'adapten als diferents ritmes i circumstàncies de l'alumnat i, d'aquesta manera, faciliten la implantació de les diferents adaptacions, la inclusió educativa i la inserció sociolaboral. Així mateix, han de realitzar una oferta parcial de mòduls que permeten l'acreditació de competències professionalitzadores.

2. A fi d'acreditar determinades competències professionals, l'alumnat amb necessitats educatives especials derivades de discapacitat, a proposta dels departaments de les famílies professionals corresponents, pot cursar un o alguns dels mòduls professionals del cicle formatiu que es consideren més apropiats, tot considerant les seues capacitats i la proposta de l'informe sociopsicopedagògic.

3. Per a l'alumnat amb necessitats educatives especials derivades de discapacitat degudament identificades, en el cas que haja esgotat el nombre màxim de convocatòries d'algun mòdul professional sense haver-lo superat, se li pot ampliar el nombre de convocatòries dels mòduls pendents fins a un màxim de 6 vegades, tenint en compte les seues característiques i circumstàncies personals, sempre que això afavorisca la finalització del cicle formatiu que cursa. El mòdul de formació en centres de treball pot fer-se en tres convocatòries.

4. A l'alumnat que ha cursat i superat una part dels mòduls d'un cicle formatiu se li ha d'expedir el certificat corresponent dels mòduls i de les unitats de competència adquirides. No obstant això, si pel nombre o l'amplitud dels mòduls cursats ha adquirit les competències finals del cicle formatiu, considerant les seues capacitats i la proposta de l'informe sociopsicopedagògic, pot titular en igualtat de condicions que la resta.

Artículo 21. Programas personalizados para la adquisición y el uso funcional de la comunicación, el lenguaje y el habla

1. Los programas personalizados para la adquisición y uso funcional de la comunicación, el lenguaje y el habla son medidas de nivel IV dirigidas al alumnado escolarizado en la etapa de Educación Infantil y en las etapas obligatorias que presenta necesidades específicas de apoyo educativo que requiere una atención educativa intensiva y especializada en este ámbito, con el objetivo de que desarrolle, logre y generalice las competencias comunicativas y lingüísticas funcionales en los contextos de interacción y aprendizaje en los que participa.

2. Estos programas los desarrolla el personal docente especializado de Audición y Lenguaje, con la colaboración del equipo educativo y la participación de todos los agentes con quienes el alumnado se comunica de forma habitual, dentro y fuera del centro. Cuando estos programas se dirigen al alumnado con dificultades específicas de aprendizaje de la lectura y escritura, también pueden ser desarrollados por el personal docente especializado de Pedagogía Terapéutica.

3. Para el acceso a estos programas, el alumnado requiere un informe sociopsicopedagógico elaborado por el servicio especializado de orientación y un Plan de actuación personalizado.

Artículo 22. Exenciones de calificación en Bachillerato para el alumnado con necesidades educativas especiales

1. La exención de calificaciones en determinadas materias es una medida de respuesta extraordinaria de nivel IV que se aplica al alumnado con necesidades educativas especiales derivadas de discapacidad que cursa estudios de Bachillerato, y para el cual no sea posible realizar adaptaciones de acceso o adecuaciones curriculares personalizadas ordinarias sin afectar al nivel básico de los contenidos exigidos.

2. La exención de calificaciones no implica la excepción de cursar estas asignaturas, por tanto el alumnado ha de asistir obligatoriamente a las clases y el profesorado tiene que realizar las adaptaciones que sean necesarias para garantizar el máximo nivel de participación y de aprendizaje.

3. El procedimiento para aplicar esta medida es el que establece la normativa que regula la evaluación en Bachillerato.

Artículo 23. Itinerarios formativos personalizados en la Formación Profesional

1. Los centros que imparten la Formación Profesional han de diseñar itinerarios que se adapten a los diferentes ritmos y circunstancias del alumnado y, de este modo, faciliten la implantación de las diferentes adaptaciones, la inclusión educativa y la inserción sociolaboral. Asimismo, tienen que realizar una oferta parcial de módulos que permitan la acreditación de competencias profesionalizadoras.

2. A fin de acreditar determinadas competencias profesionales, el alumnado con necesidades educativas especiales derivadas de discapacidad, a propuesta de los departamentos de las familias profesionales correspondientes, puede cursar uno o algunos de los módulos profesionales del ciclo formativo que se consideren más apropiados, considerando sus capacidades y la propuesta del informe sociopsicopedagógico.

3. Para el alumnado con necesidades educativas especiales derivadas de discapacidad debidamente identificadas, en el supuesto de que haya agotado el número máximo de convocatorias de algún módulo profesional sin haberlo superado, se le puede ampliar el número de convocatorias de los módulos pendientes hasta un máximo de 6 veces, teniendo en cuenta sus características y circunstancias personales, siempre que esto favorezca la finalización del ciclo formativo que esté cursando. El módulo de formación en centros de trabajo puede hacerse en tres convocatorias.

4. Al alumnado que haya cursado y superado una parte de los módulos de un ciclo formativo se le expedirá el correspondiente certificado de los módulos y de las unidades de competencia adquiridas. Sin embargo, si por el número o la amplitud de los módulos cursados haya adquirido las competencias finales del ciclo formativo, considerando sus capacidades y la propuesta del informe sociopsicopedagógico, este alumnado puede titular en igualdad de condiciones que el resto.

Article 24. Itineraris formatius personalitzats en la Formació de Persones Adultes

1. El professorat dels centres de Formació de Persones Adultes ha de realitzar una valoració individual inicial de les persones participants, amb l'objectiu de conèixer-ne les característiques, decidir l'adscripció a un nivell educatiu determinat, orientar els itineraris personalitzats i detectar possibles necessitats específiques de suport educatiu.

2. El personal d'orientació educativa ha d'identificar les necessitats específiques de suport educatiu i col·laborar amb el professorat en l'orientació acadèmica i professional. Si el centre no disposa de departament d'orientació, la direcció general competent en matèria d'orientació educativa ha de designar el servei especialitzat d'orientació de la zona perquè assumisca aquestes funcions.

3. Si la persona participant s'incorpora sent menor d'edat i procedeix d'un centre del sistema educatiu reglat, ha d'aportar, a través de l'expedient acadèmic i del consell orientador, la informació necessària per a la seua valoració.

4. El professorat del centre de Formació de Persones Adultes, amb la col·laboració, si escau, del servei especialitzat d'orientació, ha d'orientar l'itinerari formatiu de les persones participants amb necessitats específiques de suport educatiu cap a les opcions que estiguen més d'acord amb les seues capacitats, destreses, interessos i opcions d'ocupabilitat, a fi d'incrementar les seues possibilitats d'inclusió sociolaboral i la formació al llarg de la vida.

5. A les persones participants amb necessitats específiques de suport educatiu que no obtenen el títol de graduat en Educació Secundària Obligatòria a través de la Formació de Persones Adultes, se'ls ha de lliurar, quan finalitzen l'estada al centre, una certificació amb les competències assolides en els diferents mòduls formatius i el nombre d'anys cursats. No obstant això, en el cas que haja adquirit les competències finals de l'itinerari formatiu, considerant les seues capacitats i la proposta del departament d'orientació o del servei especialitzat d'orientació que hi intervinga, aquest alumnat pot titular en igualtat de condicions que la resta.

Secció tercera

Mesures grupals per a l'aprenentatge vinculades a programes específics

Article 25. Programa de millora de l'aprenentatge i del rendiment (PMAR)

1. El Programa de millora de l'aprenentatge i del rendiment (PMAR) és una mesura curricular extraordinària de nivell III dirigida a l'alumnat de tercer de l'Educació Secundària Obligatòria que presenta dificultats d'aprenentatge, amb l'objecte que pugua assolir els objectius i adquirir les competències corresponents.

2. Per a l'accés a aquest programa és preceptiu un informe sociopsicopedagògic elaborat pel servei especialitzat d'orientació.

3. Els criteris d'accés de l'alumnat, organització i funcionament són els que disposa la normativa vigent que regula aquest programa.

Article 26. Programa de reforç per al quart curs de l'Educació Secundària Obligatòria (PR4)

1. El Programa de reforç per al quart curs de l'Educació Secundària Obligatòria (PR4) és una mesura curricular extraordinària de nivell III dirigida a l'alumnat que presenta dificultats d'aprenentatge i es considera que, mitjançant aquesta mesura, pot obtenir el títol de graduat en Educació Secundària Obligatòria.

2. Per a l'accés a aquest programa és preceptiu un informe sociopsicopedagògic elaborat pel servei especialitzat d'orientació, en el cas que l'alumnat no procedisca d'un grup de PMAR de tercer d'ESO.

3. Els criteris d'accés de l'alumnat, organització i funcionament són els que disposa la normativa vigent que regula aquest programa.

Article 27. Programa d'aula compartida (PAC)

1. El Programa d'aula compartida (PAC) és una mesura curricular extraordinària de nivell III dirigida a l'alumnat en risc d'exclusió social

Artículo 24. Itinerarios formativos personalizados en la Formación de Personas Adultas

1. El profesorado de los centros de Formación de Personas Adultas tiene que hacer una valoración individual inicial de las personas participantes, con el objetivo de conocer sus características, decidir la adscripción a un nivel educativo determinado, orientar los itinerarios personalizados y detectar posibles necesidades específicas de apoyo educativo.

2. El personal de orientación educativa tiene que identificar las necesidades específicas de apoyo educativo y colaborar con el profesorado en la orientación académica y profesional. Si el centro no dispone de departamento de orientación, la dirección general competente en materia de orientación educativa tiene que designar el servicio especializado de orientación de la zona para que asuma estas funciones.

3. Si la persona participante se incorpora siendo menor de edad y procede de un centro del sistema educativo reglado, tiene que aportar, a través del expediente académico y del consejo orientador, la información necesaria para su valoración.

4. El profesorado del centro de Formación de Personas Adultas, con la colaboración, si es el caso, del servicio especializado de orientación, tiene que orientar el itinerario formativo de las personas participantes con necesidades específicas de apoyo educativo hacia las opciones que estén más de acuerdo con sus capacidades, destrezas, intereses y opciones de empleabilidad, a fin de incrementar sus posibilidades de inclusión sociolaboral y la formación a lo largo de la vida.

5. A las personas participantes con necesidades específicas de apoyo educativo que no obtengan el título de graduado en Educación Secundaria Obligatoria a través de la Formación de Personas Adultas, se les entregará, al finalizar su estancia en el centro, una certificación con las competencias logradas en los diferentes módulos formativos y el número de años cursados. Sin embargo, en el supuesto de que hubiera adquirido las competencias finales del itinerario formativo, considerando sus capacidades y la propuesta del departamento de orientación o del servicio especializado de orientación que intervenga, este alumnado puede titular en las mismas condiciones que el resto.

Sección tercera

Medidas grupales para el aprendizaje vinculadas a programas específicos

Artículo 25. Programa de mejora del aprendizaje y del rendimiento (PMAR)

1. El Programa de mejora del aprendizaje y del rendimiento (PMAR) es una medida curricular extraordinaria de nivel III dirigida al alumnado de tercero de Educación Secundaria Obligatoria que presenta dificultades de aprendizaje, con el objeto de que pueda lograr los objetivos y adquirir las competencias correspondientes.

2. Para el acceso a este programa es preceptivo un informe sociopsicopedagógico elaborado por el servicio especializado de orientación.

3. Los criterios de acceso del alumnado, organización y funcionamiento son los que dispone la normativa vigente que regula este programa.

Artículo 26. Programa de refuerzo para el cuarto curso de la Educación Secundaria Obligatoria (PR4)

1. El Programa de refuerzo para el cuarto curso de la Educación Secundaria Obligatoria (PR4) es una medida curricular extraordinaria de nivel III dirigida al alumnado que presenta dificultades de aprendizaje y que se considera que, mediante esta medida, puede obtener el título de graduado en Educación Secundaria Obligatoria.

2. Para el acceso a este programa es preceptivo un informe sociopsicopedagógico elaborado por el servicio especializado de orientación, en el supuesto de que el alumnado no proceda de un grupo de PMAR de tercero de la ESO.

3. Los criterios de acceso del alumnado, organización y funcionamiento son los que dispone la normativa vigente que regula este programa.

Artículo 27. Programa de aula compartida (PAC)

1. El Programa de aula compartida (PEC) es una medida curricular extraordinaria de nivel III dirigida al alumnado en riesgo de exclusión

escolaritzat en l'Educació Secundària Obligatòria que presenta conductes disruptives, dificultats d'adaptació al medi escolar i tendència a l'absentisme escolar crònic o a l'abandonament escolar. Té com a finalitat reduir l'absentisme i l'abandonament escolar prematur, reforçar les competències clau, fomentar actituds cooperatives i aconseguir el màxim desenvolupament personal, intel·lectual, social i emocional de l'alumnat.

2. Per a l'accés a aquest programa és preceptiu un informe sociopsicopedagògic elaborat pel servei especialitzat d'orientació.

3. Els criteris d'accés de l'alumnat, organització i funcionament són els que disposa la normativa vigent que regula aquest programa.

Article 28. Programes formatius de qualificació bàsica

1. Els programes formatius de qualificació bàsica constitueixen una oferta formativa adaptada a l'alumnat que ha finalitzat l'ensenyament reglat sense haver aconseguit els objectius previstos en l'Educació Secundària Obligatòria.

2. Aquests programes s'han d'adaptar a les circumstàncies personals dels destinataris i possibilitar-ne la inclusió sociolaboral, per la qual cosa poden oferir-se en dues modalitats:

a) Programes formatius de qualificació bàsica ordinaris, que tenen la consideració de mesura de resposta de nivell III.

b) Programes formatius de qualificació bàsica adaptada a les persones amb necessitats educatives especials derivades de discapacitat, que tenen la consideració de mesura de resposta de nivell IV.

3. Per a l'accés als programes formatius de qualificació bàsica adaptada a les persones amb necessitats educatives especials derivades de discapacitat, l'alumnat requereix un informe sociopsicopedagògic elaborat pel servei especialitzat d'orientació.

4. Els criteris d'accés de l'alumnat, organització i funcionament i els centres autoritzats són els que disposa la normativa vigent que regula els programes formatius de qualificació bàsica.

Article 29. Formació Professional Bàsica de segona oportunitat

1. La Formació Professional Bàsica de segona oportunitat és una mesura d'ocupabilitat inclosa en el Pla d'ocupació juvenil que recull l'article 106 de la Llei 18/2014, de 15 d'octubre, d'aprovació de mesures urgents per al creixement, la competitivitat i l'eficiència. Aquesta mesura està dirigida a persones joves que van abandonar de manera prematura els estudis, o qualsevol altra causa de caràcter similar.

2. Per a l'accés d'alumnat amb necessitats educatives especials derivades de discapacitat a la Formació Professional Bàsica de segona oportunitat és requisit un informe sociopsicopedagògic elaborat pel servei especialitzat d'orientació.

3. Els criteris d'accés de l'alumnat, organització i funcionament i els centres autoritzats són els que disposa la normativa vigent que regula la Formació Professional de segona oportunitat.

Secció quarta

Mesures de flexibilització en l'inici o la durada de les etapes educatives

Article 30. Permanència d'un any més en el mateix curs

1. Aquesta mesura de resposta de nivell III, de caràcter excepcional, pot aplicar-se en qualsevol curs de l'ensenyament obligatori i en el Batxillerat, amb l'objectiu que l'alumnat pugui assolir les competències que faciliten el seu progrés acadèmic.

2. En l'etapa de l'Educació Primària, l'alumnat pot romandre un any més en el mateix curs una sola vegada al llarg de l'etapa. En l'Educació Secundària Obligatòria pot romandre un any més en el mateix curs una sola vegada i com a màxim dues vegades al llarg de l'etapa; quan la segona permanència es produeix en el tercer o el quart curs, l'alumnat té dret a romandre en règim ordinari cursant l'Educació Secundària Obligatòria fins als deu anys, complint l'any en què finalitza el curs.

3. L'alumnat que cursa l'etapa de Batxillerat pot romandre una segona vegada en cada un dels cursos, tot i que, excepcionalment, pot fer-ho dues vegades en un mateix curs, amb l'informe favorable de

social escolarizado en Educación Secundaria Obligatoria que presenta conductas disruptivas, dificultades de adaptación al medio escolar y tendencia al absentismo escolar crónico o al abandono escolar. Tiene como finalidad reducir el absentismo y el abandono escolar prematuro, reforzar las competencias clave, fomentar actitudes cooperativas y conseguir el máximo desarrollo personal, intelectual, social y emocional del alumnado.

2. Para el acceso a este programa es preceptivo un informe sociopsicopedagógico elaborado por el servicio especializado de orientación.

3. Los criterios de acceso del alumnado, organización y funcionamiento son los que dispone la normativa vigente que regula este programa.

Artículo 28. Programas formativos de cualificación básica

1. Los programas formativos de cualificación básica constituyen una oferta formativa adaptada al alumnado que ha finalizado la enseñanza reglada sin haber conseguido los objetivos previstos en la Educación Secundaria Obligatoria.

2. Estos programas se tienen que adaptar a las circunstancias personales de los destinatarios y posibilitar su inclusión sociolaboral, por lo que pueden ofrecerse en dos modalidades:

a) Programas formativos de cualificación básica ordinarios, que tienen la consideración de medida de respuesta de nivel III.

b) Programas formativos de cualificación básica adaptada a las personas con necesidades educativas especiales derivadas de discapacidad, que tienen la consideración de medida de respuesta de nivel IV.

3. Para el acceso a los programas formativos de cualificación básica adaptada a las personas con necesidades educativas especiales derivadas de discapacidad, el alumnado requiere un informe sociopsicopedagógico elaborado por el servicio especializado de orientación.

4. Los criterios de acceso del alumnado, organización y funcionamiento y los centros autorizados son los que dispone la normativa vigente que regula los programas formativos de cualificación básica.

Artículo 29. Formación Profesional Básica de segunda oportunidad

1. La Formación Profesional Básica de segunda oportunidad es una medida de empleabilidad incluida en el Plan de ocupación juvenil que está recogida en el artículo 106 de la Ley 18/2014, de 15 de octubre, de aprobación de medidas urgentes para el crecimiento, la competitividad y la eficiencia. Esta medida está dirigida a personas jóvenes que abandonaron de forma prematura los estudios, o por cualquier otra causa de carácter similar.

2. Para el acceso de alumnado con necesidades educativas especiales derivadas de discapacidad a la Formación Profesional Básica de segunda oportunidad se requiere un informe sociopsicopedagógico elaborado por el servicio especializado de orientación.

3. Los criterios de acceso del alumnado, organización y funcionamiento y los centros autorizados son los que dispone la normativa vigente que regula la Formación Profesional de segunda oportunidad.

Sección cuarta

Medidas de flexibilitación en el inicio o duración de las etapas educativas

Artículo 30. Permanencia de un año más en el mismo curso

1. Esta medida de respuesta de nivel III, de carácter excepcional, puede aplicarse en cualquier curso de la enseñanza obligatoria y en el Bachillerato, con el objetivo de que el alumnado pueda lograr las competencias que faciliten su progreso académico.

2. En la etapa de la Educación Primaria, el alumnado puede permanecer un año más en el mismo curso una sola vez a lo largo de la etapa. En la Educación Secundaria Obligatoria puede permanecer un año más en el mismo curso una sola vez, y como máximo dos veces a lo largo de la etapa; cuando la segunda permanencia se produce en el tercer o cuarto curso, el alumnado tiene derecho a permanecer en régimen ordinario cursando la Educación Secundaria Obligatoria hasta los diecinueve años, cumplidos en el año en que finaliza el curso.

3. El alumnado que cursa la etapa de Bachillerato puede permanecer una segunda vez en cada uno de los cursos, a pesar de que, excepcionalmente, puede hacerlo dos veces en un mismo curso, con el informe

l'equip docent, tot considerant que no pot superar el termini màxim de quatre anys per a cursar Batxillerat en règim ordinari.

4. Les decisions sobre la permanència de l'alumnat s'han d'adoptar de manera col·legiada pels equips docents en previsió del curs següent i abans de la publicació de les places educatives vacants.

5. Per a l'alumnat que se li aplica aquesta mesura, l'equip docent, coordinat per la tutora o el tutor, ha d'elaborar un Pla específic de reforç, com s'indica en l'article 15 d'aquesta ordre, que en facilite la inclusió socioeducativa, la superació de les barreres i la continuació amb aprofitament dels seus estudis.

Article 31. Flexibilització en l'escolarització en l'ensenyament obligatori per a l'alumnat d'incorporació tardana al sistema educatiu valencià

1. L'alumnat que s'incorpora tardanament a l'ensenyament obligatori, per vindre d'altres països o per qualsevol altre motiu i que, per aquesta circumstància, presenta un desenvolupament competencial, degudament valorat amb els instruments adequats, inferior a dos o més cursos, prenent com a referència el currículum ordinari oficial corresponent a la seua edat, pot escolaritzar-se transitòriament en un curs inferior al que li correspon, després d'haver considerat les adaptacions d'accés necessàries. Aquesta mesura de resposta té la consideració de nivell III.

2. La decisió d'incorporació a un nivell inferior al que li correspon per edat l'adopta l'equip docent, amb l'assessorament del servei especialitzat d'orientació, prenent en consideració l'opinió de la família o els representats legals en el preceptiu tràmit d'audiència.

3. Per a l'alumnat que se li aplica aquesta mesura, l'equip docent, coordinat per la tutora o el tutor, ha d'elaborar un Pla específic de reforç, com s'indica en l'article 15 d'aquesta ordre, que facilite la seua inclusió socioeducativa, la superació de les barreres i la continuació amb aprofitament dels seus estudis.

4. Una vegada superades les barreres que han motivat l'adopció de la mesura, l'alumnat s'ha d'incorporar al curs que li correspon per edat. La decisió d'incorporació de manera permanent a un grup d'edat inferior comporta l'aplicació de la mesura excepcional de permanència d'un any més en el mateix curs que preveu l'article 30 d'aquesta ordre.

Article 32. Flexibilització en l'inici de l'escolarització en el segon cicle d'Educació Infantil per a l'alumnat amb necessitats educatives especials o retard maduratiu

1. Aquesta mesura de resposta de nivell IV, de caràcter extraordinari, està dirigida a l'alumnat que presenta necessitats educatives especials o retard maduratiu i la família o els representants legals sol·liciten l'escolarització per primera vegada en el segon cicle d'Educació Infantil, quan l'informe sociopsicopedagògic justifica que d'aquesta manera es contribueix a optimitzar la maduració i les competències necessàries per a cursar amb millor garantia d'èxit aquest cicle, en les condicions següents:

a) L'alumnat a què correspon, per edat, escolaritzar-se en el nivell de tres anys, pot escolaritzar-se, en cas que siga possible, en les unitats autoritzades de 2-3 anys o romandre un any més en aquestes unitats, si ja hi està escolaritzat.

b) L'alumnat a què li correspon, per edat, escolaritzar-se en el nivell de quatre anys, pot escolaritzar-se en el nivell de tres anys.

4. El procediment per a aplicar aquesta mesura és el següent:

a) La direcció del servei psicopedagògic escolar tramita la proposta, abans de quinze dies hàbils de la data de publicació de places educatives vacants, a la direcció territorial competent en matèria d'educació, adjuntant-hi l'informe sociopsicopedagògic, la conformitat per escrit de la família o els representats legals i, si escau, altres informes que es consideren rellevants per a la resolució del procediment.

b) La persona titular de la direcció territorial competent en matèria d'educació ha de resoldre la pertinència de la mesura, vista la proposta del servei psicopedagògic escolar i, en cas de considerar-ho necessari, l'informe de la Inspecció d'Educació, i comunicar-ho, per escrit, al centre i a la família o els representants legals, abans de la primera data establida per a la publicació de les places educatives vacants en l'Edu-

favorable del equipo docente, considerando que no puede superar el plazo máximo de cuatro años para cursar Bachillerato en régimen ordinario.

4. Las decisiones sobre la permanencia del alumnado se tienen que adoptar de forma colegiada por los equipos docentes en previsión del curso siguiente y antes de la publicación de las plazas educativas vacantes.

5. Para el alumnado al que se le aplica esta medida, el equipo docente, coordinado por la tutora o el tutor, tiene que elaborar un Plan específico de refuerzo, como se indica en el artículo 15 de esta orden, que facilite la inclusión socioeducativa, la superación de las barreras y la continuación con aprovechamiento sus estudios.

Artículo 31. Flexibilización en la escolarización en la enseñanza obligatoria para el alumnado de incorporación tardía al sistema educativo valenciano

1. El alumnado que se incorpora de manera tardía a la enseñanza obligatoria, por venir de otros países o por cualquier otro motivo, y que, por esta circunstancia, presenta un desarrollo competencial, debidamente valorado con los instrumentos adecuados, inferior a dos o más cursos, tomando como referencia el currículum ordinario oficial correspondiente a su edad, puede escolarizarse de manera transitoria en un curso inferior al que le correspondería, después de haber considerado las adaptaciones de acceso necesarias. Esta medida de respuesta tiene la consideración de nivel III.

2. La decisión de incorporación a un nivel inferior al que le corresponde por edad la adopta el equipo docente, con el asesoramiento del servicio especializado de orientación, tomando en consideración la opinión de la familia o representantes legales en el preceptivo trámite de audiencia.

3. Para el alumnado al que se le aplica esta medida, el equipo docente, coordinado por la tutora o el tutor, tiene que elaborar un Plan específico de refuerzo, como se indica en el artículo 15 de esta orden, que facilite su inclusión socioeducativa, la superación de las barreras y la continuación con aprovechamiento de sus estudios.

4. Una vez superadas las barreras que han motivado la adopción de la medida, el alumnado se tiene que incorporar al curso que le corresponde por edad. La decisión de incorporación de forma permanente a un grupo de edad inferior comporta la aplicación de la medida excepcional de permanencia de un año más en el mismo curso que prevé el artículo 30 de esta orden.

Artículo 32. Flexibilización en el inicio de la escolarización en el segundo ciclo de Educación Infantil para el alumnado con necesidades educativas especiales o retraso madurativo

1. Esta medida de respuesta de nivel IV, de carácter extraordinario, está dirigida al alumnado que presenta necesidades educativas especiales o retraso madurativo y a las familias o representantes legales que solicitan la escolarización por primera vez en el segundo ciclo de Educación Infantil, cuando el informe sociopsicopedagógico justifica que de este modo se contribuye a optimizar la maduración y las competencias necesarias para cursar con mejor garantía de éxito este ciclo, en las condiciones siguientes:

a) El alumnado al que le corresponde, por edad, escolarizarse en el nivel de tres años, puede escolarizarse, en caso de que sea posible, en las unidades autorizadas de 2-3 años o permanecer un año más en estas unidades, si ya está escolarizado.

b) El alumnado al que le corresponde, por edad, escolarizarse en el nivel de cuatro años, puede escolarizarse en el nivel de tres años.

4. El procedimiento para aplicar esta medida es el siguiente:

a) La dirección del servicio psicopedagógico escolar tramita la propuesta, antes de quince días hábiles de la fecha de publicación de plazas educativas vacantes, a la dirección territorial competente en materia de educación, adjuntando el informe sociopsicopedagógico, la conformidad por escrito de la familia o representantes legales y, si es el caso, otros informes que se consideren relevantes para la resolución del procedimiento.

b) La persona titular de la dirección territorial competente en materia de educación tiene que resolver la pertinencia de la medida, vista la propuesta del servicio psicopedagógico escolar y, en caso de considerarlo necesario, el informe de la Inspección de Educación, y comunicarlo, por escrito, al centro y a la familia o representantes legales, antes de la primera fecha establecida para la publicación de las plazas educativas

ció Infantil. El centre docent ha d'adjuntar la resolució a l'expedient administratiu de l'alumna o alumne.

Article 33. Pròrroga de permanència d'un any més en el segon cicle d'Educació Infantil per a l'alumnat amb necessitats educatives especials

1. Aquesta mesura de resposta de nivell IV, de caràcter extraordinari, està dirigida a l'alumnat amb necessitats educatives especials que cursa el segon cicle d'Educació Infantil, quan l'informe sociopsicopedagògic justifica que d'aquesta manera es contribueix a optimitzar la maduració i l'adquisició de les competències necessàries per a continuar la seua escolarització amb millors garanties d'èxit. Pot aplicar-se una única vegada en el cicle, en qualsevol dels nivells.

2. El procediment per a aplicar aquesta mesura és el següent:

a) La tutora o el tutor, a proposta de l'equip educatiu o de la família o representants legals, formalitza la sol·licitud al servei especialitzat d'orientació, perquè, si escau, realitze l'avaluació sociopsicopedagògica i emeta l'informe sociopsicopedagògic corresponent, d'acord amb el procediment establert en l'article 6 d'aquesta ordre.

La sol·licitud ha d'incloure informació sobre les competències socioafectives, d'autonomia i autoregulació i la repercussió que aquesta mesura pot tindre sobre la seua autoestima i socialització.

b) La direcció o la titularitat del centre, en vista de l'informe sociopsicopedagògic favorable, l'opinió favorable de l'equip educatiu i la conformitat de la família o els representants legals autoritza l'aplicació de la mesura, en previsió del curs següent i abans de la publicació de les places educatives vacants.

Article 34. Pròrroga de l'escolarització en l'ensenyament obligatori per a l'alumnat amb necessitats educatives especials

1. La pròrroga de l'escolarització en l'ensenyament obligatori és una mesura de resposta extraordinària de nivell IV destinada a l'alumnat amb necessitats educatives especials que ha esgotat la mesura de permanència d'un any més en el mateix curs indicada en l'article 30 d'aquesta ordre, quan l'informe sociopsicopedagògic justifica que pot afavorir la integració socioeducativa i l'accés posterior a itineraris acadèmics o professionals personalitzats adequats a les seues capacitats i interessos. Pot aplicar-se en qualsevol curs de l'ensenyament obligatori un màxim de dues vegades, una en l'etapa d'Educació Primària i una altra en l'etapa d'Educació Secundària Obligatoria.

2. El procediment per a aplicar aquesta mesura és el següent:

a) La tutora o el tutor, a proposta de l'equip educatiu o de la família o representants legals, formalitza la sol·licitud al servei especialitzat d'orientació, perquè, si procedeix, realitze l'avaluació sociopsicopedagògica i emeta l'informe sociopsicopedagògic corresponent, d'acord amb el procediment establert en l'article 6 d'aquesta ordre.

La sol·licitud ha d'incloure informació sobre les competències socioafectives, d'autonomia i autoregulació i la repercussió que aquesta mesura pot tindre sobre la seua autoestima i socialització.

b) La direcció o la titularitat del centre, en vista de l'informe sociopsicopedagògic favorable, l'opinió favorable de l'equip educatiu i la conformitat de la família o representants legals ha de tramitar la sol·licitud a la direcció territorial competent en matèria d'educació, en previsió del curs següent i abans de quinze dies hàbils de la publicació de places educatives vacants.

c) La persona titular de la direcció territorial competent en matèria d'educació ha de resoldre la pertinència de la mesura, vista la sol·licitud del centre i, en cas de considerar-ho necessari, l'informe de la Inspecció d'Educació, i comunicar-ho, per escrit, al centre i a la família o representants legals, abans de la primera data establida per a la publicació de les places educatives vacants en les etapes implicades. El centre docent ha d'adjuntar la resolució a l'expedient administratiu de l'alumna o l'alumne.

Article 35. Flexibilització en la durada de l'etapa del Batxillerat

1. Quan una alumna o un alumne presenta necessitats educatives especials o, excepcionalment, qualsevol altra situació personal degudament acreditada, que li impedeix cursar el Batxillerat en el règim ordinari diürn i no pot fer-ho mitjançant altres alternatives, com el règim

vacantes en Educación Infantil. El centro docente tiene que adjuntar la resolución al expediente administrativo de la alumna o el alumno.

Artículo 33. Prórroga de permanencia de un año más en el segundo ciclo de Educación Infantil para el alumnado con necesidades educativas especiales

1. Esta medida de respuesta de nivel IV, de carácter extraordinario, está dirigida al alumnado con necesidades educativas especiales que cursa el segundo ciclo de Educación Infantil, cuando el informe sociopsicopedagógico justifica que de este modo se contribuye a optimizar la maduración y la adquisición de las competencias necesarias para continuar su escolarización con mejores garantías de éxito. Puede aplicarse una única vez en el ciclo, en cualquiera de los niveles.

2. El procedimiento para aplicar esta medida es el siguiente:

a) La tutora o el tutor, a propuesta del equipo educativo o de la familia o representantes legales, formaliza la solicitud al servicio especializado de orientación, para que, si procede, realice la evaluación sociopsicopedagógica y emita el correspondiente informe sociopsicopedagógico, de acuerdo con el procedimiento establecido en el artículo 6 de esta orden.

La solicitud tiene que incluir información sobre las competencias socioafectivas, de autonomía y autoregulación y la repercusión que esta medida puede tener sobre su autoestima y socialización.

b) La dirección o la titularidad del centro, a la vista del informe sociopsicopedagógico favorable, la opinión favorable del equipo educativo y la conformidad de la familia o representantes legales, autoriza la aplicación de la medida, en previsión del curso siguiente y antes de la publicación de las plazas educativas vacantes.

Artículo 34. Prórroga de la escolarización en la enseñanza obligatoria para el alumnado con necesidades educativas especiales

1. La pròrroga de la escolarització en la ensenyanza obligatoria es una medida de respuesta extraordinaria de nivel IV destinada al alumnado con necesidades educativas especiales que ha agotado la medida de permanencia de un año más en el mismo curso indicada en el artículo 30 de esta orden, cuando el informe sociopsicopedagógico justifica que puede favorecer la integración socioeducativa y el acceso posterior a itinerarios académicos o profesionales personalizados adecuados a sus capacidades e intereses. Puede aplicarse en cualquier curso de la enseñanza obligatoria un máximo de dos veces, una en la etapa de Educación Primaria y otra en la etapa de Educación Secundaria Obligatoria.

2. El procedimiento para aplicar esta medida es el siguiente:

a) La tutora o el tutor, a propuesta del equipo educativo o de la familia o representantes legales, formaliza la solicitud al servicio especializado de orientación, para que, si procede, realice la evaluación sociopsicopedagógica y emita el correspondiente informe sociopsicopedagógico, de acuerdo con el procedimiento establecido en el artículo 6 de esta orden.

La solicitud tiene que incluir información sobre las competencias socioafectivas, de autonomía y autoregulación y la repercusión que esta medida puede tener sobre su autoestima y socialización.

b) La dirección o la titularidad del centro, a la vista del informe sociopsicopedagógico favorable, la opinión favorable del equipo educativo y la conformidad de la familia o representantes legales, tiene que tramitar la solicitud a la dirección territorial competente en materia de educación, en previsión del curso siguiente y antes de quince días hábiles de la publicación de plazas educativas vacantes.

c) La persona titular de la dirección territorial competente en materia de educación tiene que resolver la pertinencia de la medida, vista la solicitud del centro y, en caso de considerarlo necesario, el informe de la Inspección de Educación, y comunicarlo, por escrito, al centro y a la familia o representantes legales, antes de la primera fecha establecida para la publicación de las plazas educativas vacantes en las etapas implicadas. El centro docente tiene que adjuntar la resolución al expediente administrativo de la alumna o el alumno.

Artículo 35. Flexibilización en la duración de la etapa del Bachillerato

1. Cuando una alumna o un alumno presenta necesidades educativas especiales o, excepcionalmente, cualquier otra situación personal debidamente acreditada, que le impide cursar el Bachillerato en el régimen ordinario diurno y no puede hacerlo mediante otras alternativas, como

nocturn o a distància, té l'opció de fraccionar en dos cursos els continguts de les matèries de cada curs. Aquesta mesura té la consideració de nivell IV i pot aplicar-se en cada curs per separat o en els dos cursos de l'etapa.

2. El procediment per a aplicar aquesta mesura de flexibilització per a l'alumnat amb necessitats educatives especials és el següent:

a) La família, els representants legals o el mateix alumnat, en cas de ser major d'edat i tindre la capacitat civil, han de fer una sol·licitud per escrit davant de la direcció o la titularitat del centre, en la qual indiquen els motius i adjunten la documentació necessària que justifica l'adopció de la mesura, com ara informes mèdics o de situació personal.

b) La direcció o la titularitat del centre, en vista de la documentació presentada, ha de sol·licitar un informe a l'equip educatiu sobre la situació de l'alumna o l'alumne i la seua valoració respecte a la pertinència de la mesura.

c) Amb l'informe favorable de l'equip educatiu, la direcció o la titularitat del centre sol·licita l'avaluació sociopsicopedagògica al departament d'orientació. El personal especialista en Orientació Educativa del centre ha de valorar la situació de l'alumna o alumne i els factors que justifiquen l'adopció d'aquesta mesura, i emetre l'informe sociopsicopedagògic corresponent, que inclou l'audiència a la família, els representants legals o el mateix alumnat, en el cas de ser major d'edat i tindre la capacitat civil, en la qual se'ls informa de si és procedent o no la mesura.

d) La direcció o la titularitat del centre, en vista de l'informe favorable de l'equip educatiu i l'informe sociopsicopedagògic favorable autoritza l'aplicació de la mesura.

3. Excepcionalment, per a l'alumnat que té una situació personal degudament acreditada, la direcció o la titularitat del centre pot autoritzar la mesura, en vista de la sol·licitud de la família, representants legals o el mateix alumnat, en cas de ser major d'edat i tindre la capacitat civil, l'informe favorable de l'equip docent i els informes que justifiquen la situació.

4. El càlcul de la nota mitjana del Batxillerat i l'expedició del títol s'han de realitzar en les mateixes condicions que per a la resta d'alumnat.

Article 36. Flexibilització en la durada dels cicles formatius de Formació Professional per a alumnat amb necessitats educatives especials

1. Si en la planificació, desenvolupament o avaluació de la resposta educativa per a l'alumnat amb necessitats educatives especials es considera que l'adaptació d'accés no és suficient perquè pugui cursar determinats mòduls amb garanties d'èxit, pot sol·licitar-se l'aplicació de la mesura de nivell IV consistent en l'ampliació de la durada d'un cicle formatiu.

2. El procediment per a l'aplicació d'aquestes mesures és el mateix que s'especifica en l'article 35 d'aquesta ordre.

3. El càlcul de la nota mitjana i l'expedició del títol corresponent s'han de realitzar en les mateixes condicions que per a la resta d'alumnat.

Article 37. Flexibilització en la durada de l'etapa per a l'alumnat amb altes capacitats intel·lectuals

1. La flexibilització de la durada dels diversos nivells, etapes i graus per a l'alumnat amb altes capacitats intel·lectuals és una mesura de resposta de nivell IV, de caràcter excepcional, que consisteix en la seua incorporació a un curs superior al que correspon al nivell acadèmic que cursa, sempre que dispose d'un grau suficient de maduresa i d'adquisició de les competències clau per a cursar adequadament el curs al qual es proposa l'accés i es preveja que la mesura és la més adequada per al desenvolupament del seu equilibri personal i la socialització.

2. En els ensenyaments de règim general, la flexibilització en la durada dels diferents nivells, etapes i graus pot adoptar-se fins a un màxim de tres vegades en l'ensenyament obligatori i una sola vegada en els ensenyaments postobligatoris.

3. En l'ensenyament obligatori, pot adoptar-se la mesura de flexibilització del període d'escolarització en les situacions següents:

a) L'anticipació de l'escolarització en el primer curs de l'Educació Primària.

el régimen nocturno o a distancia, tiene la opción de fraccionar en dos cursos los contenidos de las materias de cada curso. Esta medida tiene la consideración de nivel IV y puede aplicarse en cada curso por separado o en los dos cursos de la etapa.

2. El procedimiento para aplicar esta medida de flexibilización para el alumnado con necesidades educativas especiales es el siguiente:

a) La familia, los representantes legales o el mismo alumnado, en caso de ser mayor de edad y tener la capacidad civil, tienen que hacer una solicitud por escrito ante la dirección o la titularidad del centro, en la cual indiquen los motivos y adjunten la documentación necesaria que justifica la adopción de la medida, como por ejemplo informes médicos o de situación personal.

b) La dirección o la titularidad del centro, a la vista de la documentación presentada, tiene que solicitar un informe al equipo educativo sobre la situación de la alumna o el alumno y su valoración respecto a la pertinencia de la medida.

c) Con el informe favorable del equipo educativo, la dirección o la titularidad del centro solicita la evaluación sociopsicopedagógica al departamento de orientación. El personal especialista de orientación educativa del centro tiene que valorar la situación de la alumna o el alumno y los factores que justifican la adopción de esta medida, y emitir el correspondiente informe sociopsicopedagógico, que incluye la audiencia a la familia, los representantes legales o el mismo alumnado, en el caso de ser mayor de edad y tener la capacidad civil, en la cual se les informa de la pertinencia o no de la medida.

d) La dirección o la titularidad del centro, a la vista del informe favorable del equipo educativo y el informe sociopsicopedagógico favorable, autoriza la aplicación de la medida.

3. Excepcionalmente, para el alumnado que tiene una situación personal debidamente acreditada, la dirección o la titularidad del centro puede autorizar la medida, a la vista de la solicitud de la familia, representantes legales o el mismo alumnado, en caso de ser mayor de edad y tener la capacidad civil, el informe favorable del equipo docente y los informes que justifiquen la situación.

4. El cálculo de la nota media del Bachillerato y la expedición del título se han de realizar en iguales condiciones que para el resto de alumnado.

Artículo 36. Flexibilización en la duración de los ciclos formativos de Formación Profesional para alumnado con necesidades educativas especiales

1. Si en la planificación, desarrollo o evaluación de la respuesta educativa para el alumnado con necesidades educativas especiales se considera que la adaptación de acceso no es suficiente para que pueda cursar determinados módulos con garantías de éxito, puede solicitarse la aplicación de la medida de nivel IV que consiste en la ampliación de la duración de un ciclo formativo.

2. El procedimiento para la aplicación de estas medidas es el mismo que se especifica en el artículo 35 de esta orden.

3. El cálculo de la nota media y la expedición del título correspondiente se ha de realizar en iguales condiciones que para el resto de alumnado.

Artículo 37. Flexibilización en la duración de la etapa para el alumnado con altas capacidades intelectuales

1. La flexibilización de la duración de los diferentes niveles, etapas y grados para el alumnado con altas capacidades intelectuales es una medida de respuesta de nivel IV, de carácter excepcional, que consiste en su incorporación a un curso superior al que corresponde al nivel académico que está cursando, siempre que disponga de un grado suficiente de madurez y de adquisición de las competencias clave para cursar adecuadamente el curso al cual se propone el acceso y se prevea que la medida es la más adecuada para el desarrollo de su equilibrio personal y la socialización.

2. En las enseñanzas de régimen general, la flexibilización en la duración de los diferentes niveles, etapas y grados puede adoptarse hasta un máximo de tres veces en la enseñanza obligatoria y una sola vez en las enseñanzas postobligatorias.

3. En la enseñanza obligatoria, puede adoptarse la medida de flexibilització del període d'escolarització en las situaciones siguientes:

a) La anticipación de la escolarización en el primer curso de la Educación Primaria.

b) La reducció en un any de l'escolarització en qualsevol dels cursos de l'etapa de Primària com a conseqüència de la incorporació de l'alumna o l'alumne a un curs superior al que li correspon per edat, sempre que no s'haja anticipat l'inici de l'escolarització previst en el punt anterior.

c) La reducció en un any de l'escolarització en qualsevol dels cursos de l'etapa d'Educació Secundària Obligatoria com a conseqüència de la incorporació de l'alumna o l'alumne a un curs superior al que li correspon.

4. A l'alumnat a què s'autoritza la mesura de flexibilització de l'etapa d'Educació Secundària Obligatoria que ha cursat el tercer curs i ha demostrat, d'acord amb els criteris d'avaluació, l'assoliment de les competències de l'etapa, se li expedirà el títol de graduat en Educació Secundària Obligatoria. El càlcul de la nota mitjana de l'etapa s'ha de fer considerant les qualificacions obtingudes en els nivells que ha cursat.

5. A l'alumnat a què s'autoritza la mesura de flexibilització de l'etapa de Batxillerat havent cursat el primer curs i ha demostrat, d'acord amb els criteris d'avaluació, l'assoliment de les competències de l'etapa, se li expedirà el títol de Batxillerat i podrà realitzar la prova d'accés a la universitat. El càlcul de la nota mitjana s'ha de fer considerant les qualificacions obtingudes en els nivells que ha cursat.

6. En els ensenyaments de règim especial, la reducció de la durada dels diferents graus, cicles i nivells no pot superar la meitat del temps establert amb caràcter general.

7. El procediment per a aplicar aquesta mesura és el següent:

a) La tutora o el tutor, a proposta de l'equip docent, formalitza la sol·licitud al servei especialitzat d'orientació, perquè, si procedeix, realitzi l'avaluació sociopsicopedagògica i emeta l'informe sociopsicopedagògic corresponent, d'acord amb el procediment establert en l'article 6 d'aquesta ordre.

La sol·licitud d'avaluació sociopsicopedagògica ha d'incloure un informe de l'equip docent que justifique que l'alumna o alumne disposa de les competències necessàries per a cursar amb aprofitament el curs en què es vol escolaritzar i es preveu que aquesta mesura pot millorar el desenvolupament acadèmic i socioafectiu.

b) Si la mesura és procedent, la direcció o la titularitat del centre ha de tramitar la sol·licitud a la direcció territorial competent en matèria d'educació, de l'1 al 30 d'abril en previsió del curs següent, adjuntant-hi l'informe favorable de l'equip docent, l'informe sociopsicopedagògic favorable a la mesura, la conformitat de la família o representats legals i altres informes que es consideren rellevants per a la resolució del procediment.

c) La persona titular de la direcció territorial competent en matèria d'educació ha de resoldre la pertinència de la mesura, vista la sol·licitud del centre i, en cas de considerar-ho necessari, l'informe de la Inspecció d'Educació, i comunicar-ho, per escrit, al centre i a la família o representats legals, abans de la primera data establida per a la publicació de llocs escolars vacants en les etapes implicades. La resolució s'ha d'adjuntar a l'expedient administratiu de l'alumna o l'alumne.

8. La mesura de flexibilització ha d'estar acompanyada de mesures i actuacions específiques que contribuïsqen al desenvolupament ple i equilibrat de les capacitats i de la personalitat de l'alumnat per al qual s'aplica.

9. En la presa de decisions sobre l'aplicació de la mesura de flexibilització s'ha de tindre en compte que, d'acord amb la normativa vigent, l'alumnat compleix els requisits per a l'accés als nivells o als estudis als quals es proposa la promoció.

Secció cinquena Mesures per a la participació

Article 38. Mesures personalitzades per a la participació

1. Les mesures personalitzades per a la participació estan dirigides a l'alumnat que requereix una resposta sistemàtica, personalitzada i singular en l'àmbit del desenvolupament emocional, interpersonal, social, conductual i de la salut.

2. A més de les mesures generals de nivell I i II dirigides a l'alumnat del centre i d'un grup classe, s'han de desenvolupar les actuacions d'acompanyament i suport personalitzat per a l'alumnat que en

b) La reducció en un año de la escolarización en cualquiera de los cursos de la etapa de Primaria como consecuencia de la incorporación de la alumna o el alumno a un curso superior al que le corresponde por edad, siempre que no se haya anticipado el inicio de la escolarización previsto en el punto anterior.

c) La reducció en un año de la escolarización en cualquiera de los cursos de la etapa de Educación Secundaria Obligatoria como consecuencia de la incorporación de la alumna o el alumno a un curso superior al que le corresponde.

4. Al alumnado que se le autoriza la medida de flexibilización de la etapa de Educación Secundaria Obligatoria habiendo cursado el tercer curso y ha demostrado, de acuerdo con los criterios de evaluación, el logro de las competencias de la etapa, se le expedirá el título de graduado en Educación Secundaria Obligatoria. El cálculo de la nota media de la etapa se tiene que hacer considerando las calificaciones obtenidas en los niveles que ha cursado.

5. Al alumnado que se le autoriza la medida de flexibilización de la etapa de Bachillerato habiendo cursado el primer curso y ha demostrado, de acuerdo con los criterios de evaluación, el logro de las competencias de la etapa, se le expedirá el título de Bachillerato y podrá realizar la prueba de acceso a la universidad. El cálculo de la nota media se tiene que hacer considerando las calificaciones obtenidas en los niveles que ha cursado.

6. En las enseñanzas de régimen especial, la reducción de la duración de los diferentes grados, ciclos y niveles no puede superar la mitad del tiempo establecido a todos los efectos.

7. El procedimiento para aplicar esta medida es el siguiente:

a) La tutora o el tutor, a propuesta del equipo docente, formaliza la solicitud al servicio especializado de orientación, para que, si procede, realice la evaluación sociopsicopedagógica y emita el correspondiente informe sociopsicopedagógico, de acuerdo con el procedimiento establecido en el artículo 6 de esta orden.

La solicitud de evaluación sociopsicopedagógica tiene que incluir un informe del equipo docente que justifique que la alumna o el alumno dispone de las competencias necesarias para cursar con aprovechamiento el curso en el cual se quiere escolarizar y se prevé que esta medida puede mejorar el desarrollo académico y socioafectivo.

b) Si la medida es procedente, la dirección o la titularidad del centro tiene que tramitar la solicitud a la dirección territorial competente en materia de educación, del 1 al 30 de abril en previsión del curso siguiente, adjuntando el informe favorable del equipo docente, el informe sociopsicopedagógico favorable a la medida, la conformidad de la familia o representantes legales y otros informes que se consideren relevantes para la resolución del procedimiento.

c) La persona titular de la dirección territorial competente en materia de educación tiene que resolver la pertinencia de la medida, vista la solicitud del centro y, en caso de considerarlo necesario, el informe de la Inspección de Educación, y comunicarlo, por escrito, al centro y a la familia o representantes legales, antes de la primera fecha establecida para la publicación de puestos escolares vacantes en las etapas implicadas. La resolución se tiene que adjuntar al expediente administrativo de la alumna o el alumno.

8. La medida de flexibilización tiene que ir acompañada de medidas y actuaciones específicas que contribuyan al desarrollo pleno y equilibrado de las capacidades y de la personalidad del alumnado para el cual se aplica.

9. En la toma de decisiones sobre la aplicación de la medida de flexibilización se tiene que tener en cuenta que, de acuerdo con la normativa vigente, el alumnado cumple los requisitos para el acceso a los niveles o estudios a los cuales se propone la promoción.

Sección quinta Medidas para la participación

Artículo 38. Medidas personalizadas para la participación

1. Las medidas personalizadas para la participación están dirigidas al alumnado que requiere una respuesta sistemática, personalizada y singular en el ámbito del desarrollo emocional, interpersonal, social, conductual y de la salud.

2. Además de las medidas generales de nivel I y II dirigidas al alumnado del centro y de un grupo-clase, se tienen que desarrollar las actuaciones de acompañamiento y apoyo personalizado para el alum-

moment determinat les pot necessitar, per viure, entre altres, situacions d'instabilitat emocional, malaltia, exclusió, discriminació, violència, assetjament o desprotecció. Aquestes actuacions d'acompanyament i suport especialitzat impliquen, entre altres, el desenvolupament de protocols d'igualtat i convivència i d'actuacions que impliquen emocionalment l'alumnat, en reforcen l'autoestima, el sentit de pertinença al grup i al centre, i el preparen per a interaccions positives en contextos socials habituals, actuals i de futura incorporació.

3. Les mesures personalitzades per a la participació de nivell III són les següents:

a) Accions dirigides a una alumna o un alumne o un grup diferenciats d'alumnat d'un grup classe per al desenvolupament d'actituds de respecte i tolerància, habilitats d'autoregulació del comportament i les emocions i habilitats de comunicació interpersonal i relació social per a la interacció positiva en diversos contextos.

b) Accions davant de supòsits de violència, assetjament i desprotecció dirigides a un grup diferenciats d'alumnat amb acompanyament de l'alumnat implicat i les famílies.

c) Programes específics d'acompanyament personalitzat a l'alumnat i a la seua família per a l'aprenentatge d'habilitats d'autoregulació del comportament i les emocions, de l'autoestima i la confiança en les possibilitats i les fortaleses personals, d'aprenentatge d'habilitats de comunicació interpersonal i relació social en diversos contextos.

d) Notificació de possibles situacions de desprotecció de menors detectades des de l'àmbit educatiu.

e) Altres actuacions personalitzades per a la participació de nivell de resposta III regulades per l'Administració o de disseny propi pels centres docents, dins de l'àmbit de la seua autonomia pedagògica i organitzativa.

4. Les mesures personalitzades per a la participació de nivell IV són les següents:

a) Programes específics amb suports especialitzats dirigits a l'alumnat que presenta alteracions greus de conducta, com a part del protocol d'actuació en supòsits de conductes i comportaments que alteren la convivència de manera greu i recurrent en el centre i l'aula.

b) Accions i programes amb suports especialitzats dirigits a una alumna, un alumne o un grup diferenciats d'alumnat, davant de supòsits de violència i desprotecció, amb acompanyament de l'alumnat implicat i de les famílies.

c) Pla terapèutic per a l'alumnat amb problemes greus de salut mental.

d) Altres actuacions personalitzades amb suports especialitzats per a la participació de nivell de resposta IV que ha regulat l'Administració.

5. Aquestes mesures les planifica, desenvolupa i avalua l'equip educatiu, coordinat per la tutora o el tutor, amb la col·laboració del servei especialitzat d'orientació i, si escau, d'agents externs especialitzats dels àmbits de la salut o de benestar social. Tot això, sense perjudici de les competències que la normativa vigent, dins d'aquest àmbit, atribueix a l'equip directiu, els serveis educatius o la mateixa Administració.

Secció cinquena Processos de transició educativa

Article 39. Transició entre nivells, cicles, etapes i modalitats d'escolarització

1. Els processos de transició compren tots els moments de canvi entre nivells, cicles, etapes i modalitats d'escolarització. Els centres docents, amb la col·laboració dels serveis especialitzats d'orientació, han de planificar adequadament aquests processos, a fi de garantir el transvasament d'informació, l'orientació i l'acompanyament a l'alumnat i a les famílies, la continuïtat de les actuacions educatives i la detecció de necessitats, que poden produir-se en aquestes situacions en què les barreres i les desigualtats es manifesten amb més freqüència i intensitat.

2. Els centres d'Educació Infantil i Educació Primària han de dissenyar un pla de transició des del segon cicle d'Educació Infantil al primer curs de l'Educació Primària que inclou l'adaptació progressiva

que en un momento determinado las pueda necesitar, por estar viviendo, entre otras, situaciones de inestabilidad emocional, de enfermedad, de exclusión, discriminación, violencia, acoso o desprotección. Estas actuaciones de acompañamiento y apoyo especializado implican, entre otros, el desarrollo de protocolos de igualdad y convivencia y de actuaciones que impliquen emocionalmente al alumnado, refuercen la autoestima, el sentido de pertenencia al grupo y al centro y lo preparen para interacciones positivas en contextos sociales habituales, actuales y de futura incorporación.

3. Las medidas personalizadas para la participación de nivel III son las siguientes:

a) Acciones dirigidas a una alumna, un alumno o a un grupo diferenciado de alumnado de un grupo-clase para el desarrollo de actitudes de respeto y tolerancia, habilidades de autoregulación del comportamiento y las emociones y habilidades de comunicación interpersonal y relación social para la interacción positiva en diferentes contextos.

b) Acciones ante supuestos de violencia, acoso y desprotección dirigidas a un grupo diferenciado de alumnado con acompañamiento del alumnado implicado y las familias.

c) Programas específicos de acompañamiento personalizado al alumnado y a su familia para el aprendizaje de habilidades de autoregulación del comportamiento y las emociones, de la autoestima y la confianza en las posibilidades y fortalezas personales, de aprendizaje de habilidades de comunicación interpersonal y relación social en diferentes contextos.

d) Notificación de posibles situaciones de desprotección de menores detectadas desde el ámbito educativo.

e) Otras actuaciones personalizadas para la participación de nivel de respuesta III reguladas por la Administración o de diseño propio por los centros docentes, dentro del ámbito de su autonomía pedagógica y organizativa.

4. Las medidas personalizadas para la participación de nivel IV son las siguientes:

a) Programas específicos con apoyos especializados dirigidos al alumnado que presenta alteraciones graves de conducta, como parte del protocolo de actuación en supuestos de conductas y comportamientos que alteran la convivencia de forma grave y recurrente en el centro y el aula.

b) Acciones y programas con apoyos especializados dirigidos a una alumna, un alumno o un grupo diferenciado de alumnado, ante supuestos de violencia y desprotección, con acompañamiento del alumnado implicado y de las familias.

c) Plan terapéutico para el alumnado con problemas graves de salud mental.

d) Otras actuaciones personalizadas con apoyos especializados para la participación de nivel de respuesta IV reguladas por la Administración.

5. Estas medidas las planifica, desarrolla y evalúa el equipo educativo, coordinado por la tutora o el tutor, con la colaboración del servicio especializado de orientación y, si es el caso, de agentes externos especializados de los ámbitos de la salud o del bienestar social. Todo esto, sin perjuicio de las competencias que la normativa vigente, dentro de este ámbito, atribuye al equipo directivo, los servicios educativos o la propia Administración.

Sección quinta Procesos de transición educativa

Artículo 39. Transición entre niveles, ciclos, etapas y modalidades de escolarización

1. Los procesos de transición comprenden todos los momentos de cambio entre niveles, ciclos, etapas y modalidades de escolarización. Los centros docentes, con la colaboración de los servicios especializados de orientación, han de planificar adecuadamente estos procesos, con la finalidad de garantizar el trasvase de información, la orientación y el acompañamiento al alumnado y a las familias, la continuidad de las actuaciones educativas y la detección de necesidades, que pueden producirse en estas situaciones en que las barreras y las desigualdades se manifiestan con más frecuencia e intensidad.

2. Los centros de Educación Infantil y Educación Primaria tienen que diseñar un plan de transición desde el segundo ciclo de Educación Infantil al primer curso de Educación Primaria que incluya la progresiva

de l'alumnat, el transvasament de la informació i les actuacions d'informació i assessorament a les famílies, que han de començar, almenys, durant el tercer trimestre de l'últim curs de l'etapa d'Educació Infantil i prolongar-se fins al primer trimestre de l'etapa d'Educació Primària. En el cas dels centres que imparteixen només l'etapa d'Educació Infantil, el Pla de transició s'ha d'elaborar, en el cas que siga possible, conjuntament amb els centres d'Educació Primària als quals estan adscrits.

3. Així mateix, en el marc del Pla de transició de l'etapa d'Educació Primària a l'etapa d'Educació Secundària Obligatoria, s'han de planificar i desenvolupar les accions necessàries que possibiliten, entre altres, la coordinació, l'intercanvi d'informació sobre les necessitats de l'alumnat, la convergència i continuïtat de les mesures educatives, el desenvolupament competencial de l'alumnat en els àmbits de l'autonomia, iniciativa personal i aprendre a aprendre, així com l'orientació, assessorament i acompanyament a l'alumnat i a les seues famílies. Aquestes actuacions han de començar a partir del cinquè nivell d'Educació Primària i prolongar-se fins al segon nivell de l'Educació Secundària Obligatoria.

4. En finalitzar l'Educació Secundària Obligatoria, la tutora o el tutor, en l'exercici de la funció tutorial, amb la participació i l'assessorament del departament d'orientació, ha d'orientar tot l'alumnat sobre els itineraris acadèmics i professionals més adequats, i incloure aquesta informació en el consell orientador.

5. Els plans de transició també han d'incloure les accions personalitzades per a l'alumnat que no pot assistir, transitòriament, al centre docent, per compliment de mesures judicials, per convallescència domiciliària o hospitalització de llarga durada o per escolarització en una UET/HDIA. L'equip docent del centre on està matriculat i el personal que facilita l'atenció externa durant aquest període han de col·laborar conjuntament en la planificació i la implementació d'aquestes accions.

6. En el cas de l'alumnat amb necessitats educatives especials que se li modifica la modalitat d'escolarització o ha d'accedir des de l'ensenyament secundari a un programa de transició a la vida adulta en un centre d'Educació Especial, els centres implicats, ordinari i específic, han de planificar i dur a terme les actuacions personalitzades de transició, que inclouen el transvasament d'informació, l'orientació i totes les mesures que faciliten l'acompanyament, l'acollida i la participació de l'alumnat i de les seues famílies en el nou context.

7. En qualsevol dels casos, l'equip educatiu ha de disposar de la informació necessària, abans de l'inici del curs escolar o en el moment del curs en què l'alumnat s'escolaritze, a fi de planificar adequadament la resposta educativa i garantir el progrés de l'alumnat.

8. Els serveis especialitzats d'orientació han d'assessorar i col·laborar amb els equips directius, els equips de transició i els equips educatius en el disseny, l'aplicació i el seguiment dels plans de transició, especialment de les accions personalitzades que se'n deriven.

CAPÍTOL V

Personal de suport a la inclusió

Article 40. Personal de suport

1. El personal de suport a la inclusió de l'alumnat comprén tot el personal del centre, especialitzat i no especialitzat, i, en un sentit més ampli, pot fer-se extensiu a l'alumnat, les famílies, el voluntariat i altres agents o entitats del context sociocomunitari que col·laboren en el desenvolupament de la resposta educativa, en el marc del projecte educatiu del centre.

2. El suport personal s'ha de facilitar, preferentment, junt amb el grup classe de referència, tot i que en el cas que siga necessària una actuació més específica i diferenciada, pot fer-se de manera individualitzada o mitjançant agrupaments de l'alumnat fora de l'aula ordinària, sempre amb criteris inclusius. En tots els casos ha d'haver-hi una coordinació estreta entre el personal de suport i el professorat que imparteix les àrees, matèries o mòduls, a fi de planificar adequadament la intervenció i garantir la complementarietat de les actuacions educatives i la transferència dels aprenentatges.

adaptación del alumnado, el trasvase de la información y las actuaciones de información y asesoramiento a las familias, que tienen que comenzar, al menos, durante el tercer trimestre del último curso de la etapa de Educación Infantil y prolongarse hasta el primer trimestre de la etapa de Educación Primaria. En el caso de los centros que imparten únicamente la etapa de Educación Infantil, el Plan de transición se tiene que elaborar, en el supuesto de que sea posible, conjuntamente con los centros de Educación Primaria a los cuales están adscritos.

3. Asimismo, en el marco del Plan de transición de la etapa de Educación Primaria a la etapa de Educación Secundaria Obligatoria, se han de planificar y desarrollar las acciones necesarias que permitan, entre otros, la coordinación, el intercambio de información sobre las necesidades del alumnado, la convergencia y continuidad de las medidas educativas, el desarrollo competencial del alumnado en los ámbitos de la autonomía, iniciativa personal y aprender a aprender, así como la orientación, asesoramiento y acompañamiento al alumnado y a sus familias. Estas actuaciones tienen que comenzar a partir del quinto nivel de Educación Primaria y prolongarse hasta el segundo nivel de la Educación Secundaria Obligatoria.

4. Al finalizar la Educación Secundaria Obligatoria, la tutora o el tutor, en el ejercicio de la función tutorial, con la participación y el asesoramiento del departamento de orientación, tiene que orientar a todo el alumnado sobre los itinerarios académicos y profesionales más adecuados, e incluir esta información en el consejo orientador.

5. Los planes de transición también tienen que incluir las acciones personalizadas para el alumnado que no puede asistir, transitóriamente, al centro docente, por cumplimiento de medidas judiciales, por convallescencia domiciliaria u hospitalización de larga duración o por escolarización en una UET/HDIA. El equipo docente del centro donde está matriculado y el personal que facilita la atención externa durante este periodo han de colaborar conjuntamente en la planificación y la implementación de estas acciones.

6. En el caso del alumnado con necesidades educativas especiales al que se le modifica la modalidad de escolarización o tiene que acceder desde la enseñanza secundaria a un programa de transición a la vida adulta en un centro de Educación Especial, los centros implicados, ordinarios y específicos, tienen que planificar y llevar a cabo las actuaciones personalizadas de transición, que incluyen el trasvase de información, la orientación y todas las medidas que faciliten el acompañamiento, la acogida y la participación del alumnado y de sus familias en el nuevo contexto.

7. En cualquiera de los casos, el equipo educativo ha de disponer de la información necesaria, antes del inicio del curso escolar o en el momento del curso en que el alumnado se escolarice, a fin de planificar adecuadamente la respuesta educativa y garantizar el progreso del alumnado.

8. Los servicios especializados de orientación han de asesorar y colaborar con los equipos directivos, los equipos de transición y los equipos educativos en el diseño, aplicación y seguimiento de los planes de transición, especialmente de las acciones personalizadas que se deriven de estos.

CAPÍTULO V

Personal de apoyo a la inclusión

Artículo 40. Personal de apoyo

1. El personal de apoyo a la inclusión del alumnado incluye a todo el personal del centro, especializado y no especializado, y, en un sentido más ancho, puede hacerse extensivo al alumnado, las familias, el voluntariado y otros agentes o entidades del contexto sociocomunitario que colaboren en el desarrollo de la respuesta educativa, en el marco del proyecto educativo del centro.

2. El apoyo personal se tiene que facilitar, preferentemente, junto con el grupo-clase de referencia, a pesar de que, en caso de que sea necesaria una actuación más específica y diferenciada, puede llevarse a cabo de forma individualizada o mediante agrupamientos del alumnado fuera el aula ordinaria, siempre con criterios inclusivos. En todos los casos tiene que haber una coordinación estrecha entre el personal de apoyo y el profesorado que imparte las áreas, materias o módulos, a fin de planificar adecuadamente la intervención y garantizar la complementariedad de las actuaciones educativas y la transferencia de los aprendizajes.

3. La direcció d'estudis ha d'organitzar els suports personals, d'acord amb els criteris del claustre, les directrius de la comissió de coordinació pedagògica o l'òrgan del centre que té atribuïdes aquestes funcions i, en el cas que hi intervinga personal especialitzat de suport, els plans d'actuació personalitzats de l'alumnat. Per a aquesta tasca ha de tindre l'assessorament del servei especialitzat d'orientació i, quan es tracta d'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu, del personal especialitzat de suport.

Article 41. Personal especialitzat de suport

1. Té la consideració de personal especialitzat de suport a la inclusió, el personal docent i no docent que, per la seua formació i les funcions determinades reglamentàriament, ocupa, en els centres docents, llocs de caràcter singular per a l'atenció especialitzada a l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu.

2. Els centres docents que imparteixen les etapes d'Educació Infantil, Educació Primària i Educació Secundària Obligatoria tenen personal docent especialitzat de suport de Pedagogia Terapèutica i d'Audició i Llenguatge, d'acord amb el que determina la normativa vigent sobre plantilles en l'àmbit educatiu, el tipus de centre i les necessitats de l'alumnat. L'Administració educativa pot fer extensiva la provisió d'aquest personal a altres ensenyaments, d'acord amb les necessitats de l'alumnat degudament identificades, i incorporar-hi altres perfils professionals.

3. Els centres docents poden tindre també personal no docent especialitzat de suport, que participa junt amb el professorat en la resposta educativa a l'alumnat amb necessitats educatives especials, a fi d'incrementar la seua autonomia i facilitar l'accés al currículum, dins de l'àmbit de les competències i les funcions que la normativa vigent, els acords laborals i els convenis col·lectius hi disposen. Aquest personal inclou, entre altres, el personal educador d'Educació Especial dels centres públics; el personal auxiliar dels centres concertats que dona suport a l'alumnat en tasques d'higiene, alimentació, mobilitat, etc.; el personal de Fisioteràpia; el personal Intèrpret en Llengua de Signes i altre personal que l'Administració determine, d'acord amb les necessitats de l'alumnat escolaritzat en el sistema educatiu.

4. El personal especialitzat de suport forma part dels equips educatius dels centres docents i pot desenvolupar la seua tasca en un únic centre o en diversos centres d'una mateixa zona educativa, de manera puntual o sistemàtica. En els centres d'Educació Secundària s'integra en el departament d'orientació, si n'hi ha, i en els centres d'Educació Infantil i Educació Primària s'inclou en els equips de suport a la inclusió referits en l'article 44 d'aquesta ordre.

5. La intervenció del personal especialitzat de suport s'ha de realitzar d'acord amb el Pla d'actuació personalitzat i en estreta coordinació amb les tutores i els tutors, els equips docents, el servei especialitzat d'orientació, les famílies i altres professionals, del centre o externs, que hi intervenen, i des de la consideració que han de contribuir a millorar l'autonomia i l'autoestima de l'alumnat i a generalitzar els aprenentatges en els diferents contextos.

6. El personal especialitzat d'Audició i Llenguatge i de Fisioteràpia ha de fer una intervenció de caràcter educatiu amb criteris inclusius. Les intervencions de caràcter mèdic o sanitàries s'han de derivar i atendre des del sistema de salut, tot procurant que, sempre que siga necessari, hi haja una coordinació adequada entre el centre docent i els serveis sanitaris amb l'objectiu de millorar l'efectivitat d'aquestes intervencions.

7. En les sessions d'avaluació trimestrals i de final del curs, l'equip educatiu, assessorat pel servei especialitzat d'orientació, ha de valorar i prendre decisions de manera col·legiada sobre la continuïtat o la retirada dels suports personals especialitzats, prenent com a referent els criteris establits en el Pla d'actuació personalitzat. La tutora o el tutor han d'escoltar i informar la família, els representants legals i, si és possible, el mateix l'alumnat, d'aquestes decisions i deixar-ne constància en el document del Pla d'actuació personalitzat.

8. Al final de cada trimestre i del curs escolar, el personal especialitzat de suport, coordinat per les tutores o els tutors, ha d'elaborar, de manera conjunta, un informe per cada alumna o alumne atès, que contemple els aspectes treballats, el progrés aconseguit i, si escau, les orientacions i recomanacions en l'àmbit familiar que poden contribuir

3. La jefatura de estudios tiene que organizar los apoyos personales, de acuerdo con los criterios del claustro, las directrices de la comisión de coordinación pedagógica o el órgano del centro que tenga atribuidas estas funciones y, en el caso de que intervenga personal especializado de apoyo, los planes de actuación personalizados del alumnado. Para esta tarea tiene que contar con el asesoramiento del servicio especializado de orientación y, cuando se trata de alumnado con necesidades específicas de apoyo educativo, del personal especializado de apoyo.

Artículo 41. Personal especializado de apoyo

1. Tiene la consideración de personal especializado de apoyo a la inclusión, el personal docente y no docente que, por su formación y las funciones determinadas reglamentariamente, ocupa, en los centros docentes, lugares de carácter singular para la atención especializada al alumnado con necesidades específicas de apoyo educativo.

2. Los centros docentes que imparten las etapas de Educación Infantil, Educación Primaria y Educación Secundaria obligatoria cuentan con personal docente especializado de apoyo de Pedagogía Terapéutica y de Audición y Lenguaje, de acuerdo con lo que determina la normativa vigente sobre plantillas en el ámbito educativo, el tipo de centro y las necesidades del alumnado. La Administración educativa puede hacer extensiva la provisión de este personal a otras enseñanzas, de acuerdo con las necesidades del alumnado debidamente identificadas, e incorporar otros perfiles profesionales.

3. Los centros docentes pueden contar también con personal no docente especializado de apoyo, que participa junto con el profesorado en la respuesta educativa al alumnado con necesidades educativas especiales, a fin de incrementar su autonomía y facilitar el acceso al currículum, dentro del ámbito de las competencias y funciones que la normativa vigente, los acuerdos laborales y los convenios colectivos disponen. Este personal incluye, entre otros, al personal educador de Educación Especial de los centros públicos; el personal auxiliar de los centros concertados que apoya al alumnado en tareas de higiene, alimentación, movilidad, etc.; el personal de Fisioterapia; el personal Intérprete de Lengua de Signos y otro personal que la Administración determine, de acuerdo con las necesidades del alumnado escolarizado en el sistema educativo.

4. El personal especializado de apoyo forma parte de los equipos educativos de los centros docentes y puede desarrollar su tarea en un único centro o en varios centros de una misma zona educativa, de manera puntual o sistemática. En los centros de Educación Secundaria se integra en el departamento de orientación, si lo hay, y en los centros de Educación Infantil y Educación Primaria se incluye en los equipos de apoyo a la inclusión referidos en el artículo 44 de esta orden.

5. La intervención del personal especializado de apoyo se tiene que realizar de acuerdo con el Plan de actuación personalizado y en estrecha coordinación con las tutoras y los tutores, los equipos docentes, el servicio especializado de orientación, las familias y otros profesionales, del centro o externos, que intervienen, y desde la consideración de que tienen que contribuir a mejorar la autonomía y la autoestima del alumnado y a generalizar los aprendizajes en los diferentes contextos.

6. El personal especializado de Audición y Lenguaje y de Fisioterapia tiene que llevar a cabo una intervención de carácter educativo con criterios inclusivos. Las intervenciones de carácter médico o sanitarias se tienen que derivar y atender des del sistema de salud, procurando que, siempre que sea necesario, haya una coordinación adecuada entre el centro docente y los servicios sanitarios, con el objetivo de mejorar la efectividad de estas intervenciones.

7. En las sesiones de evaluación trimestrales y de final del curso, el equipo educativo, asesorado por el servicio especializado de orientación, tiene que valorar y tomar decisiones de forma colegiada sobre la continuidad o la retirada de los apoyos personales especializados, tomando como referencia los criterios establecidos en el Plan de actuación personalizado. La tutora o el tutor han de escuchar e informar a la familia, los representantes legales y, si es posible, al mismo alumnado de estas decisiones, y dejar constancia de ello en el documento del plan de actuación personalizado.

8. Al final de cada trimestre y del curso escolar, el personal especializado de apoyo, coordinado por las tutoras o los tutores, tiene que elaborar, de forma conjunta, un informe por cada alumna o alumno atendido, que contemple los aspectos trabajados, el progreso conseguido y, si procede, las orientaciones y recomendaciones en el ámbito familiar

a aconseguir els objectius plantejats. La tutora o el tutor ha d'incorporar aquesta informació a la valoració del PAP, i incloure-hi també la informació aportada per la família i, si escau, altre personal extern que hi intervén, que poden completar la informació obtinguda en l'àmbit escolar.

Article 42. Personal docent especialitzat de suport de Pedagogia terapèutica i d'Audició i Llenguatge

1. Les funcions del personal docent de suport de les especialitats de Pedagogia Terapèutica i d'Audició i Llenguatge són les següents:

a) Assessorar i col·laborar amb els equips docents i els serveis especialitzats d'orientació en la identificació de les barreres a la inclusió en el context escolar, familiar i social i en la detecció primerenca de les dificultats específiques d'aprenentatge i, si escau, de les situacions de desigualtat i desavantatge.

b) Assessorar i col·laborar amb els equips docents en la planificació i la implementació d'actuacions i programes preventius per al desenvolupament de les competències clau.

c) Assessorar i col·laborar amb la direcció del centre i les persones coordinadores de formació, igualtat i convivència en la planificació i el desenvolupament d'accions formatives i de sensibilització dirigides al claustre, al personal del centre, l'alumnat, les famílies i l'entorn sociocomunitari.

d) Formar part dels equips de transició i participar en la planificació, el desenvolupament i l'avaluació dels processos de transició entre etapes i modalitats d'escolarització.

e) Col·laborar amb els equips docents en la personalització de les programacions didàctiques i en l'accessibilitat dels entorns, materials didàctics i curriculars per a facilitar l'accés, la participació i l'aprenentatge de l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu.

f) Col·laborar amb els equips docents en la planificació, desenvolupament i avaluació de les adaptacions curriculars individuals significatives i els plans d'actuació personalitzats de l'alumnat amb què intervenen.

g) Col·laborar amb l'especialista en Orientació Educativa en el procediment d'avaluació sociopsicopedagògica i aportar la informació i els coneixements relatius al seu àmbit de competències.

h) Donar suport personalitzat i individualitzat a l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu, d'acord amb els criteris establits en el Pla d'actuació personalitzat.

i) Elaborar informes de valoració i seguiment de l'alumnat al qual donen suport.

j) Col·laborar amb les tutores i els tutors en les reunions amb les famílies o representants legals, per a informar sobre els objectius de la intervenció, les mesures dutes a terme i el progrés de l'alumnat, i orientar, si escau, sobre els aspectes que cal treballar des de l'àmbit familiar, demanant la seua opinió i fomentant-ne la participació.

k) Participar en els processos de coordinació i intercanvi d'informació amb els agents, institucions i entitats socioeducatives i sanitàries implicats en la resposta educativa de l'alumnat al qual donen suport.

l) Altres funcions que reglamentàriament se'ls assignen.

2. El personal docent especialitzat de suport de Pedagogia Terapèutica, a més de les funcions establides en el punt 1, té la funció de col·laborar amb els equips educatius i els serveis especialitzats d'orientació en el disseny i la implementació de programes de desenvolupament competencial i actuacions preventives de les dificultats d'aprenentatge.

3. El personal docent especialitzat de suport d'Audició i Llenguatge se centra prioritàriament en l'àmbit de la comunicació, el llenguatge i la parla des d'una perspectiva educativa vinculada al currículum. A més de les funcions generals establides en el punt 1, té les funcions d'assessorar el personal docent d'Educació Infantil en el disseny, la implementació i el seguiment dels programes d'estimulació del llenguatge oral dirigits a tot l'alumnat, així com en les mesures d'aprenentatge intensiu i millora de la competència lingüística dirigides a l'alumnat que requereix una resposta personalitzada amb suports no especialitzats.

4. Amb caràcter general, quan les dificultats de l'alumnat no estan associades a discapacitat o a problemes greus en la comunicació, l'atenció directa del personal especialitzat d'audició i llenguatge no s'ha de

que pueden contribuir a conseguir los objetivos planteados. La tutora o el tutor tiene que incorporar esta información a la valoración del PAP, incluyendo también la información aportada por la familia y, si procede, por otro personal externo que intervenga, que pueden completar la información obtenida en el ámbito escolar.

Artículo 42. Personal docente especializado de apoyo de Pedagogía Terapéutica y de Audición y Lenguaje

1. Las funciones del personal docente de apoyo de las especialidades de pedagogía terapéutica y de audición y lenguaje son las siguientes:

a) Asesorar y colaborar con los equipos docentes y los servicios especializados de orientación en la identificación de las barreras a la inclusión en el contexto escolar, familiar y social y en la detección temprana de las dificultades específicas de aprendizaje y, si procede, de las situaciones de desigualdad y desventaja.

b) Asesorar y colaborar con los equipos docentes en la planificación e implementación de actuaciones y programas preventivos para el desarrollo de las competencias claves.

c) Asesorar y colaborar con la dirección del centro y las personas coordinadoras de formación, igualdad y convivencia en la planificación y desarrollo de acciones formativas y de sensibilización dirigidas al claustro, al personal del centro, el alumnado, las familias y el entorno sociocomunitario.

d) Formar parte de los equipos de transición y participar en la planificación, desarrollo y evaluación de los procesos de transición entre etapas y modalidades de escolarización.

e) Colaborar con los equipos docentes en la personalización de las programaciones didácticas y en la accesibilidad de los entornos, materiales didácticos y curriculares para facilitar el acceso, la participación y el aprendizaje del alumnado con necesidades específicas de apoyo educativo.

f) Colaborar con los equipos docentes en la planificación, desarrollo y evaluación de las adaptaciones curriculares individuales significativas y los planes de actuación personalizados del alumnado con el que interviene.

g) Colaborar con el especialista de Orientación Educativa en el procedimiento de evaluación sociopsicopedagógica, aportando la información y conocimientos relativos a su ámbito de competencias.

h) Dar apoyo personalizado e individualizado al alumnado con necesidades específicas de apoyo educativo, de acuerdo con los criterios establecidos en el Plan de actuación personalizado.

i) Elaborar informes de valoración y seguimiento del alumnado al que dan apoyo.

j) Colaborar con las tutoras y los tutores en las reuniones con las familias o representantes legales, para informar sobre los objetivos de la intervención, las medidas llevadas a cabo y el progreso del alumnado y orientar, si procede, sobre los aspectos a trabajar desde el ámbito familiar, recabando su opinión y fomentando la participación.

k) Participar en los procesos de coordinación e intercambio de información con los agentes, instituciones y entidades socioeducativas y sanitarias implicados en la respuesta educativa del alumnado al cual apoyan.

l) Otras funciones que reglamentariamente se les asignan.

2. El personal docente especializado de apoyo de Pedagogía Terapéutica, además de las funciones establecidas en el punto 1, tiene la función de colaborar con los equipos educativos y los servicios especializados de orientación en el diseño e implementación de programas de desarrollo competencial y actuaciones preventivas de las dificultades de aprendizaje.

3. El personal docente especializado de apoyo de Audición y Lenguaje se centra prioritariamente en el ámbito de la comunicación, el lenguaje y el habla desde una perspectiva educativa vinculada al currículum. Además de las funciones generales establecidas en el punto 1, tiene las funciones de asesorar al personal docente de Educación Infantil en el diseño, implementación y seguimiento de los programas de estimulación del lenguaje oral dirigidos a todo el alumnado, así como en las medidas de aprendizaje intensivo y mejora de la competencia lingüística dirigidas al alumnado que requiere una respuesta personalizada con apoyos no especializados.

4. A todos los efectos, cuando las dificultades del alumnado no estén asociadas a discapacidad o a problemas graves en la comunicación, la atención directa del personal especializado de Audición y Lenguaje no

prolongar més de tres cursos, i es pot substituir per l'atenció indirecta o el suport puntual. En qualsevol cas, ha d'haver-hi un seguiment continuat del progrés, en el marc de l'avaluació dels plans d'actuació personalitzats.

5. Quan el personal de Pedagogia Terapèutica i d'Audició i Llençatge donen suport simultani a una mateixa alumna o un mateix alumne, s'han de distribuir els objectius i les tasques que cal treballar, amb la finalitat d'evitar duplicitats i millorar l'eficàcia de la resposta.

Article 43. Agents externs

1. Els centres docents poden tindre la col·laboració de personal voluntari i personal especialitzat extern procedent de les entitats d'iniciativa social implicades en la resposta educativa per al desenvolupament de les actuacions planificades en el Projecte educatiu, el Pla d'actuació per a la millora i els plans d'actuació personalitzats de l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu.

2. El voluntariat i el personal extern presten el seu temps de manera no regular i no poden tindre cap vinculació laboral o professional amb el centre ni substituir personal que realitza tasques remunerades. Així mateix, han d'acreditar uns requisits de competència en l'àmbit en què han de participar i presentar el certificat negatiu del Registre central de delinqüents sexuals o qualsevol altre requisit que l'Administració determine.

3. Per a la intervenció del personal extern especialitzat o altres agents sociocomunitaris en el centre, s'han de formalitzar les coordinacions i el transvasament de la informació. Si l'alumnat objecte de la intervenció disposa d'un PAP, aquest ha d'especificar el tipus d'intervenció i la coordinació amb aquests agents.

4. La direcció d'estudis ha d'organitzar i coordinar la participació del personal extern, d'acord amb la normativa vigent i les directrius establides pels òrgans col·legiats i de participació del centre.

Article 44. Serveis i equips de suport a la inclusió

1. Els serveis i els equips de suport tenen la funció d'assessorar, acompanyar i donar suport als centres docents en el procés de transformació cap a la inclusió, en l'organització de les mesures de resposta i en la millora de la qualitat educativa, de manera coordinada i en el seu respectiu àmbit de competències, i en estreta col·laboració amb els equips educatius.

2. Tenen la consideració d'equips de suport els següents:

a) Serveis especialitzats d'orientació, que inclouen els serveis psicopedagògics escolars, gabinets psicopedagògics escolars autoritzats, departaments d'orientació i equips d'orientació especialitzats.

b) Centres de formació, innovació i recursos educatius (CEFIRE).

c) Centres d'Educació Especial.

d) Centres educatius ordinaris especialitzats.

e) Altres serveis o centres educatius que l'Administració determine, atenent les seues característiques i projectes singulars i innovadors que desenvolupen en l'àmbit de la inclusió.

3. Els centres docents d'Educació Infantil i Educació Primària poden constituir, en el marc de la seua autonomia pedagògica i organitzativa, equips de suport, compostos, almenys, pel personal especialitzat en Orientació Educativa i pel personal especialitzat de suport a la inclusió, docent i no docent, que intervé en el centre. Aquests equips han d'actuar sota la coordinació de la direcció d'estudis i poden incorporar altres professionals del centre que es consideren necessaris.

CAPÍTOL VI *Escolarització*

Secció primera

Alumnat amb necessitats educatives especials

Article 45. Criteris per a l'escolarització de l'alumnat amb necessitats educatives especials

1. Per a l'escolarització de l'alumnat amb necessitats educatives especials és preceptiva una avaluació sociopsicopedagògica i l'emissió

se ha de prolongar más de tres cursos, pero se puede sustituir por la atención indirecta o el apoyo puntual. En cualquier caso, tiene que haber un seguimiento continuado del progreso, en el marco de la evaluación de los planes de actuación personalizados.

5. Cuando el personal de Pedagogía Terapéutica y de Audición y Lenguaje den apoyo simultáneo a una misma alumna o un mismo alumno, se han de distribuir los objetivos y las tareas que se van a llevar a cabo, con el fin de evitar duplicidades y mejorar la eficacia de la respuesta.

Artículo 43. Agentes externos

1. Los centros docentes pueden contar con la colaboración de personal voluntario y personal especializado externo procedente de las entidades de iniciativa social implicadas en la respuesta educativa para el desarrollo de las actuaciones planificadas en el Proyecto Educativo, el Plan de actuación para la mejora y los planes de actuación personalizados del alumnado con necesidades específicas de apoyo educativo.

2. El voluntariado y el personal externo prestan su tiempo de manera no regular y no pueden tener ninguna vinculación laboral o profesional con el centro ni sustituir a personal que lleva a cabo tareas remuneradas. Asimismo, han de acreditar unos requisitos de competencia en el ámbito en que van a participar, y presentar el certificado negativo del Registro Central de Delincuentes Sexuales o cualquier otro requisito que la Administración determine.

3. Para la intervención del personal externo especializado u otros agentes sociocomunitarios en el centro, se tienen que formalizar las coordinaciones y el trasvase de la información. Si el alumnado objeto de la intervención dispone de un PAP, este tiene que especificar el tipo de intervención y la coordinación con estos agentes.

4. La jefatura de estudios tiene que organizar y coordinar la participación del personal externo, de acuerdo con la normativa vigente y las directrices establecidas por los órganos colegiados y de participación del centro.

Artículo 44. Servicios y equipos de apoyo a la inclusión

1. Los servicios y equipos de apoyo tienen la función de asesorar, acompañar y apoyar a los centros docentes en el proceso de transformación hacia la inclusión, en la organización de las medidas de respuesta y en la mejora de la calidad educativa, de forma coordinada y en su respectivo ámbito de competencias, y en estrecha colaboración con los equipos educativos.

2. Tienen la consideración de equipos de apoyo los siguientes:

a) Servicios especializados de orientación, que incluyen los servicios psicopedagógicos escolares, gabinetes psicopedagógicos escolares autorizados, departamentos de orientación y equipos de orientación especializados.

b) Centros de formación, innovación y recursos educativos (CEFIRE).

c) Centros de Educación Especial.

d) Centros educativos ordinaris especializados.

e) Otros servicios o centros educativos que la Administración determine, atendiendo a sus características y proyectos singulares e innovadores que desarrollen en el ámbito de la inclusión.

3. Los centros docentes de Educación Infantil y Educación Primaria pueden constituir, en el marco de su autonomía pedagógica y organizativa, equipos de apoyo, compuestos, al menos, por el personal especialista de Orientación Educativa y por el personal especializado de apoyo a la inclusión, docente y no docente, que interviene en el centro. Estos equipos tienen que actuar bajo la coordinación de la jefatura de estudios y pueden incorporar a otros profesionales del centro que se consideren necesarios.

CAPÍTULO VI *Escolarización*

Sección primera

Alumnado con necesidades educativas especiales

Artículo 45. Criterios para la escolarización del alumnado con necesidades educativas especiales

1. Para la escolarización del alumnado con necesidades educativas especiales es preceptiva una evaluación sociopsicopedagógica y la

de l'informe sociopsicopedagògic per part dels serveis especialitzats d'orientació. Quan aquest alumnat es troba en algun dels supòsits que indica l'article 46 d'aquesta ordre, s'ha de tramitar un dictamen d'escolarització.

2. L'escolarització de l'alumnat amb necessitats educatives especials pot fer-se en alguna de les modalitats següents:

- a) Modalitat ordinària, que pot ser en:
  - Aula ordinària a temps complet.
  - Unitat específica en centre ordinari a temps parcial.
- b) Modalitat específica, que pot ser en:
  - Centre d'Educació Especial.
  - Unitat específica substitutòria d'un centre d'Educació Especial.
- c) Modalitat combinada específica i ordinària en aula ordinària.

3. L'escolarització de l'alumnat amb necessitats educatives especials s'ha de realitzar, tret de circumstàncies excepcionals, en la modalitat ordinària en un centre pròxim al domicili familiar o laboral que tinga els mitjans necessaris, o que puguen proveir-se'n mitjançant els ajustaments raonables, a fi de donar una resposta educativa contextualitzada i adaptada a les seues necessitats.

4. S'ha de procurar una escolarització equilibrada d'aquest alumnat entre tots els centres sostinguts amb fons públics d'una mateixa zona o districte escolar. Les comissions d'escolarització municipals, amb la informació aportada pels serveis especialitzats d'orientació i altres organismes, com els serveis socials, són les encarregades de coordinar aquesta escolarització, tot ajustant-se als límits que especifica l'article 20 del Decret 104/2018 i a la normativa vigent que regula l'admissió en els diferents ensenyaments.

5. L'escolarització en la modalitat ordinària en cap cas pot fer-se conformant grups específics i diferenciats de caràcter permanent, sinó que ha de fer-se de manera heterogènia entre tots els grups d'un mateix nivell educatiu, i s'exclou de la composició qualsevol criteri discriminatori.

6. L'escolarització de l'alumnat en la modalitat específica en un centre específic d'Educació Especial o en una unitat específica substitutòria s'ha de considerar, excepcionalment, quan l'informe sociopsicopedagògic justifica que l'alumnat requereix suports i mesures d'alta intensitat i individualització que poden ser prestats en millors condicions en aquests centres o unitats, després d'haver valorat totes les possibilitats d'inclusió i considerat els ajustaments raonables que poden introduir-se en un centre ordinari.

7. Totes les decisions i accions que es realitzen referides a l'escolarització d'aquest alumnat, especialment en l'escolarització inicial, s'han de coordinar amb les famílies o els representants legals i, si escau, amb altres administracions, a fi d'aconseguir la proposta educativa més inclusiva des de l'inici de l'escolaritat. En el procés d'escolarització s'ha de prestar una atenció especial a l'acompanyament i l'assessorament integral a les famílies i al foment de la participació de totes les persones implicades per a conformar un procés col·laboratiu.

8. Les decisions sobre l'escolarització estan subjectes a un seguiment continuat pels centres docents i pels serveis educatius competents, a fi de garantir-ne el caràcter revisable i reversible, fet que és preceptiu en el canvi d'etapa. Els centres docents i les famílies poden sol·licitar la revisió de la modalitat d'escolarització en qualsevol moment de l'escolaritat.

9. En els cicles formatius de Formació Professional, quan l'alumnat amb necessitats educatives especials derivades de discapacitat sol·licita plaça o se l'orienta cap a aquesta formació, la direcció o la titularitat del centre ha de sol·licitar al departament de la família professional corresponent un informe, amb la finalitat de determinar si pot assolir les competències i les capacitats professionals necessàries.

10. En els cicles de Formació Professional s'ha de reservar un cinc per cent del nombre de places per a persones amb discapacitat, i s'ha de garantir com a mínim, independentment del nombre de places convocades, la reserva d'una plaça per a persones amb discapacitat, de conformitat amb la Llei 11/2003, de 10 d'abril, de la Generalitat, sobre l'Estatut de les persones amb discapacitat, modificada per la Llei 9/2018, de 24 d'abril, de la Generalitat, sempre que l'alumnat puga cursar els mòduls de la família professional corresponent.

emisión del informe sociopsicopedagógico por parte de los servicios especializados de orientación. Cuando este alumnado se encuentra en alguno de los supuestos que se indican en el artículo 46 de esta orden, se tiene que tramitar un dictamen de escolarización.

2. La escolarización del alumnado con necesidades educativas especiales puede realizarse en alguna de las modalidades siguientes:

- a) Modalidad ordinaria, que puede ser en:
  - Aula ordinaria a tiempo completo.
  - Unidad específica en centro ordinario a tiempo parcial.
- b) Modalidad específica, que puede ser en:
  - Centro de Educación Especial.
  - Unidad específica sustitutiva de un centro de Educación Especial.
- c) Modalidad combinada específica y ordinaria en aula ordinaria.

3. La escolarización del alumnado con necesidades educativas especiales se tiene que realizar, salvo en caso de circunstancias excepcionales, en la modalidad ordinaria en un centro próximo al domicilio familiar o laboral que cuente con los medios necesarios, o que puedan proveerse mediante los ajustes razonables, con el fin de dar una respuesta educativa contextualizada y adaptada a sus necesidades.

4. Se tiene que procurar una escolarización equilibrada de este alumnado entre todos los centros sostenidos con fondos públicos de una misma zona o distrito escolar. Las comisiones de escolarización municipales, con la información aportada por los servicios especializados de orientación y otros organismos, como los servicios sociales, son las encargadas de coordinar esta escolarización, ajustándose a los límites que especifica el artículo 20 del Decreto 104/2018 y a la normativa vigente que regula la admisión en las diferentes enseñanzas.

5. La escolarización en la modalidad ordinaria en ningún caso puede realizarse conformando grupos específicos y diferenciados de carácter permanente, sino que tiene que hacerse de forma heterogénea entre todos los grupos de un mismo nivel educativo, excluyendo de la composición cualquier criterio discriminatorio.

6. La escolarización del alumnado en la modalidad específica en un centro específico de Educación Especial o en una unidad específica sustitutiva ha de considerarse, excepcionalmente, cuando el informe sociopsicopedagógico justifica que el alumnado requiere apoyos y medidas de alta intensidad e individualización que pueden ser prestados en mejores condiciones en estos centros o unidades, después de haber valorado todas las posibilidades de inclusión y considerado los ajustes razonables que pueden introducirse en un centro ordinario.

7. Todas las decisiones y acciones que se lleven a cabo referidas a la escolarización de este alumnado, especialmente en la escolarización inicial, se tienen que coordinar con las familias o representantes legales y, si procede, con otras administraciones, a fin de conseguir la propuesta educativa más inclusiva desde el inicio de la escolaridad. En el proceso de escolarización se tiene que prestar especial atención al acompañamiento y asesoramiento integral a las familias y al fomento de la participación de todas las personas implicadas, para conformar un proceso colaborativo.

8. Las decisiones sobre la escolarización están sujetas a un seguimiento continuado por los centros docentes y por los servicios educativos competentes, con el fin de garantizar su carácter revisable y reversible, hecho que es preceptivo en el cambio de etapa. Los centros docentes y las familias pueden solicitar la revisión de la modalidad de escolarización en cualquier momento de la escolaridad.

9. En los ciclos formativos de Formación Profesional, cuando el alumnado con necesidades educativas especiales derivadas de discapacidad solicita plaza o es orientado hacia esta formación, la dirección o la titularidad del centro tiene que solicitar al departamento de la familia profesional correspondiente un informe, con el fin de determinar si puede lograr las competencias y las capacidades profesionales necesarias.

10. En los ciclos de Formación Profesional se tiene que reservar un 5 % del número de plazas para personas con discapacidad y se tiene que garantizar, como mínimo, independentemente del número de plazas convocadas, la reserva de una plaza para personas con discapacidad, de conformidad con la Ley 11/2003, de 10 de abril, de la Generalitat, sobre el Estatuto de las personas con discapacidad, modificada por la Ley 9/2018, de 24 de abril, de la Generalitat, siempre que el alumnado pueda cursar los módulos de la familia profesional correspondiente.

Article 46. Dictamen per a l'escolarització

1. El dictamen per a l'escolarització es realitza, a partir del segon cicle d'Educació Infantil, per a l'alumnat amb necessitats educatives especials que, després de l'avaluació sociopsicopedagògica, estiga en alguna de les situacions següents:

a) Requereix suports personals especialitzats o mitjans específics o singulars que no estan disponibles en el centre docent on sol·licita matrícula, ni poden proveir-se mitjançant els ajustaments raonables.

b) S'ha d'escolaritzar en una unitat específica en un centre ordinari, en un centre d'Educació Especial o una unitat específica substitutòria o en la modalitat combinada.

c) S'ha d'escolaritzar transitòriament en una unitat educativoterapèutica/hospital de dia infantil i adolescent (UET/HDIA).

d) Altres situacions que l'Administració educativa determine reglamentàriament.

2. El dictamen per a l'escolarització de l'alumnat s'ha de realitzar d'acord amb el procediment següent, sense perjudici d'allò que estableixen els articles 6 i 7 d'aquesta ordre:

a) Si l'alumnat no està escolaritzat, les famílies o representants legals han de fer una sol·licitud de valoració sociopsicopedagògica motivada a la direcció del servei psicopedagògic escolar o al gabinet psicopedagògic municipal que correspon al seu domicili.

En el cas que l'alumnat estiga escolaritzat o que, en el moment de formalitzar la matrícula, la família o representants legals informen de les necessitats educatives especials de les seues filles o els seus fills o el centre les detecte, la direcció o la titularitat del centre ha de fer la sol·licitud a la direcció del servei especialitzat d'orientació.

L'Administració també pot sol·licitar a un servei especialitzat d'orientació, d'ofici i quan les circumstàncies així ho aconsellen, l'inici del tràmit d'elaboració o de revisió del dictamen d'escolarització.

b) El servei especialitzat d'orientació realitza l'avaluació sociopsicopedagògica, emet l'informe sociopsicopedagògic corresponent, de conformitat amb els articles 6 i 7 d'aquesta ordre, i, de manera col·legiada, fa la proposta de la modalitat d'escolarització i del Pla d'actuació personalitzat, que s'ha de fer constar en una acta col·legiada, firmada per tot el personal del servei especialitzat d'orientació que hi haja participat.

c) Després d'això, la direcció o el cap del servei especialitzat d'orientació ha de donar audiència a la família o representants legals per a informar-los del contingut de l'informe sociopsicopedagògic i de la proposta de la modalitat d'escolarització, i demanar la seua opinió i deixant-ne constància per escrit en l'acta d'audiència, de la qual se'ls ha de lliurar una còpia.

d) En el cas que es donen els supòsits per a la tramitació del dictamen d'escolarització especificats en el punt 1 d'aquest article, la direcció o el cap del servei especialitzat d'orientació ha de remetre a la Inspecció d'Educació, en el termini de 7 dies naturals des de la col·legiació, l'informe sociopsicopedagògic acompanyat de l'acta de col·legiació, l'acta d'audiència amb la família o els representants legals i altres informes que es consideren rellevants per a la resolució del procediment.

e) La Inspecció d'Educació, en vista de la documentació que ha aportat el servei especialitzat d'orientació i, en cas necessari, d'altres informes complementaris, ha d'emetre un informe amb la proposta del centre docent més adequat per a escolaritzar l'alumna o l'alumne.

f) La persona titular de la direcció territorial competent en matèria d'educació, en vista de la documentació del servei especialitzat d'orientació i l'informe de la Inspecció d'Educació, emet la resolució d'escolarització, que té valor de certificació administrativa.

La resolució d'escolarització, amb caràcter general i, especialment quan alumnat requereix personal especialitzat de suport no disponible en tots els centres, s'ha d'emetre amb anterioritat a la publicació de les llistes provisionals d'admissió, a l'efecte de fer efectiva la reserva de vacants corresponent per a aquests casos excepcionals i, si escau, la reducció de ràtio, i s'ha de comunicar, per escrit, al centre docent i a la família o representants legals.

3. Les famílies o representants legals, de conformitat amb allò que estableix la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu

Artículo 46. Dictamen para la escolarización

1. El dictamen para la escolarización se realiza, a partir del segundo ciclo de Educación Infantil, para el alumnado con necesidades educativas especiales que, después de la evaluación sociopsicopedagógica, esté en alguna de las situaciones siguientes:

a) Requiere apoyos personales especializados o medios específicos o singulares que no están disponibles en el centro docente en el cual solicita matrícula o está matriculado, ni pueden proveerse mediante los ajustes razonables.

b) Se tiene que escolarizar en una unidad específica en un centro ordinario, en un centro de Educación Especial o una unidad específica sustitutoria o en la modalidad combinada.

c) Se tiene que escolarizar de manera transitoria en una unidad educativoterapéutica / hospital de día infantil y adolescente (UET/HDIA).

d) Otras situaciones que la Administración educativa determine de manera reglamentaria.

2. El dictamen para la escolarización del alumnado se tiene que realizar de acuerdo con el procedimiento siguiente, sin perjuicio de lo que establecen los artículos 6 y 7 de esta orden:

a) Si el alumnado no está escolarizado, las familias o representantes legales tienen que hacer una solicitud de valoración sociopsicopedagógica motivada a la dirección del servicio psicopedagógico escolar o al gabinete psicopedagógico municipal que corresponda a su domicilio.

En el supuesto de que el alumnado esté escolarizado o que, en el momento de formalizar la matrícula, la familia o representantes legales informen de las necesidades educativas especiales de sus hijas o sus hijos o el centro las detecte, la dirección o la titularidad del centro tiene que hacer la solicitud a la dirección del servicio especializado de orientación.

La Administración también puede solicitar a un servicio especializado de orientación, de oficio y cuando las circunstancias así lo aconsejen, el inicio del trámite de elaboración o de revisión del dictamen de escolarización.

b) El servicio especializado de orientación realiza la evaluación sociopsicopedagógica, emite el correspondiente informe sociopsicopedagógico, de conformidad con los artículos 6 y 7 de esta orden, y, de forma colegiada, hace la propuesta de la modalidad de escolarización y del Plan de actuación personalizado, que se tiene que hacer constar en un acta colegiada, firmada por todo el personal del servicio especializado de orientación que haya participado.

c) Después de esto, la dirección o jefe del servicio especializado de orientación tiene que dar audiencia a la familia o representantes legales para informarles del contenido del informe sociopsicopedagógico y de la propuesta de la modalidad de escolarización, recabando su opinión y dejando constancia por escrito en el acta de audiencia, de la cual se les tiene que librar una copia.

d) En el caso de que se den los supuestos para la tramitación del dictamen de escolarización especificados en el punto 1 de este artículo, la dirección o jefe del servicio especializado de orientación tiene que remitir a la Inspección de Educación, en el plazo de 7 días naturales desde la colegiación, el informe sociopsicopedagógico acompañado del acta de colegiación, el acta de audiencia con la familia o representantes legales y otros informes que se consideren relevantes para la resolución del procedimiento.

e) La Inspección de Educación, tras ver la documentación aportada por el servicio especializado de orientación y, en caso necesario, otros informes complementarios, tiene que emitir un informe con la propuesta del centro docente más adecuado para escolarizar a la alumna o el alumno.

f) La persona titular de la dirección territorial competente en materia de educación, tras ver la documentación del servicio especializado de orientación y el informe de la Inspección de Educación, emite la resolución de escolarización, que tiene valor de certificación administrativa.

La resolución de escolarización, a todos los efectos y especialmente cuando el alumnado requiere personal especializado de apoyo no disponible en todos los centros, se tiene que emitir con anterioridad a la publicación de las listas provisionales de admisión, a efectos de hacer efectiva la correspondiente reserva de vacantes para estos casos excepcionales y, si procede, la reducción de ratio, y se tiene que comunicar, por escrito, al centro docente y a la familia o representantes legales.

3. Las familias o representantes legales, de conformidad con aquello que establece la Ley 39/2015, de 1 de octubre, del procedimiento

comú de les administracions públiques, tenen dret a interposar un recurs d'alçada contra la resolució d'escolarització davant de la direcció general competent en matèria de centres docents, en el termini d'un mes des de la notificació.

4. El personal especialista en Orientació Educativa dels centres d'Educació Especial i dels centres ordinaris han de col·laborar en el procés de valoració de l'alumnat amb necessitats educatives especials per al qual s'ha de revisar la modalitat d'escolarització i en l'organització posterior de les actuacions de transició.

5. Quan una alumna o un alumne deixe de presentar les circumstàncies que han motivat el dictamen d'escolarització, s'ha de tramitar l'eliminació d'aquest dictamen. Per a això, la direcció o la titularitat del centre ha de remetre a la direcció territorial competent en matèria d'educació l'informe sociopsicopedagògic, l'acta d'audiència amb la família o representants legals i altres informes que es consideren rellevants per a la resolució del procediment. La persona titular de la direcció territorial competent en matèria d'educació ha de resoldre aquest procediment, en vista de la informació aportada pel centre i, en cas de considerar-ho necessari, de l'informe de la Inspecció d'Educació, i comunicar-ho, per escrit, al centre i a la família o representants legals.

Article 47. Reducció de ràtio

1. L'Administració educativa reduirà la ràtio en les unitats ordinàries que escolaritzen alumnat amb necessitats educatives especials que, d'acord amb l'informe sociopsicopedagògic, requereix suport de grau 3, amb l'objecte de facilitar una atenció més personalitzada a les seues necessitats.

2. En els centres que imparteixen el segon cicle d'Educació Infantil, Educació Primària, Educació Secundària Obligatoria, Batxillerat i Formació Professional el nombre màxim d'aquest alumnat és de dos per cada grup classe.

3. En Educació Infantil i Educació Primària, si hi ha una alumna o un alumne amb aquestes característiques, la ràtio es redueix en dos llocs; si n'hi ha dos, la ràtio es redueix en cinc llocs.

4. En Educació Secundària Obligatoria, Batxillerat i Formació Professional, si hi ha una alumna o un alumne, la ràtio es redueix en tres llocs; si n'hi ha dos, la ràtio es redueix en sis llocs.

5. L'aplicació d'aquesta mesura requereix l'informe favorable de la Inspecció d'Educació, en vista de l'informe sociopsicopedagògic, i l'autorització per resolució de la persona titular de la direcció territorial competent en matèria d'educació.

Article 48. Centres educatius ordinaris especialitzats

1. La conselleria competent en matèria d'educació pot autoritzar, a proposta de les direccions territorials competents en matèria d'educació, centres ordinaris d'Educació Infantil, Educació Primària i Educació Secundària especialitzats en la resposta educativa a determinades necessitats educatives especials, tot ajustant-se als límits d'alumnat que especifica l'article 20 del Decret 104/2018.

2. Els centres educatius ordinaris especialitzats han de funcionar també com a centres d'experimentació, innovació i recursos que contribueixen a la difusió i la promoció de bones pràctiques inclusives.

Article 49. Unitats específiques en centres ordinaris

1. Les unitats específiques ubicades en centres ordinaris d'Educació Infantil, Primària i Educació Secundària Obligatoria constitueixen un recurs de suport especialitzat i intensiu per a facilitar la presència, la participació i l'aprenentatge, en contextos normalitzats i en grups ordinaris de referència, de l'alumnat amb necessitats educatives especials derivades de discapacitat que, d'acord amb l'informe sociopsicopedagògic, requereix mesures de resposta educativa de nivell IV i suport de grau 3, quan es justifica que aquesta modalitat és més adequada que l'escolarització en la modalitat ordinària en l'aula ordinària a temps complet, tot considerant els ajustaments raonables.

2. Aquestes unitats específiques poden configurar-se com a unitats mixtes que escolaritzen alumnat amb necessitats educatives especials derivades de diferents tipus de discapacitat o com a unitats especialitzades en la resposta educativa a determinades discapacitats.

administrativo común de las administraciones públicas, tienen derecho a interponer un recurso de alzada contra la resolución de escolarización ante la dirección general competente en materia de centros docentes, en el plazo de un mes desde su notificación.

4. El personal especialista de Orientación Educativa de los centros de Educación Especial y de los centros ordinarios tienen que colaborar en el proceso de valoración del alumnado con necesidades educativas especiales para el que se tenga que revisar la modalidad de escolarización, y en la posterior organización de las actuaciones de transición.

5. Cuando una alumna o un alumno deje de presentar las circunstancias que han motivado el dictamen de escolarización, se tiene que tramitar la eliminación de este dictamen. Para ello, la dirección o la titularidad del centro tiene que remitir a la dirección territorial competente en materia de educación el informe sociopsicopedagógico, el acta de audiencia con la familia o representantes legales y otros informes que se consideren relevantes para la resolución del procedimiento. La persona titular de la dirección territorial competente en materia de educación tiene que resolver este procedimiento, tras ver la información aportada por el centro y, en caso de considerarlo necesario, el informe de la Inspección de Educación, y comunicarlo por escrito al centro y a la familia o representantes legales.

Artículo 47. Reducción de ratio

1. La Administración educativa tiene que reducir la ratio en las unidades ordinarias que escolarizan alumnado con necesidades educativas especiales que, de acuerdo con el informe sociopsicopedagógico, requiere apoyo de grado 3, con el objeto de facilitar una atención más personalizada a sus necesidades.

2. En los centros que imparten el segundo ciclo de Educación Infantil, Educación Primaria, Educación Secundaria Obligatoria, Bachillerato y Formación Profesional, el número máximo de este alumnado es de dos por cada grupo clase.

3. En Educación Infantil y Educación Primaria, si hay una alumna o un alumno con estas características, la ratio se reduce en dos puestos; si hay dos, la ratio se reduce en cinco puestos.

4. En Educación Secundaria Obligatoria, Bachillerato y Formación Profesional, si hay una alumna o un alumno, la ratio se reduce en tres puestos; si hay dos, la ratio se reduce en seis puestos.

5. La aplicación de esta medida requiere el informe favorable de la Inspección de Educación, tras ver el informe sociopsicopedagógico y la autorización por resolución de la persona titular de la dirección territorial competente en materia de educación.

Artículo 48. Centros educativos ordinaris especializados

1. La conselleria competente en materia de educación puede autorizar, a propuesta de las direcciones territoriales competentes en materia de educación, centros ordinaris de Educación Infantil, Educación Primaria y de Educación Secundaria especializados en la respuesta educativa a determinadas necesidades educativas especiales, ajustándose a los límites de alumnado que especifica el artículo 20 del Decreto 104/2018.

2. Los centros educativos ordinaris especializados tienen que funcionar también como centros de experimentación, innovación y recursos que contribuyan a la difusión y promoción de buenas prácticas inclusivas.

Artículo 49. Unidades específicas en centros ordinaris

1. Las unidades específicas ubicadas en centros ordinaris de Educación Infantil, Primaria y Educación Secundaria Obligatoria constituyen un recurso de apoyo especializado e intensivo para facilitar la presencia, la participación y el aprendizaje, en contextos normalizados y en grupos ordinaris de referencia, del alumnado con necesidades educativas especiales derivadas de discapacidad que, de acuerdo con el informe sociopsicopedagógico, requiere medidas de respuesta educativa de nivel IV y apoyo de grado 3, cuando se justifica que esta modalidad es más adecuada que la escolarización en la modalidad ordinaria en el aula ordinaria a tiempo completo, considerando los ajustes razonables.

2. Estas unidades específicas pueden configurarse como unidades mixtas que escolarizan a alumnado con necesidades educativas especiales derivadas de diferentes tipos de discapacidad o como unidades especializadas en la respuesta educativa a determinadas discapacidades.

3. Els centres que disposen d'unitats específiques especialitzades poden esdevindre en centres educatius ordinaris especialitzats indicats en l'article 48 d'aquesta ordre.

4. Atés que l'objectiu d'aquestes unitats és afavorir la inclusió de l'alumnat en el centre ordinari, en cap cas poden suposar una opció d'escolarització a temps complet. Per a això, aquest alumnat ha de disposar d'un grup ordinari de referència pròxim a la seua edat cronològica i participar en el màxim nombre d'activitats escolars, complementàries i extraescolars planificades per a aquest grup i per a tot l'alumnat del centre.

5. Amb l'objecte de facilitar la participació de l'alumnat de la unitat específica en les activitats curriculars del grup ordinari de referència i, si escau, la seua incorporació posterior a l'aula ordinària a temps complet, el currículum adaptat ha de seguir l'estructura d'àrees o matèries del currículum ordinari, que poden organitzar-se en competències clau, com indica el punt 5 de l'article 20 d'aquesta ordre.

6. El suport intensiu que requereix aquest alumnat el facilita, amb caràcter general, el personal especialitzat de suport amb què estan proveïdes les unitats, tot i que en la resposta educativa ha de participar tot el personal del centre, especialment l'equip docent del grup ordinari de referència. Així mateix, quan les circumstàncies ho permeten, el personal especialitzat de la unitat específica pot donar suport a l'alumnat amb necessitats educatives especials escolaritzat en l'aula ordinària.

7. L'edat màxima de permanència en aquestes unitats específiques, en l'Educació Infantil i Educació Primària, és fins als catorze anys i, en l'Educació Secundària Obligatoria, fins als deu anys. No obstant això, de manera excepcional i quan les circumstàncies així ho aconsellen, a la vista de l'informe sociopsicopedagògic, l'informe favorable de l'equip educatiu i l'informe de la Inspecció d'Educació, la persona titular de la direcció territorial competent en matèria d'educació pot autoritzar, per resolució, la permanència fins als vint-i-un anys.

8. L'alumnat que finalitza l'Educació Secundària Obligatoria en una unitat específica en un centre ordinari ha de rebre l'oportuna orientació sobre l'itinerari acadèmic o formatiu més adequat, en funció de les seues capacitats, interessos i possibilitats d'èxit. Sempre que siga possible, se l'ha d'orientar cap a cicles de Formació Professional Bàsica o programes formatius de qualificació bàsica, per tal que pugua adquirir les competències professionals necessàries per a la seua inclusió sociolaboral.

9. Les ràtios, l'organització i el funcionament d'aquestes unitats els determina la normativa vigent.

Article 50. Centres d'Educació Especial

1. Els centres d'Educació Especial, com a centres de recursos, donen assessorament i suport als centres ordinaris en la resposta educativa i en els processos de transformació cap a la inclusió, conjuntament amb els serveis especialitzats d'orientació i els CEFIRE, d'acord amb el que preveuen l'article 23 del Decret 104/2018 i l'article 44 d'aquesta ordre.

2. Per a dur a terme l'escolarització combinada de l'alumnat entre els centres ordinaris i els centres d'Educació Especial, ha d'haver-hi una coordinació estreta entre els dos. Per a això, les direccions d'estudis dels centres implicats han de planificar reunions periòdiques de coordinació i seguiment, a les quals han d'assistir almenys les tutores i els tutors de l'alumnat, el personal especialista en Orientació Educativa i, si escau, el personal educatiu que l'atén habitualment en el centre ordinari i en el centre d'Educació Especial.

3. El Pla d'actuació personalitzat de l'alumnat escolaritzat en la modalitat combinada ha d'explicitar les mesures organitzatives i de coordinació necessàries per a facilitar la inclusió en el centre ordinari i maximitzar els efectes d'aquesta mesura.

4. Els centres d'Educació Especial poden desenvolupar programes grupals d'escolarització combinada amb centres ordinaris i altres programes singulars que promoguen la inclusió de l'alumnat, prèvia autorització de la direcció general competent en matèria d'inclusió educativa, a proposta de la direcció territorial competent en matèria d'educació.

3. Los centros que disponen de unidades específicas especializadas pueden convertirse en centros educativos ordinarios especializados, indicados en el artículo 48 de esta orden.

4. Dado que el objetivo de estas unidades es favorecer la inclusión del alumnado en el centro ordinario, en ningún caso pueden suponer una opción de escolarización a tiempo completo. Para lo cual, este alumnado tiene que disponer de un grupo ordinario de referencia próximo a su edad cronológica y participar en el máximo número de actividades escolares, complementarias y extraescolares planificadas para este grupo y para todo el alumnado del centro.

5. Con el objeto de facilitar la participación del alumnado de la unidad específica en las actividades curriculares del grupo ordinario de referencia y, si es el caso, su posterior incorporación al aula ordinaria a tiempo completo, el currículum adaptado tiene que seguir la estructura de áreas o materias del currículum ordinario, que pueden organizarse en competencias clave, como se indica en el punto 5 del artículo 20 de esta orden.

6. El apoyo intensivo que requiere este alumnado lo facilita, a todos los efectos, el personal especializado de apoyo con el que están provistas las unidades, a pesar de que en la respuesta educativa tiene que participar todo el personal del centro, especialmente el equipo docente del grupo ordinario de referencia. Asimismo, cuando las circunstancias lo permitan, el personal especializado de la unidad específica puede apoyar al alumnado con necesidades educativas especiales escolarizado en el aula ordinaria.

7. La edad máxima de permanencia en estas unidades específicas, en la Educación Infantil y Educación Primaria, es hasta los catorce años y, en la Educación Secundaria Obligatoria, hasta los diecinueve años. Sin embargo, de manera excepcional y cuando las circunstancias así lo aconsejen, a la vista del informe sociopsicopedagógico, el informe favorable del equipo educativo y el informe de la Inspección de Educación, la persona titular de la dirección territorial competente en materia de educación puede autorizar, por resolución, la permanencia hasta los veintiún años.

8. El alumnado que finaliza la Educación Secundaria Obligatoria en una unidad específica en un centro ordinario ha de recibir la oportuna orientación sobre el itinerario académico o formativo más adecuado, en función de sus capacidades, intereses y posibilidades de éxito. Siempre que sea posible, se le tiene que orientar hacia ciclos de Formación Profesional Básica o programas formativos de cualificación básica, para que pueda adquirir las competencias profesionales necesarias para su inclusión socio-laboral.

9. Las ratios, la organización y el funcionamiento de estas unidades los determina la normativa vigente.

Artículo 50. Centros de Educación Especial

1. Los centros de Educación Especial, como centros de recursos, dan asesoramiento y apoyo a los centros ordinarios en la respuesta educativa y en los procesos de transformación hacia la inclusión, conjuntamente con los servicios especializados de orientación y los CEFIRE, de acuerdo con lo previsto en el artículo 23 del Decreto 104/2018 y en el artículo 44 de esta orden.

2. Para llevar a cabo la escolarización combinada del alumnado entre los centros ordinarios y los centros de Educación Especial, tiene que haber una coordinación estrecha entre los dos. Para esto, las jefaturas de estudios de los centros implicados tienen que planificar reuniones periódicas de coordinación y seguimiento, a las cuales tienen que asistir al menos las tutoras y los tutores del alumnado, el personal especialista de Orientación Educativa y, si procede, el personal educativo que atiende al alumnado habitualmente en el centro ordinario y en el centro de Educación Especial.

3. El Plan de actuación personalizado del alumnado escolarizado en la modalidad combinada tiene que explicitar las medidas organizativas y de coordinación necesarias para facilitar la inclusión en el centro ordinario y maximizar los efectos de esta medida.

4. Los centros de Educación Especial pueden desarrollar programas grupales de escolarización combinada con centros ordinarios y otros programas singulares que promuevan la inclusión del alumnado, previa autorización de la dirección general competente en materia de inclusión educativa, a propuesta de la dirección territorial competente en materia de educación.

5. Els centres d'Educació Especial poden oferir programes formatius de Qualificació Bàsica adaptada a persones amb necessitats educatives especials derivades de discapacitat, d'acord amb el que especifica la normativa vigent que regula aquests programes.

Article 51. Unitats educatives terapèutiques/hospitals de dia infantil i adolescent (UET/HDIA)

1. D'acord amb l'article 31, de la Llei 26/2018, de 21 de desembre, de la Generalitat, de drets i garanties de la infància i l'adolescència, les unitats educatives terapèutiques/hospitals de dia infantil i adolescent han d'atendre, des d'una perspectiva inclusiva, l'alumnat amb necessitats educatives especials derivades de problemes greus de salut mental que, temporalment, necessita tractaments intensius en un mitjà estructurat.

2. La intervenció ha de donar resposta integral a aquestes necessitats i s'ha de planificar d'acord amb les premisses següents:

a) La incorporació de la xiqueta, el xiquet o l'adolescent al seu grup natural o unitat de referència.

b) L'atenció adequada i individualitzada que implique actuacions sanitàries i educatives i el seguiment de l'evolució de cada xiqueta, xiquet o adolescent, tant en el treball específic com en la dinàmica d'integració en el seu grup natural, i sempre en coordinació amb la seua família o representants legals.

2. Aquestes unitats, a més, es constitueixen en centres de recursos d'atenció integral, interdisciplinària i especialitzada per a la resposta educativa i sanitària a l'alumnat amb problemes greus de salut mental per als quals les mesures i els suports generals i específics disponibles en el seu entorn no són suficients ni adequats. Amb aquesta finalitat, han de disposar de personal especialitzat de salut mental i docent, que aporten les conselleries competents en matèria de sanitat i d'educació.

3. Els criteris d'accés, organització i funcionament són els que disposa la normativa que regula aquests tipus d'unitats.

Secció segona

Alumnat amb necessitats de compensació de desigualtat

Article 52. Situacions de compensació de desigualtats

1. L'alumnat amb necessitats de compensació de desigualtats és el que presenta dificultats en l'accés, la permanència o el progrés en el sistema educatiu per motius socials, econòmics, culturals, geogràfics, ètnics o d'altra índole, i té més probabilitat de no assolir els objectius de l'educació obligatòria i, per tant, de no obtenir una titulació i qualificació professional mínima que en facilite la integració sociolaboral.

2. S'hi inclou l'alumnat en les situacions següents:

a) Condicions econòmiques o socials desfavorides.

b) Condicions socials que comporten possibles situacions de desprotecció i abandonament.

c) Pertinença a minories ètniques o culturals en situació de desavantatge social i econòmic.

d) Acolliment en institucions de protecció social del menor o acolliment familiar.

e) Compliment de mesures judicials.

f) Escolarització irregular per itinerància familiar.

g) Escolarització irregular per abandonaments educatius reiterats i periòdics.

h) Malalties cròniques que requereixen una atenció específica.

Article 53. Criteris per a l'escolarització de l'alumnat amb necessitats de compensació de desigualtats

1. L'escolarització de l'alumnat en situació de compensació de desigualtats s'ha de produir en un centre ordinari pròxim al domicili familiar o laboral i s'ha de procurar una escolarització equilibrada entre tots els centres sostinguts amb fons públics d'una mateixa zona o districte escolar.

2. Les comissions d'escolarització municipals, amb la informació que han aportat els serveis socials i l'assessorament dels serveis especialitzats d'orientació, els serveis socials i altres organismes, s'encarreguen de coordinar aquesta escolarització, tot ajustant-se als límits que

5. Los centros de Educación Especial pueden ofrecer Programas Formativos de Cualificación Básica adaptada a personas con necesidades educativas especiales derivadas de discapacidad, de acuerdo con lo que especifica la normativa vigente que regula estos programas.

Artículo 51. Unidades educativas terapéuticas / hospitales de día infantiles y adolescentes (UET/HDIA)

1. De acuerdo con el artículo 31, de la Ley 26/2018, de 21 de diciembre, de la Generalitat, de derechos y garantías de la infancia y la adolescencia, las unidades educativas terapéuticas / hospitales de día infantiles y adolescentes tienen que atender, desde una perspectiva inclusiva, el alumnado con necesidades educativas especiales derivadas de problemas graves de salud mental que, de forma temporal, necesita tratamientos intensivos en un medio estructurado.

2. La intervención tiene que dar respuesta integral a estas necesidades y se tiene que planificar de acuerdo con las premisas siguientes:

a) La incorporación de la niña, el niño o el adolescente a su grupo natural o unidad de referencia.

b) La atención adecuada e individualizada que implique actuaciones sanitarias y educativas y el seguimiento de la evolución de cada niña, niño o adolescente, tanto en el trabajo específico como en la dinámica de integración en su grupo natural, y siempre en coordinación con su familia o representantes legales.

2. Estas unidades, además, se constituyen en centros de recursos de atención integral, interdisciplinaria y especializada para la respuesta educativa y sanitaria al alumnado con problemas graves de salud mental para los cuales las medidas y los apoyos generales y específicos disponibles en su entorno no son suficientes ni adecuados. Con este fin, tienen que disponer de personal especializado de salud mental y docente, aportado por las consellerias competentes en materia de sanidad y educación.

3. Los criterios de acceso, organización y funcionamiento son los que disponga la normativa que regula estos tipos de unidades.

Sección segunda

Alumnado con necesidades de compensación de desigualdad

Artículo 52. Situaciones de compensación de desigualdades

1. El alumnado con necesidades de compensación de desigualdades es aquel que presenta dificultades en el acceso, la permanencia o el progreso en el sistema educativo por motivos sociales, económicos, culturales, geográficos, étnicos o de otra índole, y tiene una mayor probabilidad de no lograr los objetivos de la educación obligatoria y, por lo tanto, de no obtener una titulación y cualificación profesional mínima que facilite su integración sociolaboral.

2. Se incluye el alumnado en las situaciones siguientes:

a) Condiciones económicas o sociales desfavoradas.

b) Condiciones sociales que comportan posibles situaciones de desprotección y abandono.

c) Pertenencia a minorías étnicas o culturales en situación de desventaja social y económica.

d) Acogida en instituciones de protección social del menor o acogida familiar.

e) Cumplimiento de medidas judiciales.

f) Escolarización irregular por itinerancia familiar.

g) Escolarización irregular por abandonos educativos reiterados y periódicos.

h) Enfermedades crónicas que requieren una atención específica.

Artículo 53. Criterios para la escolarización del alumnado con necesidades de compensación de desigualdades

1. La escolarización del alumnado en situación de compensación de desigualdades se tiene que producir en un centro ordinario próximo al domicilio familiar o laboral, procurando una escolarización equilibrada entre todos los centros sostenidos con fondos públicos de una misma zona o distrito escolar.

2. Las comisiones de escolarización municipales, con la información aportada por los servicios sociales y el asesoramiento de los servicios especializados de orientación, los servicios sociales y otros organismos se encargan de coordinar esta escolarización, ajustándose

especifica l'article 20 del Decret 104/2018 i a la normativa vigent que regula l'admissió en els diferents ensenyaments.

3. En cap cas l'escolarització de l'alumnat amb necessitats de compensació de desigualtats pot fer-se conformant grups específics i diferenciats amb caràcter permanent, sinó que ha de fer-se de manera heterogènia entre tots els grups d'un mateix nivell educatiu, i s'exclou de la composició qualsevol criteri discriminatori.

4. A fi d'assegurar una actuació preventiva i compensatòria, les comissions municipals d'escolarització han de prioritzar l'escolarització en el primer cicle d'Educació Infantil de les xiquetes i els xiquets que es troben en situacions desfavorides econòmicament, socialment o culturalment.

5. Els centres docents han de reservar en el procés d'admissió, d'acord amb la normativa vigent, llocs per a l'alumnat que es troba en situacions de compensació de desigualtats, amb la finalitat d'aconseguir-ne una escolarització tan normalitzada i equilibrada com siga possible.

6. L'alumnat en situació d'acolliment familiar ha de tindre prioritat en l'accés al centre docent que, per proximitat al domicili familiar o laboral, escolaritze altres membres de la família acollidora o una altra circumstància que resulte més favorable per a la persona acollida o per a l'exercici de les responsabilitats derivades de l'acolliment.

7. L'alumnat sotmés a mesures judicials que no es troba en situació d'internament en règim tancat i l'alumnat amb acolliment en institucions de protecció social del menor s'ha d'escolaritzar, sempre que aquestes mesures ho permeten, en centres ordinaris pròxims que imparteixen l'etapa corresponent al seu nivell educatiu. En l'escolarització d'aquest alumnat és fonamental la col·laboració amb les institucions que els tenen acollits.

Article 54. Mesures per a la compensació de desigualtats

1. Les actuacions per a la compensació de desigualtats comporten la implementació de les mesures de resposta educativa més adients, especificades en el capítol II d'aquesta ordre, i la col·laboració necessària del centre docent amb les famílies i les institucions de l'àmbit de la protecció de la infància i l'adolescència.

2. En el cas que aquest alumnat presente necessitats específiques de suport educatiu i requereix mesures curriculars extraordinàries de nivell III o mesures de nivell IV, és preceptiva l'avaluació sociopsicopedagògica i, si escau, l'elaboració d'un Pla d'actuació personalitzat.

3. Els centres docents, en el marc de la seua autonomia pedagògica, organitzativa i de gestió, i en col·laboració amb les institucions de l'entorn, han de desenvolupar totes les actuacions necessàries perquè l'alumnat en situació de desavantatge per situacions econòmiques, socials o culturals pugua compensar aquestes situacions de desigualtat, romandre en el sistema educatiu i obtindre una qualificació professional que en facilite la inclusió sociolaboral. Això comprén, entre altres, les actuacions següents:

a) Actuacions amb les famílies, que inclouen l'acollida i el foment de la participació en el centre, l'assessorament i informació sobre pautes educatives en la llar, les oportunitats del sistema educatiu i del context sociocomunitari, a fi de millorar les seues competències i la seua inclusió social.

b) Accions transversals en l'àmbit de l'educació intercultural que treballen la identitat i el reconeixement cultural i l'erradicació dels estereotips que limiten la inclusió socioeducativa d'aquest alumnat, tant els assumits i reforçats pels grups socials majoritaris com els arrelats dins d'aquests mateixos grups.

c) Coordinació amb altres serveis, especialment els equips base de serveis socials.

d) Programes singulars destinats a la millora de les competències socials, la gestió del temps d'oci, la planificació d'itineraris formatius i laborals, la busca activa d'ocupació i la participació ciutadana.

e) Programes de desenvolupament d'hàbits bàsics d'higiene, alimentació i vida saludable.

f) Tallers de reforç de les competències clau.

4. Per a l'alumnat amb més risc d'exclusió sociolaboral escolaritzat en l'etapa d'Educació Secundària Obligatoria, el departament d'orientació ha de col·laborar amb les tutores i els tutors en l'orientació a

a los límites que especifica el artículo 20 del Decreto 104/2018 y a la normativa vigente que regula la admisión en las diferentes enseñanzas.

3. En ningún caso la escolarización del alumnado con necesidades de compensación de desigualdades puede realizarse conformando grupos específicos y diferenciados con carácter permanente, sino que tiene que hacerse de forma heterogénea entre todos los grupos de un mismo nivel educativo, excluyendo de la composición cualquier criterio discriminatorio.

4. Con el fin de asegurar una actuación preventiva y compensatoria, las comisiones municipales de escolarización tienen que priorizar la escolarización en el primer ciclo de Educación Infantil de las niñas y los niños que se encuentren en situaciones económica, social o culturalmente desfavorecidas.

5. Los centros docentes tienen que reservar en el proceso de admisión, de acuerdo con la normativa vigente, puestos para el alumnado que esté en situaciones de compensación de desigualdades, con el fin de conseguir una escolarización tan normalizada y equilibrada como sea posible.

6. El alumnado en situación de acogida familiar ha de tener prioridad en el acceso al centro docente que, por proximidad al domicilio familiar o laboral, escolarice a otros miembros de la familia acogedora u otra circunstancia que resulte más favorable para la persona acogida o para el ejercicio de las responsabilidades derivadas de la acogida.

7. El alumnado sometido a medidas judiciales que no esté en situación de internamiento en régimen cerrado y el alumnado con acogida en instituciones de protección social del menor se tiene que escolarizar, siempre que estas medidas lo permitan, en centros ordinarios próximos que impartan la etapa correspondiente a su nivel educativo. En la escolarización de este alumnado es fundamental la colaboración con las instituciones que los tienen acogidos.

Artículo 54. Medidas para la compensación de desigualdades

1. Las actuaciones para la compensación de desigualdades comportan la implementación de las medidas de respuesta educativa más adecuadas, especificadas en el capítulo II de esta orden, y la necesaria colaboración del centro docente con las familias y las instituciones del ámbito de la protección de la infancia y la adolescencia.

2. En el supuesto de que este alumnado presente necesidades específicas de apoyo educativo y requiera medidas curriculares extraordinarias de nivel III o medidas de nivel IV, es preceptiva la evaluación sociopsicopedagógica y, si es el caso, la elaboración de un Plan de actuación personalizado.

3. Los centros docentes, en el marco de su autonomía pedagógica, organizativa y de gestión, y en colaboración con las instituciones del entorno, tienen que desarrollar todas las actuaciones que sean necesarias para que el alumnado en situación de desventaja por situaciones económicas, sociales o culturales pueda compensar estas situaciones de desigualdad, permanecer en el sistema educativo y obtener una cualificación profesional que facilite su inclusión sociolaboral. Esto comprende, entre otras, las actuaciones siguientes:

a) Actuaciones con las familias, que incluyen la acogida y el fomento de la participación en el centro, el asesoramiento e información sobre pautes educativas en el hogar, las oportunidades del sistema educativo y del contexto sociocomunitario, a fin de mejorar sus competencias y su inclusión social.

b) Acciones transversales en el ámbito de la educación intercultural que trabajan la identidad y el reconocimiento cultural y la erradicación de los estereotipos que limitan la inclusión socioeducativa de este alumnado, tanto los asumidos y reforzados por los grupos sociales mayoritarios como los arraigados dentro de estos mismos grupos.

c) Coordinación con otros servicios, especialmente los equipos base de servicios sociales.

d) Programas singulares destinados a la mejora de las competencias sociales, la gestión del tiempo de ocio, la planificación de itinerarios formativos y laborales, la búsqueda activa de empleo y la participación ciudadana.

e) Programas de desarrollo de hábitos básicos de higiene, alimentación y vida saludable.

f) Talleres de refuerzo de las competencias clave.

4. Para el alumnado con mayor riesgo de exclusión sociolaboral escolarizado en la etapa de Educación Secundaria Obligatoria, el departamento de orientación tiene que colaborar con las tutoras y los tutores

l'alumnat i les seues famílies en els itineraris formatius més adequats, amb la finalitat d'evitar-ne l'abandonament del sistema educatiu sense cap tipus de qualificació.

5. Per a l'alumnat en situació d'acolliment en institucions de protecció social del menor o acolliment familiar, els equips docents, amb l'assessorament dels serveis especialitzats d'orientació, han d'establir les coordinacions sistemàtiques i els protocols necessaris per a aconseguir una col·laboració estreta i funcional amb les institucions o les famílies d'acollida i, si escau, amb els serveis socials i altres serveis implicats.

6. Per a l'alumnat en situació d'escolarització irregular per itinerància familiar o per abandonaments reiterats i periòdics, són rellevants les actuacions amb la família i la coordinació amb els equips d'intervenció amb la infància i l'adolescència i les conselleries competents en matèria de protecció de persones menors d'edat.

7. L'alumnat escolaritzat amb malalties cròniques té dret a rebre l'atenció sanitària específica perquè pugua seguir el procés escolar amb la màxima normalitat possible, d'acord amb allò que estableix la normativa general sobre protecció integral de la infància i sobre salut escolar que han desenvolupat les conselleries competents en aquestes matèries i en les instruccions i les orientacions d'atenció sanitària específica en centres educatius desenvolupades conjuntament per les conselleries competents en educació i sanitat.

8. Per a l'alumnat que, per prescripció mèdica o per motius persistents de salut, no pot assistir al centre docent amb normalitat s'ha d'organitzar l'atenció educativa adequada que li permeta continuar i retornar als seus estudis amb normalitat, mitjançant l'atenció educativa des del mateix centre, l'atenció educativa domiciliària o en unitats pedagògiques hospitalàries, l'educació a distància o altres mesures que l'Administració educativa determine a l'efecte.

Secció tercera

Atenció educativa domiciliària i hospitalària

Article 55. Resposta educativa a l'alumnat hospitalitzat o convallescent al seu domicili per malaltia

1. Per a l'alumnat escolaritzat en l'últim curs del segon cicle d'Educació Infantil, Educació Primària, Ensenyament Secundari Obligatori i Batxillerat que no pot assistir al centre docent perquè s'hi troba en una situació de convallescència de llarga durada, per prescripció facultativa, s'han de posar en funcionament les mesures d'atenció educativa en alguna de les modalitats següents:

a) Atenció educativa domiciliària, entesa com el conjunt de mesures, procediments i suports previstos per a donar continuïtat al procés educatiu de l'alumnat, quan l'informe mèdic certifica que ha de romandre convallescent en el seu domicili per un període superior a dos mesos.

b) Atenció educativa hospitalària, entesa com el conjunt de mesures, procediments i suports previstos per a donar continuïtat al procés educatiu de l'alumnat que ha de romandre hospitalitzat. Aquesta atenció es desenvolupa en les unitats pedagògiques hospitalàries (UPH) ubicades en un hospital.

2. L'atenció educativa domiciliària i hospitalària constitueixen mesures de resposta de nivell III que comporten mitjans personals, educatius, sanitaris i tècnics de les conselleries competents en matèria d'educació i de sanitat, i es planifiquen des del centre docent on es troba matriculat l'alumnat, d'acord amb els criteris i els procediments que estableix la direcció general competent en matèria d'inclusió educativa.

3. La resposta educativa per a aquest alumnat requereix l'actuació conjunta i coordinada del professorat del centre docent on està matriculat, el professorat que realitza l'atenció educativa domiciliària o hospitalària, els professionals sanitaris que hi intervenen i la família, amb l'objecte d'afavorir el progrés acadèmic, l'equilibri personal i emocional, la comunicació amb les companyes i els companys -per tal d'evitar, així, l'aïllament que pot derivar-se d'aquesta situació- i la reincorporació al centre en les millors condicions una vegada haja finalitzat el període de convallescència.

4. Tot i rebre una atenció educativa transitòria externa al professorat del centre docent, l'alumnat continua escolaritzat a tots els efectes en el centre on està matriculat o, en el cas que curse l'etapa de Batxillerat

en la orientació al alumnado y sus familias en los itinerarios formativos más adecuados, con el fin de evitar el abandono del sistema educativo sin ningún tipo de cualificación.

5. Para el alumnado en situación de acogida en instituciones de protección social del menor o acogida familiar, los equipos docentes, con el asesoramiento de los servicios especializados de orientación, tienen que establecer las coordinaciones sistemáticas y los protocolos necesarios para conseguir una colaboración estrecha y funcional con las instituciones o las familias de acogida y, si procede, con los servicios sociales y otros servicios implicados.

6. Para el alumnado en situación de escolarización irregular por itinerancia familiar o por abandonos reiterados y periódicos, son relevantes las actuaciones con la familia y la coordinación con los equipos de intervención con la infancia y la adolescencia y las consellerias competentes en materia de protección de personas menores de edad.

7. El alumnado escolarizado con enfermedades crónicas tiene derecho a recibir la atención sanitaria específica para que pueda seguir el proceso escolar con la máxima normalidad posible, de acuerdo con aquello que establece la normativa general sobre protección integral de la infancia y sobre salud escolar desarrollada por las consellerias competentes en estas materias y en las instrucciones y orientaciones de atención sanitaria específica en centros docentes desarrolladas conjuntamente por las consellerias competentes en educación y sanidad.

8. Para el alumnado que, por prescripción médica o por motivos persistentes de salud, no puede asistir al centro docente con normalidad, se tiene que organizar la atención educativa adecuada que le permita continuar y volver a sus estudios con normalidad, mediante la atención educativa desde el mismo centro, la atención educativa domiciliaria o en unidades pedagógicas hospitalarias, la educación a distancia u otras medidas que la Administración educativa determine al efecto.

Sección tercera

Atención educativa domiciliaria y hospitalaria

Artículo 55. Respuesta educativa al alumnado hospitalizado o convallescente en su domicilio por enfermedad

1. Para el alumnado escolarizado en el último curso del segundo ciclo de Educación Infantil, Educación Primaria, Educación Secundaria Obligatoria y Bachillerato que no puede asistir al centro docente porque se encuentra en una situación de convallescencia de larga duración, por prescripción facultativa, se tienen que poner en funcionamiento medidas de atención educativa en alguna de las modalidades siguientes:

a) Atención educativa domiciliaria, entendida como el conjunto de medidas, procedimientos y apoyos previstos para dar continuidad al proceso educativo del alumnado, cuando el informe médico certifica que tiene que permanecer convallescente en su domicilio por un periodo superior a dos meses.

b) Atención educativa hospitalaria, entendida como el conjunto de medidas, procedimientos y apoyos previstos para dar continuidad al proceso educativo del alumnado que tiene que permanecer hospitalizado. Esta atención se desarrolla en las unidades pedagógicas hospitalarias (UPH) ubicadas en un hospital.

2. La atención educativa domiciliaria y hospitalaria constituyen medidas de respuesta de nivel III que comportan medios personales, educativos, sanitarios y técnicos de las consellerias competentes en materia de educación y de sanidad, y se planifican desde el centro docente donde se encuentra matriculado el alumnado, de acuerdo con los criterios y procedimientos que establezca la dirección general competente en materia de inclusión educativa.

3. La respuesta educativa para este alumnado requiere la actuación conjunta y coordinada del profesorado del centro docente donde está matriculado, el profesorado que realiza la atención educativa domiciliaria u hospitalaria, los profesionales sanitarios que intervenen y la familia, con el objetivo de favorecer el progreso académico, el equilibrio personal y emocional, la comunicación con las compañeras y los compañeros, para evitar el aislamiento que puede derivarse de esta situación, y la reincorporación al centro en las mejores condiciones una vez haya finalizado el periodo de convallescencia.

4. A pesar de recibir una atención educativa transitoria externa al centro docente, el alumnado continuará escolarizado a todos los efectos en el centro donde está matriculado o, en el caso de que curse la etapa

i s'haja de matricular en el Centre Específic d'Educació a Distància (CEED), hi mantindrà la plaça.

5. L'avaluació dels aprenentatges de l'alumnat correspon al centre docent on està matriculat i les decisions sobre la promoció i titulació s'han de fer d'acord amb allò que, amb caràcter general, estableix la normativa vigent en cada una de les etapes educatives per a tot l'alumnat.

6. Les mesures adoptades han de ser objecte de seguiment continuat, per part de tot el personal que hi intervé, a fi d'adequar-se a l'evolució de la malaltia i a les circumstàncies de l'alumnat al qual es dirigeixen.

7. En qualsevol dels casos, han de preveure's les actuacions de transició i de reforç pedagògic que s'han de dur a terme en el moment que l'alumnat s'incorpore al centre docent, una vegada se li done l'alta mèdica.

Article 56. Organització de l'atenció educativa domiciliària

1. Quan el període de convalescència domiciliària és inferior a dos mesos, l'atenció educativa l'ha de facilitar el centre docent on està matriculat l'alumnat. Amb aquesta finalitat, l'equip docent ha d'acordar les activitats educatives i les proves d'avaluació que pot realitzar durant aquest període, establir els canals de comunicació que garantisquen la comunicació periòdica (tutoria telefònica, connexió telemàtica, etc.) i la supervisió de la realització de les activitats proposades. La direcció d'estudis ha d'organitzar aquesta atenció i la tutora o tutor coordinar-ne el desenvolupament i l'avaluació de l'alumnat.

2. Quan el període de convalescència és superior a dos mesos i l'alumnat està escolaritzat en l'últim curs de l'etapa d'Educació Infantil, Educació Primària o Educació Secundària Obligatoria, l'atenció educativa domiciliària pot dur-se a terme per part del personal següent:

a) Professorat del mateix centre on es troba matriculat l'alumnat que té l'horari incomplet.

b) Professorat adscrit a una unitat pedagògica hospitalària (UPH).

c) Professorat addicional assignat al centre on està matriculat l'alumnat per a l'atenció domiciliària.

3. Per a les etapes referides en el punt anterior, els mòduls horaris d'atenció són els següents:

a) En l'últim nivell de l'etapa d'Educació Infantil i en l'etapa d'Educació Primària: set hores i mitja setmanals, corresponents a un terç de l'horari lectiu setmanal de l'alumnat. El professorat ha de reservar mitja hora setmanal per a la coordinació amb el professorat del centre docent on l'alumnat està matriculat, temps que pot acumular-se amb la finalitat d'organitzar sessions de coordinació de major durada.

b) En l'Educació Secundària Obligatoria: deu hores setmanals de docència directa, cinc hores per a l'àmbit lingüístic i humanístic i cinc hores per a l'àmbit científic i tecnològic, distribuïdes preferentment en una hora diària per a cada àmbit. El professorat disposa addicionalment d'una hora setmanal per a la coordinació amb el professorat del centre docent on l'alumnat està matriculat.

4. Quan el període de convalescència és superior a dos mesos i l'alumnat cursa l'etapa de Batxillerat, se li ha de facilitar l'accés a la modalitat d'educació a distància, amb set hores setmanals d'acompanyament i suport al seu domicili per part d'una professora o un professor d'atenció domiciliària, d'acord amb els criteris següents:

a) Si la durada prevista del període de convalescència està compresa entre dos i sis mesos, l'alumnat ha de ser atès pel Centre Específic d'Educació a Distància (CEED) i tindre la tutorització en línia mitjançant les aules virtuals en totes les matèries.

En aquest cas, el professorat del centre docent on l'alumnat està matriculat és el responsable de l'avaluació de les matèries i del registre en el sistema de gestió, tenint en compte la informació del seguiment i l'avaluació que ha realitzat el professorat del CEED, que la mateixa direcció del CEED ha de traslladar al centre de referència, d'acord amb el calendari acordat.

b) Si la durada prevista del període de convalescència és superior a sis mesos, l'alumnat s'ha de matricular al CEED, que és el responsable de la docència i l'avaluació, tot i que l'alumna o l'alumne ha de

de Bachillerato y se tenga que matricular en un centro específico de educación a distancia (CEED), mantendrá su plaza.

5. La evaluación de los aprendizajes del alumnado corresponde al profesorado del centro docente donde está matriculado, y las decisiones sobre la promoción y titulación se tienen que hacer de acuerdo con aquello que, a todos los efectos, establece la normativa vigente en cada una de las etapas educativas para todo el alumnado.

6. Las medidas adoptadas tienen que ser objeto de seguimiento continuado, por parte de todo el personal que interviene, a fin de adecuarse a la evolución de la enfermedad y a las circunstancias del alumnado al cual van dirigidas.

7. En cualquiera de los casos, han de preverse las actuaciones de transición y de refuerzo pedagógico que se tienen que llevar a cabo en el momento en que el alumnado se incorpore al centro docente, una vez se le conceda el alta médica.

Artículo 56. Organización de la atención educativa domiciliaria

1. Cuando el periodo de convalecencia domiciliaria es inferior a dos meses, la atención educativa la tiene que facilitar el centro docente donde está matriculado el alumnado. Con este fin, el equipo docente ha de acordar las actividades educativas y las pruebas de evaluación que puede llevar a cabo durante este periodo, establecer los canales de comunicación que garanticen la comunicación periódica (tutoría telefónica, conexión telemática, etc.) y la supervisión de la realización de las actividades propuestas. La jefatura de estudios tiene que organizar esta atención, y la tutora o tutor coordinar su desarrollo y la evaluación del alumnado.

2. Cuando el periodo de convalecencia es superior a dos meses y el alumnado está escolarizado en el último curso de la etapa de Educación Infantil, Educación Primaria o Educación Secundaria Obligatoria, la atención educativa domiciliaria puede llevarse a cabo por parte del personal siguiente:

a) Profesorado del mismo centro donde se encuentra matriculado el alumnado que tenga el horario incompleto.

b) Profesorado adscrito a una unidad pedagógica hospitalaria (UPH).

c) Profesorado adicional asignado al centro donde está matriculado el alumnado para la atención domiciliaria.

3. Para las etapas referidas en el punto anterior, los módulos horarios de atención son los siguientes:

a) En el último nivel de la etapa de Educación Infantil y en la etapa de Educación Primaria: siete horas y media semanales, correspondientes a un tercio del horario lectivo semanal del alumnado. El profesorado tiene que reservar media hora semanal para la coordinación con el profesorado del centro docente en el que el alumnado está matriculado, tiempo que puede acumularse con el fin de organizar sesiones de coordinación de mayor duración.

b) En Educación Secundaria Obligatoria: diez horas semanales de docencia directa, cinco horas para el ámbito lingüístico y humanístico y cinco horas para el ámbito científico y tecnológico, distribuidas preferentemente en una hora diaria para cada ámbito. El profesorado dispondrá adicionalmente de una hora semanal para la coordinación con el profesorado del centro docente en el que el alumnado está matriculado.

4. Cuando el periodo de convalecencia es superior a dos meses y el alumnado cursa la etapa de Bachillerato, se le tiene que facilitar el acceso a la modalidad de educación a distancia, con siete horas semanales de acompañamiento y apoyo en su domicilio por parte de una profesora o un profesor de atención domiciliaria, de acuerdo con los criterios siguientes:

a) Si la duración prevista del periodo de convalecencia está comprendida entre dos y seis meses, el alumnado tiene que ser atendido por el Centro Específico de Educación a Distancia (CEED) y contar con la tutorización en línea mediante las aulas virtuales en todas las materias.

En este caso, el profesorado del centro docente donde el alumnado está matriculado es el responsable de la evaluación de las materias y del registro en el sistema de gestión, teniendo en cuenta la información del seguimiento y la evaluación llevadas a cabo por el profesorado del CEED, que la Dirección del CEED tiene que trasladar al centro de referencia, de acuerdo con el calendario acordado.

b) Si la duración prevista del periodo de convalecencia es superior a seis meses, el alumnado se tiene que matricular en el CEED, que será el responsable de la docencia y la evaluación, aunque la alumna o el

mantindre la reserva de plaça en el seu centre de referència perquè puga reincorporar-s'hi en el moment en què la millora en el seu estat de salut ho possibilita.

El professorat designat per a l'atenció domiciliària ha de ser especialista en alguna de les matèries troncales de la modalitat de Batxillerat que cursa l'alumna o l'alumne, i ha de reservar almenys una hora setmanal del seu horari lectiu per a la coordinació amb el professorat implicat en l'atenció educativa.

5. La modalitat d'atenció i els criteris especificats en els punts anteriors d'aquest article s'han d'aplicar prenent en consideració les circumstàncies específiques i el moment del curs escolar en què es produeix la necessitat.

6. A fi de garantir la prestació adequada de l'atenció educativa domiciliària, la família o representants legals han d'assumir els compromisos següents:

- Autoritzar la prestació de l'atenció educativa domiciliària.
- Respectar l'horari establert.
- Facilitar un lloc al domicili que complisca les condicions adequades per a la docència i l'estudi.

d) Garantir la presència en el domicili de la mare, el pare o representant legal durant el temps que dure l'atenció educativa. En el cas que no hi puguin estar, han d'autoritzar expressament, per escrit, una persona major d'edat que tinga la capacitat civil.

7. Els criteris de sol·licitud, organització i funcionament de l'atenció educativa domiciliària són els que disposa la direcció general competent en matèria d'inclusió educativa.

Article 57. Organització de l'atenció educativa hospitalària

1. L'atenció educativa hospitalària es planifica d'acord amb les necessitats de l'alumnat i s'ajusta de forma flexible a la durada del període d'hospitalització, tot considerant que té prioritat l'alumnat que està en la situació següent:

- Estar escolaritzat en l'ensenyament obligatori.
- Tindre un període d'hospitalització de major durada, d'acord amb els criteris següents:
  - Llarga estada, quan el període és superior a 30 dies.
  - Mitja estada, quan el període està comprès entre els 15 i 30 dies.

– Breu estada, quan el període és inferior a 15 dies.

c) Trobar-se en condicions de salut adequades per a rebre l'atenció educativa.

2. L'atenció educativa hospitalària pot fer-se a l'aula de la unitat pedagògica hospitalària (UPH), sempre que les condicions físiques de l'alumnat en permeten el desplaçament, o en la mateixa habitació, quan el seu estat de salut o la llunyania de l'aula aconsellen que el professorat es desplaça.

3. Les UPH estan adscrites a la direcció territorial competent en matèria d'educació corresponent, i poden organitzar-se en agrupacions pedagògiques hospitalàries (APH), d'acord amb la planificació que realitzen els òrgans superiors i centres directius competents. En el cas de conformar-se una APH, aquesta ha d'incloure tota la plantilla de personal docent de les diferents UPH adscrites a l'agrupació i ha de tindre una persona coordinadora designada per la persona titular de la direcció territorial competent en matèria d'educació, amb la finalitat de desenvolupar una resposta coordinada dins la seua zona d'influència.

4. Els criteris d'organització i funcionament de l'atenció hospitalària són els que disposa la direcció general competent en matèria d'inclusió educativa.

Article 58. Professorat de les unitats pedagògiques hospitalàries i per a l'atenció domiciliària

1. El professorat que realitza l'atenció educativa domiciliària i hospitalària és el següent:

- Mestres de l'especialitat de Pedagogia Terapèutica.
- Professorat d'Educació Secundària de les especialitats per a impartir els àmbits humanístic i lingüístic i científic i tecnològic.

c) Professorat d'Educació Secundària de les especialitats per a impartir les matèries troncales de la modalitat de Batxillerat que cursa l'alumnat que accedeix a l'educació a distància.

alumno mantendrá la reserva de plaza en su centro de referencia para que pueda reincorporarse en el momento en que la mejora en su estado de salud lo posibilite.

El profesorado designado para realizar la atención domiciliaria tiene que ser especialista en alguna de las materias troncales de la modalidad de Bachillerato que curse la alumna o el alumno, y tiene que reservar al menos una hora semanal de su horario lectivo para la coordinación con el profesorado implicado en la atención educativa.

5. La modalidad de atención y los criterios especificados en los puntos anteriores de este artículo se tienen que aplicar tomando en consideración las circunstancias específicas y el momento del curso escolar en que se produce la necesidad.

6. Con el fin de garantizar la adecuada prestación de la atención educativa domiciliaria, la familia o representantes legales han de asumir los compromisos siguientes:

- Autorizar la prestación de la atención educativa domiciliaria.
- Respetar el horario establecido.
- Facilitar un lugar en el domicilio que cumpla las condiciones adecuadas para la docencia y el estudio.

d) Garantizar la presencia en el domicilio de la madre, el padre o representante legal durante el tiempo que dure la atención educativa. En el supuesto de que no puedan estar, han de autorizar expresamente, por escrito, a una persona mayor de edad que tenga la capacidad civil.

7. Los criterios de solicitud, organización y funcionamiento de la atención educativa domiciliaria son los que disponga la dirección general competente en materia de inclusión educativa.

Artículo 57. Organización de la atención educativa hospitalaria

1. La atención educativa hospitalaria se planifica de acuerdo con las necesidades del alumnado y se ajusta de forma flexible a la duración del periodo de hospitalización, considerando que tiene prioridad el alumnado que está en la situación siguiente:

- Estar escolarizado en la enseñanza obligatoria.
- Tener un periodo de hospitalización de mayor duración, de acuerdo con los criterios siguientes:
  - Larga estancia, cuando el periodo es superior a 30 días.
  - Media estancia, cuando el periodo está comprendido entre los 15 y 30 días.

– Breve estancia, cuando el periodo es inferior a 15 días.

c) Tener las condiciones de salud adecuadas para recibir la atención educativa.

2. La atención educativa hospitalaria puede llevarse a cabo en el aula de la unidad pedagógica hospitalaria (UPH), siempre que las condiciones físicas del alumnado permitan su desplazamiento, o en la misma habitación, cuando su estado de salud o la lejanía del aula aconsejen que el profesorado se desplace.

3. Las UPH están adscritas a la dirección territorial competente en materia de educación correspondiente, y pueden organizarse en agrupaciones pedagógicas hospitalarias (APH), de acuerdo con la planificación que realicen los órganos superiores y centros directivos competentes. En el caso de conformarse una APH, esta ha de incluir a toda la plantilla de personal docente de las diferentes UPH adscritas a la agrupación, y tiene que contar con una persona coordinadora designada por la persona titular de la dirección territorial competente en materia de educación, con la finalidad de desarrollar una respuesta coordinada dentro de su zona de influencia.

4. Los criterios de organización y funcionamiento de la atención hospitalaria son los que disponga la dirección general competente en materia de inclusión educativa.

Artículo 58. Profesorado de las unidades pedagógicas hospitalarias y para la atención domiciliaria

1. El profesorado que lleva a cabo la atención educativa domiciliaria y hospitalaria es el siguiente:

- Maestras y maestros de la especialidad de Pedagogía Terapéutica.
- Profesorado de Educación Secundaria de las especialidades para impartir el ámbito humanístico y lingüístico y el científico y tecnológico.

c) Profesorado de Educación Secundaria de las especialidades para impartir las materias troncales de la modalidad de Bachillerato que cursa el alumnado que accede a la educación a distancia.

Per a la seua designació s'ha de valorar com a mèrit la possessió del certificat de capaciació en llengua estrangera, anglés, i per al professorat que fa les tasques de tutorització i acompanyament a l'alumnat de Batxillerat que accedeix a la modalitat a distància, l'acreditació d'una formació específica en l'ús de la plataforma per a la formació en línia.

2. La conselleria competent en matèria d'educació ha de facilitar la continuïtat i especialització del professorat que realitza l'atenció hospitalària i domiciliària.

3. Les funcions del professorat que realitza l'atenció domiciliària i hospitalària són les següents:

a) Planificar i desenvolupar aspectes relacionats amb l'aprenentatge acadèmic de l'alumnat atés, cosa que implica:

a.1. Desenvolupar les programacions didàctiques de les diferents assignatures. Si l'alumnat requereix mesures curriculars extraordinàries de nivell IV, les actuacions educatives han de formar part del seu PAP i fer-se d'acord amb aquest.

a.2. Col·laborar en l'avaluació dels coneixements adquirits durant el període de convalsència al domicili o d'hospitalització, tenint en compte la informació obtinguda a partir de les activitats i les proves d'avaluació que ha facilitat el professorat del centre docent on l'alumnat està matriculat.

b) Planificar i desenvolupar aspectes relacionats amb la tutoria i l'acompanyament personalitzat de l'alumnat atés, cosa que implica:

b.1. Planificar i desenvolupar activitats per a l'organització del treball acadèmic i l'estudi i, si escau, per a l'alumnat d'Educació Secundària Obligatoria i Batxillerat, activitats que donen suport al procés de presa de decisions sobre l'itinerari acadèmic i professional. En el cas de l'alumnat de Batxillerat que accedeix a la modalitat d'educació a distància s'han d'incloure activitats per a l'ús dels recursos informàtics per a la formació en línia.

b.2. Proposar activitats per a promoure el benestar personal i social de l'alumnat atés i mantindre la interacció amb les companyes i els companys del centre docent on l'alumnat està matriculat.

b.3. Participar en les reunions de coordinació amb el professorat del centre docent on l'alumnat està matriculat per compartir informació, realitzar el seguiment de la programació individualitzada i avaluar els aprenentatges.

b.4. Col·laborar amb les tutores o els tutors de l'alumnat en les reunions amb les famílies o representants legals per a facilitar l'assessorament i informació sobre el procés educatiu i fomentar-ne la implicació en la presa de decisions.

c) Planificar la transició de l'alumnat al centre docent de referència, conjuntament amb la seua tutora o el seu tutor, i fer tasques d'acompanyament en el moment de la incorporació, una vegada finalitzat el període de convalsència domiciliària o l'hospitalització.

d) Complimentar un registre diari de les sessions d'atenció directa a l'alumnat i les actes de les reunions de coordinació amb el professorat del centre docent de referència.

e) Elaborar l'informe final de l'atenció educativa realitzada per a lliurar-lo al centre docent de referència en el moment en què es produeix la seua reincorporació.

f) Altres funcions que reglamentàriament se li assignen.

4. A més de les funcions de l'apartat anterior, el professorat de les UPH ha de realitzar, com a membre adscrit permanentment a la unitat, les funcions següents:

a) Preveure l'organització i els mitjans necessaris per al desenvolupament de l'atenció domiciliària o hospitalària i la comunicació amb el centre docent on l'alumnat està matriculat, i tramitar la documentació necessària.

b) Participar en les coordinacions amb els diferents serveis i professionals sanitaris dels hospitals i centres de salut, a fi d'organitzar adequadament la resposta educativa de la UPH a què pertany.

c) Col·laborar en l'elaboració dels documents de planificació i la memòria final de la UPH.

d) Col·laborar en el desenvolupament i actualització de l'inventari d'equipament material, didàctic i tecnològic.

Para su designación, se valorará como mérito la posesión del certificado de capacitación en lengua extranjera: Inglés y, para el profesorado que realiza las tareas de tutorización y acompañamiento al alumnado de Bachillerato que accede a la modalidad a distancia, la acreditación de una formación específica en el uso de la plataforma para la formación en línea.

2. La conselleria competente en materia de educación tiene que facilitar la continuidad y especialización del profesorado que lleva a cabo la atención hospitalaria y domiciliaria.

3. Las funciones del profesorado que realiza la atención domiciliaria y hospitalaria son las siguientes:

a) Planificar y desarrollar aspectos relacionados con el aprendizaje académico del alumnado atendido, cosa que implica:

a.1. Desarrollar las programaciones didácticas de las diferentes asignaturas. Si el alumnado requiere medidas curriculares extraordinarias de nivel IV, las actuaciones educativas tienen que formar parte de su PAP y llevarse a cabo de acuerdo con este.

a.2. Colaborar en la evaluación de los conocimientos adquiridos durante el periodo de convalsencia en el domicilio o de hospitalización, teniendo en cuenta la información obtenida a partir de las actividades y pruebas de evaluación facilitadas por el profesorado del centro docente donde el alumnado está matriculado.

b) Planificar y desarrollar aspectos relacionados con la tutoría y el acompañamiento personalizado del alumnado atendido, cosa que implica:

b.1. Planificar y desarrollar actividades para la organización del trabajo académico y el estudio y, si procede, para el alumnado de Educación Secundaria Obligatoria y Bachillerato, actividades que apoyen el proceso de toma de decisiones sobre el itinerario académico y profesional. En el caso del alumnado de Bachillerato que accede a la modalidad de educación a distancia, se tienen que incluir actividades para el uso de los recursos informáticos para la formación en línea.

b.2. Proponer actividades para promover el bienestar personal y social del alumnado atendido y mantener la interacción con las compañeras y los compañeros del centro docente donde el alumnado está matriculado.

b.3. Participar en las reuniones de coordinación con el profesorado del centro docente donde el alumnado está matriculado para compartir información, realizar el seguimiento de la programación individualizada y evaluar los aprendizajes.

b.4. Colaborar con las tutoras o los tutores del alumnado en las reuniones con las familias o representantes legales, para facilitar el asesoramiento e información sobre el proceso educativo y fomentar su implicación en la toma de decisiones.

c) Planificar la transición del alumnado al centro docente de referencia, conjuntamente con su tutora o su tutor, y realizar tareas de acompañamiento en el momento de la incorporación, una vez finalizado el periodo de convalsencia domiciliaria o la hospitalización.

d) Cumplimentar un registro diario de las sesiones de atención directa al alumnado y las actas de las reuniones de coordinación con el profesorado del centro docente en el que el alumnado está matriculado.

e) Elaborar el informe final de la atención educativa realizada para entregarlo al centro docente de referencia en el momento en el que se produce su reincorporación.

g) Otras funciones que de manera reglamentaria se le asignen.

4. Además de las funciones del apartado anterior, el profesorado de las UPH tiene que realizar, como miembro adscrito de manera permanente a la unidad, las funciones siguientes:

a) Prever la organización y los medios necesarios para el desarrollo de la atención domiciliaria u hospitalaria y la comunicación con el centro docente donde está matriculado el alumnado, y tramitar la documentación necesaria.

b) Participar en las coordinaciones con los diferentes servicios y profesionales sanitarios de los hospitales y centros de salud, con el fin de organizar adecuadamente la respuesta educativa de la UPH a la que pertenece.

c) Colaborar en la elaboración de los documentos de planificació i la memòria final de la UPH.

d) Colaborar en el desarrollo y actualización del inventario de equipamiento material, didáctico y tecnológico.

Article 59. Col·laboració dels centres docents en l'atenció educativa domiciliària i hospitalària

1. Des de l'inici del procés d'atenció domiciliària o hospitalària, el centre docent de referència ha de col·laborar en l'organització, desenvolupament i seguiment d'aquestes mesures.

2. La direcció d'estudis, amb la col·laboració de la tutora o el tutor de l'alumnat, ha de coordinar la recollida de la informació necessària per a elaborar la programació personalitzada i organitzar les coordinacions internes del professorat, així com el calendari de coordinacions entre la tutora o el tutor i el professorat que realitza l'atenció educativa domiciliària o hospitalària.

3. Per a col·laborar en el desenvolupament i el seguiment de l'atenció domiciliària o hospitalària, les tutores i els tutors han de realitzar les accions següents:

a) Recollir informació del professorat de cada assignatura sobre els elements de la programació didàctica que s'han de desenvolupar amb l'alumnat i transmetre-la al professorat que realitza l'atenció domiciliària o hospitalària. Si l'alumnat requereix mesures curriculars extraordinàries de nivell IV, les actuacions educatives han de formar part del seu PAP i fer-se d'acord amb aquest.

b) Facilitar la informació sobre les característiques i necessitats de l'alumnat perquè el professorat que realitza l'atenció domiciliària o hospitalària desenvolupe la planificació d'activitats que en promoguen el benestar personal i social durant el període d'aquesta atenció. Si l'alumnat requereix mesures personalitzades per a la participació que impliquen un PAP, les actuacions educatives han de realitzar-se d'acord amb aquest.

c) Mantindre contacte regular amb les famílies o representants legals, en col·laboració amb el professorat que fa l'atenció domiciliària o hospitalària, amb l'objecte de facilitar l'assessorament i informació sobre el procés educatiu i fomentar-ne la implicació en la presa de decisions.

d) Coordinar el procés de transició de l'alumnat al centre docent, en col·laboració amb el professorat que realitza l'atenció domiciliària o hospitalària, una vegada finalitzat el període de convalsència domiciliària o l'hospitalització.

e) Coordinar les reunions, que ha organitzat la direcció d'estudis del centre, amb l'equip docent de l'alumnat atès i el professorat que realitza l'atenció domiciliària o hospitalària, per fer el seguiment de les programacions individualitzades i prendre decisions sobre l'avaluació i promoció de l'alumnat.

4. Per a col·laborar en el desenvolupament i seguiment de l'atenció domiciliària o hospitalària, el professorat ha de realitzar les accions següents:

a) Proporcionar la informació necessària sobre les programacions didàctiques, així com les orientacions per a desenvolupar-les d'una manera personalitzada tenint en compte, si escau, les necessitats específiques de suport educatiu de l'alumnat.

b) Facilitar la informació necessària sobre les activitats i les proves d'avaluació dels aprenentatges perquè el professorat que realitza l'atenció educativa domiciliària o hospitalària les utilitze durant el període en què presta aquesta atenció.

c) Participar, quan siga necessari, en les reunions de coordinació que s'estableixen amb el professorat que realitza l'atenció educativa domiciliària i hospitalària per al seguiment de les programacions individualitzades i prendre decisions sobre l'avaluació i promoció de l'alumnat.

d) Col·laborar en el procés de transició al centre docent, una vegada finalitzat el període de convalsència domiciliària o l'hospitalització.

5. El personal especialista en Orientació Educativa del centre de referència pot participar en les coordinacions internes i externes que s'hi estableixen, així com assessorar i col·laborar en el procés de planificació i seguiment de la programació individualitzada de l'alumnat que requereix mesures curriculars extraordinàries i en les actuacions de transició una vegada finalitzat el període de convalsència domiciliària o l'hospitalització.

DISPOSICIONS ADDICIONALS

Primera. Pla de formació, sensibilització i difusió de bones pràctiques

1. En els plans anuals de formació i perfeccionament del personal docent i no docent, els centres han de tindre en compte de manera espe-

Artículo 59. Colaboración de los centros docentes en la atención educativa domiciliaria y hospitalaria

1. Desde el inicio del proceso de atención domiciliaria u hospitalaria, el centro docente de referencia tiene que colaborar en la organización, desarrollo y seguimiento de estas medidas.

2. La dirección de estudios, con la colaboración de la tutora o el tutor del alumnado, tiene que coordinar la recogida de la información necesaria para elaborar la programación personalizada y organizar las coordinaciones internas del profesorado, así como el calendario de coordinaciones entre la tutora o el tutor y el profesorado que lleva a cabo la atención educativa domiciliaria u hospitalaria.

3. Para colaborar en el desarrollo y seguimiento de la atención domiciliaria u hospitalaria, las tutoras y los tutores tienen que llevar a cabo las acciones siguientes:

a) Recoger información del profesorado de cada asignatura sobre los elementos de la programación didáctica que se tienen que desarrollar con el alumnado y transmitirla al profesorado que lleva a cabo la atención domiciliaria u hospitalaria. Si el alumnado requiere medidas curriculares extraordinarias de nivel IV, las actuaciones educativas tienen que formar parte de su PAP y llevarse a cabo de acuerdo con este.

b) Facilitar la información sobre las características y necesidades del alumnado para que el profesorado que lleva a cabo la atención domiciliaria u hospitalaria desarrolle la planificación de actividades que promuevan su bienestar personal y social durante el periodo de esta atención. Si el alumnado requiere medidas personalizadas para la participación que implican un PAP, las actuaciones educativas se tienen que realizar de acuerdo con este.

c) Mantener contacto regular con las familias o representantes legales, en colaboración con el profesorado que realiza la atención domiciliaria u hospitalaria, con el objeto de facilitar el asesoramiento e información sobre el proceso educativo y fomentar su implicación en la toma de decisiones.

d) Coordinar el proceso de transición del alumnado al centro docente, en colaboración con el profesorado que lleva a cabo la atención domiciliaria y hospitalaria, una vez finalizado el periodo de convalsència domiciliaria o la hospitalización.

e) Coordinar las reuniones, organizadas por la dirección de estudios del centro, con el equipo docente del alumnado atendido y el profesorado que realiza la atención domiciliaria u hospitalaria, para hacer el seguimiento de las programaciones individualizadas y tomar decisiones sobre la evaluación y promoción del alumnado.

4. Para colaborar en el desarrollo y seguimiento de la atención domiciliaria u hospitalaria, el profesorado tiene que llevar a cabo las acciones siguientes:

a) Proporcionar la información necesaria sobre las programaciones didácticas, así como las orientaciones para desarrollarlas de una manera personalizada teniendo en cuenta, si procede, las necesidades específicas de apoyo educativo del alumnado.

b) Facilitar la información necesaria sobre las actividades y pruebas de evaluación de los aprendizajes para que el profesorado que realiza la atención educativa domiciliaria u hospitalaria las utilice durante el periodo en el que presta esta atención.

c) Participar, cuando sea necesario, en las reuniones de coordinación que se establecen con el profesorado que lleva a cabo la atención educativa domiciliaria y hospitalaria para el seguimiento de las programaciones individualizadas y tomar decisiones sobre la evaluación y promoción del alumnado.

d) Colaborar en el proceso de transición al centro docente, una vez finalizado el periodo de convalsència domiciliaria o la hospitalización.

5. El personal especialista de orientación educativa del centro docente de referencia puede participar en las coordinaciones internas y externas que se establezcan, así como asesorar y colaborar en el proceso de planificación y seguimiento de la programación individualizada del alumnado que requiere medidas curriculares extraordinarias y en las actuaciones de transición una vez finalizado el periodo de convalsència domiciliaria o la hospitalización.

DISPOSICIONES ADICIONALES

Primera. Plan de formación, sensibilización y difusión de buenas prácticas

1. En los planes anuales de formación y perfeccionamiento del personal docente y no docente, los centros tienen que tener en cuenta

cial la planificació d'actuacions relacionades amb la inclusió educativa de l'alumnat i la gestió de la diversitat al centre, a partir de l'avaluació i l'anàlisi dels indicadors d'inclusió i incidint especialment en els nivells de resposta I i II, d'acord amb el Decret 104/2018.

2. L'equip directiu ha de planificar activitats de formació relacionades amb les necessitats específiques de suport educatiu per a tota la comunitat educativa, així com actuacions de sensibilització envers la diversitat que hi ha en el centre educatiu i en la societat, amb la col·laboració de les persones coordinadores de formació i d'igualtat i convivència, dels serveis especialitzats d'orientació i del personal especialitzat de suport.

3. Els centres de formació, innovació i recursos educatius (CEFIRE) han d'elaborar un pla de formació bàsica en inclusió educativa, així com actuacions formatives que faciliten l'adquisició de competències generals i específiques per al desenvolupament de l'escola inclusiva i la resposta a les necessitats específiques de suport educatiu de l'alumnat.

4. La conselleria competent en matèria d'educació ha de garantir els mecanismes per a la difusió dels projectes d'innovació i de qualitat que han dut a terme els centres i els serveis educatius en el marc de l'educació inclusiva, a fi de promoure les bones pràctiques i generalitzar aquestes experiències d'èxit a tot el sistema educatiu.

Segona. Programes de disseny propi

1. Els centres docents, en el marc de l'autonomia pedagògica, organitzativa i de gestió d'aquests, poden organitzar programes o actuacions de disseny propi que desenvolupen qualsevol de les línies d'actuació que especifica l'article 4 del Decret 104/2018, i que han d'incloure en el seu Pla d'actuació per a la millora (PAM).

2. Així mateix, poden organitzar programes singulars, en el mateix centre o conjuntament amb altres centres o entitats, que promouen la inclusió educativa i sociolaboral de l'alumnat amb necessitats educatives especials, prèvia autorització de la direcció general competent en matèria d'inclusió educativa, a proposta de la direcció territorial competent en matèria d'educació.

Tercera. Accions per a la igualtat de les persones amb discapacitat

La conselleria competent en matèria d'educació i tots els centres docents han de desenvolupar les accions que preveu la Llei 9/2018, de 24 d'abril, de la Generalitat, de modificació de la Llei 11/2003, de 10 d'abril, de la Generalitat, sobre l'Estatut de les persones amb discapacitat, a fi de garantir l'exercici dels drets fonamentals i la no-discriminació per motius de discapacitat física, sensorial, orgànica, intel·lectual, cognitiva o mental de l'alumnat o del grup familiar.

Quarta. Accions per a la igualtat de les persones LGTBI

1. La conselleria competent en matèria d'educació i tots els centres docents han de desenvolupar les accions previstes en el capítol III de la Llei 23/2018, de 29 de novembre, de la Generalitat, d'igualtat de les persones LGTBI, a fi de garantir l'exercici dels drets fonamentals i la no-discriminació per motius d'orientació sexual, identitat de gènere, expressió de gènere, desenvolupament sexual o grup familiar.

2. Totes les accions incorporades en els documents, els plans i els programes que han aprovat els centres educatius, i les altres que incorporen els centres per raó de l'autonomia pedagògica que tenen, han de basar-se en fonts de referència avalades per la literatura científica sobre la matèria i remetre a les normes internacionals que garanteixen la protecció dels drets humans i els principis d'igualtat i no-discriminació continguts en els tractats que ha signat l'Estat espanyol.

Cinquena. Accions per al desenvolupament del Pla director de coeducació

La conselleria competent en matèria d'educació i tots els centres docents han de desenvolupar els objectius i les accions previstes en el Pla director de coeducació que ha elaborat aquesta conselleria.

Sisena. Provisió de personal especialitzat de suport

1. En els centres docents públics, l'adscripció del personal especialitzat de suport pot fer-se en un centre, amb caràcter fix o itinerant,

de manera especial la planificació de actuacions relacionades amb la inclusió educativa del alumnado y la gestión de la diversidad en el centro, a partir de la evaluación y el análisis de los indicadores de inclusión e incidiendo especialmente en los niveles de respuesta I y II, de acuerdo con el Decreto 104/2018.

2. El equipo directivo tiene que planificar actividades de formación relacionadas con las necesidades específicas de apoyo educativo para toda la comunidad educativa, así como actuaciones de sensibilización hacia la diversidad existente en el centro educativo y en la sociedad, con la colaboración de los coordinadores de formación y de igualdad y convivencia, de los servicios especializados de orientación y del personal especializado de apoyo.

3. Los centros de formación, innovación y recursos educativos (CEFIRE) tienen que elaborar un plan de formación básica en inclusión educativa, así como actuaciones formativas que faciliten la adquisición de competencias generales y específicas para el desarrollo de la escuela inclusiva y la respuesta a las necesidades específicas de apoyo educativo del alumnado.

4. La conselleria competente en materia de educación tiene que garantizar los mecanismos para la difusión de los proyectos de innovación y de calidad llevados a cabo por los centros y servicios educativos en el marco de la educación inclusiva, a fin de promover las buenas prácticas y generalizar estas experiencias de éxito en todo el sistema educativo.

Segunda. Programas de diseño propio

1. Los centros docentes, en el marco de su autonomía pedagógica, organizativa y de gestión, pueden organizar programas o actuaciones de diseño propio que desarrollen cualquiera de las líneas de actuación que se especifican en el artículo 4 del Decreto 104/2018 y que tienen que incluir en su Plan de actuación para la mejora (PAM).

2. Asimismo, pueden organizar programas singulares, en el mismo centro o conjuntamente con otros centros o entidades, que promuevan la inclusión educativa y socio-laboral del alumnado con necesidades educativas especiales, previa autorización de la dirección general competente en materia de inclusión educativa, a propuesta de la dirección territorial competente en materia de educación.

Tercera. Acciones para la igualdad de las personas con discapacidad

La conselleria competente en materia de educación y todos los centros docentes tienen que desarrollar las acciones previstas en la Ley 9/2018, de 24 de abril, de la Generalitat, de modificació de la Ley 11/2003, de 10 de abril, de la Generalitat, sobre el Estatuto de las personas con discapacidad, a fin de garantizar el ejercicio de los derechos fundamentales y la no-discriminación por motivos de discapacidad física, sensorial, orgánica, intelectual, cognitiva o mental del alumnado o del grupo familiar.

Cuarta. Acciones para la igualdad de las personas LGTBI

1. La conselleria competente en materia de educación y todos los centros docentes tienen que desarrollar las acciones previstas en el capítulo III de la Ley 23/2018, de 29 de noviembre, de la Generalitat, de igualdad de las personas LGTBI, a fin de garantizar el ejercicio de los derechos fundamentales y la no-discriminación por motivos de orientación sexual, identidad de género, expresión de género, desarrollo sexual o grupo familiar.

2. Todas las acciones incorporadas a los documentos, planes y programas aprobados por los centros educativos, y aquellas otras que incorporan los centros por razón de su autonomía pedagógica, tienen que basarse en fuentes de referencia avaladas por la literatura científica sobre la materia y remitir a las normas internacionales que garantizan la protección de los derechos humanos y los principios de igualdad y no-discriminación contenidos en los tratados firmados por el Estado español.

Quinta. Acciones para el desarrollo del Plan director de coeducación

La conselleria competente en materia de educación y todos los centros docentes tienen que desarrollar los objetivos y las acciones previstas en el Plan director de coeducación elaborado por esta conselleria.

Sexta. Provisión de personal especializado de apoyo

1. En los centros docentes públicos, la adscripción del personal especializado de apoyo puede realizarse en un centro, con carácter fijo

els serveis psicopedagògics escolars, els centres d'Educació Especial o les direccions territorials competents en matèria d'educació, i garantir en qualsevol cas la dotació suficient per a atendre adequadament tot l'alumnat, d'acord amb l'avaluació del Pla d'actuació per a la millora (PAM) del centre que ha realitzat la Inspecció d'Educació i les necessitats dels centres docents.

2. La conselleria competent en matèria d'educació ha de proposar els perfils, els criteris i els procediments d'intervenció del personal no docent especialitzat de suport dependent d'altres conselleries i assegurar-ne la coordinació interadministrativa necessària per a la provisió adequada.

3. Per al suport a l'alumnat sord, amb discapacitat auditiva i sordcec escolaritzat en centres d'Educació Infantil i Primària que requereix la llengua de signes per a l'accés al currículum, la conselleria competent en matèria d'educació ha de proveir personal docent especialitzat de suport amb la competència adequada, i degudament acreditada, en llengua de signes. Amb aquesta finalitat, ha d'oferir plans i programes formatius que possibiliten que aquest personal adquireisca la competència necessària en llengua de signes.

4. En els centres privats concertats, la provisió de personal especialitzat de suport s'ha de fer d'acord amb el procediment que ha determinat la conselleria competent en matèria d'educació i els convenis col·lectius d'empreses d'ensenyament privat sostingudes totalment o parcialment amb fons públics.

Setena. Centres docents de caràcter singular

La conselleria competent en matèria d'educació ha de proveir els mitjans personals, materials, econòmics i organitzatius per a donar resposta a les necessitats dels centres, que per les seues característiques o projectes que desenvolupen tenen un caràcter singular.

Huitena. Autorització d'unitats específiques en centres ordinaris

1. La sol·licitud d'habilitació, transformació o supressió d'unitats específiques en centres ordinaris l'ha de realitzar la persona titular de la direcció territorial d'educació a l'òrgan directiu competent en planificació educativa, tot ajustant-se als terminis que s'estableixen per a aquest procediment, i s'ha de resoldre abans de la finalització del curs escolar previ a la implantació de la unitat.

2. En els centres docents concertats, l'habilitació, la supressió o la transformació d'unitats específiques es realitza d'acord amb el que disposa la normativa vigent en matèria de concerts educatius.

3. Amb caràcter general, la conselleria competent en matèria d'educació no ha d'autoritzar més d'una unitat específica en un mateix centre ordinari, i ha de prioritzar la distribució en diferents centres i l'oferta en l'Educació Secundària per a donar continuïtat a l'alumnat que finalitza l'Educació Primària i requereix l'escolarització en aquesta modalitat.

Novena. Seguretat de la informació i protecció de dades

1. Per a garantir la seguretat de la informació, cal implementar les mesures tècniques i organitzatives, definides en el Decret 66/2012, de 27 d'abril, del Consell, pel qual s'estableix la política de seguretat de la informació de la Generalitat, i en les seues normes i procediments de desenvolupament, d'acord amb el Reial decret 3/2010, de 8 de gener, pel qual es regula l'Esquema nacional de seguretat en l'àmbit de l'Administració electrònica.

2. En relació amb el tractament de les dades de caràcter personal, s'han de complir les obligacions disposades en la legislació vigent, d'acord amb el Reglament (UE) 2016/679, del Parlament europeu i del Consell, de 27 d'abril de 2016, relatiu a la protecció de les persones físiques pel que fa al tractament de dades personals i a la lliure circulació d'aquestes dades; la Llei orgànica 3/2018, de 5 de desembre, de protecció de dades personals i garantia dels drets digitals, i la disposició addicional vint-i-tres de la Llei orgànica 2/2006, d'educació.

Desena. Suport informàtic de la documentació

D'acord amb la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, del procediment administratiu comú de les administracions públiques, la documentació i els tràmits derivats de l'aplicació d'aquesta ordre s'han d'adaptar progressivament a un suport informàtic.

o itinerante, en los servicios psicopedagógicos escolares, en los centros de Educación Especial o en las direcciones territoriales competentes en materia de educación, en los que se tiene que garantizar, en cualquier caso, la dotación suficiente para atender adecuadamente a todo el alumnado, de acuerdo con la evaluación del Plan de actuación para la mejora (PAM) del centro realizada por la Inspección de Educación y las necesidades de los centros docentes.

2. La conselleria competente en materia de educación tiene que proponer los perfiles, criterios y procedimientos de intervención del personal no docente especializado de apoyo dependiente de otras consellerias y asegurar la necesaria coordinación interadministrativa para su adecuada provisión.

3. Para el apoyo al alumnado sordo, con discapacidad auditiva y sordociego escolarizado en centros de Educación Infantil y Primaria que requiere la lengua de signos para el acceso al currículum, la conselleria competente en materia de educación tiene que proveer personal docente especializado de apoyo que tenga la competencia adecuada, y debidamente acreditada, en lengua de signos. Con esta finalidad, tiene que ofrecer planes y programas formativos que posibiliten que este personal adquiera la competencia necesaria en lengua de signos.

4. En los centros privados concertados, la provisión de personal especializado de apoyo se tiene que llevar a cabo de acuerdo con el procedimiento determinado por la conselleria competente en materia de educación y los convenios colectivos de empresas de enseñanza privada sostenidas total o parcialmente con fondos públicos.

Séptima. Centros docentes de carácter singular

La conselleria competente en materia de educación tiene que proveer los medios personales, materiales, económicos y organizativos para dar respuesta a las necesidades de los centros que, por sus características o por los proyectos que desarrollan, tengan un carácter singular.

Octava. Autorización de unidades específicas en centros ordinarios

1. La solicitud de habilitación, transformación o supresión de unidades específicas en centros ordinarios la tiene que realizar el titular de la dirección territorial de educación al órgano directivo competente en planificación educativa, ajustándose a los plazos que se establezcan para este procedimiento, y se tiene que resolver antes de la finalización del curso escolar previo a la implantación de la unidad.

2. En los centros docentes concertados, la habilitación, supresión o transformación de unidades específicas se lleva a cabo de acuerdo con lo que dispone la normativa vigente en materia de conciertos educativos.

3. A todos los efectos, la conselleria competente en materia de educación no puede autorizar más de una unidad específica en un mismo centro ordinario, y ha de priorizar la distribución en diferentes centros y la oferta en la Educación Secundaria para dar continuidad al alumnado que finaliza la Educación Primaria y requiere la escolarización en esta modalidad.

Novena. Seguridad de la información y protección de datos

1. Para garantizar la seguridad de la información, se implementarán las medidas técnicas y organizativas definidas en el Decreto 66/2012, de 27 de abril, del Consell, por el cual se establece la política de seguridad de la información de la Generalitat, y en sus normas y procedimientos de desarrollo, de acuerdo con el Real decreto 3/2010, de 8 de enero, por el cual se regula el Esquema nacional de seguridad en el ámbito de la Administración electrónica.

2. En relación con el tratamiento de los datos de carácter personal, se tiene que cumplir con las obligaciones dispuestas en la legislación vigente, de acuerdo con el Reglamento (UE) 2016/679 del Parlamento Europeo y del Consejo, de 27 de abril de 2016, relativo a la protección de las personas físicas en cuanto al tratamiento de datos personales y a la libre circulación de estos; la Ley orgánica 3/2018, de 5 de diciembre, de protección de datos personales y garantía de los derechos digitales, y la disposición adicional 23 de la Ley orgánica 2/2006, de educación.

Décima. Apoyo informático de la documentación

De acuerdo con la Ley 39/2015, de 1 de octubre, del procedimiento administrativo común de las administraciones públicas, la documentación y los trámites derivados de la aplicación de esta orden se han de adaptar progresivamente a un apoyo informático.

Onzena. Incidència pressupostària

La implementació d'aquesta ordre no pot tindre cap incidència en la dotació de tots i cada un dels capítols de despesa assignats a la conselleria competent en matèria d'educació, que en tot cas han de ser atesos amb els mitjans personals i materials que té assignats.

Dotzena. Supervisió d'allò que disposa la norma

1. Per al seguiment i l'avaluació d'allò que disposa aquesta ordre, és d'aplicació el que especifica el capítol VII del Decret 104/2018.

2. La Inspecció d'Educació ha d'assessorar i supervisar que les cultures, les polítiques i les pràctiques educatives dels centres docents donen una resposta adequada a la diversitat de tot alumnat i en promouen la inclusió.

3. La Inspecció d'Educació ha de supervisar al llarg del curs escolar les dades referides a l'alumnat amb necessitats específiques de suport educatiu del centre, la gestió del personal especialitzat, l'organització dels suports i els programes desenvolupats, dins del procediment general de seguiment del Pla d'actuació per a la millora (PAM). Per a aquesta tasca, pot tindre l'assessorament de la direcció dels serveis psicopedagògics escolars.

4. La conselleria competent en matèria d'educació ha de facilitar els models, els criteris i els indicadors perquè els centres docents realitzen el seguiment i l'avaluació de les actuacions que preveu aquesta ordre. Les conclusions, que han de servir de base per a les propostes de millora que s'incorporen en el Projecte educatiu i el Pla d'actuació per a la millora (PAM) del centre, s'han de comunicar a la comissió de coordinació pedagògica o en l'òrgan del centre que té atribuïdes aquestes funcions, el claustre i el consell escolar i fer-se públiques a la comunitat educativa.

DISPOSICIÓ TRANSITÒRIA

Única. Centres autoritzats per a desenvolupar un pla específic d'organització de la jornada escolar

1. Durant el curs escolar 2019-2020, es prorroga la vigència de l'autorització del Pla específic d'organització de la jornada escolar als centres docents que, conforme a allò que disposa l'article 9 (apartats 7 i 8) de l'Ordre 25/2016, de 13 de juny, de la Conselleria d'Educació, Investigació, Cultura i Esport, per la qual es regulen les condicions, i el procediment de sol·licitud i d'autorització d'un pla específic d'organització de la jornada escolar als centres sostinguts amb fons públics de segon cicle d'Educació Infantil, Educació Primària i Educació Especial de la Comunitat Valenciana, modificada per l'Ordre 2/2018, de 16 de gener, hi hagen esgotat, en el curs escolar 2018-2019, el període de validesa de tres anys d'autorització de l'esmentat pla específic d'organització de la jornada escolar, sense que aquests centres hagen d'iniciar de nou el procediment de sol·licitud i autorització que estableix l'Ordre 25/2016.

2. No obstant això, atès a allò que disposa l'article 2.1.h de l'Ordre 25/2016, de 13 de juny, es podrà anul·lar l'autorització a un centre docent, amb la proposta raonada del Consell escolar de centre, convocat a aquest efecte en sessió extraordinària, sempre que estiga avalada per una majoria de dos terços de les persones membres.

DISPOSICIÓ DEROGATÒRIA

Única. Derogació normativa

Queden derogades les disposicions següents:

– Ordre d'11 de novembre de 1994, de la Conselleria d'Educació i Ciència, per la qual s'estableix el procediment d'elaboració del dictamen per a l'escolarització dels alumnes amb necessitats educatives especials.

– Ordre de 18 de juny de 1999, de la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, per la qual es regula l'atenció a la diversitat en l'Educació Secundària Obligatoria.

– Ordre de 14 de juliol de 1999, de la Conselleria de Cultura, Educació i Ciència, per la qual es regulen les condicions i el procediment per a flexibilitzar, excepcionalment, la durada del període d'escolaritza-

Undécima. Incidencia presupuestaria

La implementació de esta orden no puede tener ninguna incidencia en la dotación de todos y cada uno de los capítulos de gasto asignados a la conselleria competente en materia de educación, que en todo caso tienen que ser atendidos con los medios personales y materiales que tiene asignados.

Duodécima. Supervisión de lo que dispone la norma

1. Para el seguimiento y evaluación de aquello que dispone esta orden, es de aplicación lo que se especifica en el capítulo VII del Decreto 104/2018.

2. La Inspección de Educación tiene que asesorar y supervisar que las culturas, políticas y prácticas educativas de los centros docentes den una respuesta adecuada a la diversidad de todo alumnado y promuevan su inclusión.

3. La Inspección de Educación tiene que supervisar a lo largo del curso escolar los datos referidos al alumnado con necesidades específicas de apoyo educativo del centro, la gestión del personal especializado, la organización de los apoyos y los programas desarrollados, dentro del procedimiento general de seguimiento del Plan de actuación para la mejora (PAM). Para esta tarea puede contar con el asesoramiento de la dirección de los servicios psicopedagógicos escolares.

4. La conselleria competente en materia de educación tiene que facilitar los modelos, criterios e indicadores para que los centros docentes hagan el seguimiento y la evaluación de las actuaciones contempladas en esta orden. Las conclusiones, que tienen que servir de base para las propuestas de mejora que se incorporen al Proyecto educativo y al Plan de actuación para la mejora (PAM) del centro, se tienen que comunicar a la comisión de coordinación pedagógica o al órgano del centro que tenga atribuidas estas funciones, al claustro y al consejo escolar, y hacerse públicas en la comunidad educativa.

DISPOSICIÓ TRANSITORIA

Única. Centros autorizados para desarrollar un plan específico de organización de la jornada escolar

1. Durante el curso escolar 2019-2020, se prorroga la vigencia de la autorización del plan específico de organización de la jornada escolar a los centros docentes que, conforme a aquello que dispone el artículo 9 (apartados 7 y 8) de la Orden 25/2016, de 13 de junio, de la Conselleria de Educación, Investigación, Cultura y Deporte, por la cual se regulan las condiciones, y el procedimiento de solicitud y de autorización de un plan específico de organización de la jornada escolar a los centros sostenidos con fondos públicos de segundo ciclo de Educación Infantil, Educación Primaria y Educación Especial de la Comunidad Valenciana, modificada por la Orden 2/2018, de 16 de enero, hayan agotado, en el curso escolar 2018-2019, el periodo de validez de tres años de autorización del mencionado plan específico de organización de la jornada escolar, sin que estos centros tengan que iniciar de nuevo el procedimiento de solicitud y autorización que establece la Orden 25/2016.

2. Sin embargo, atendiendo a aquello que dispone el artículo 2.1.h de la Orden 25/2016, de 13 de junio, se podrá anular la autorización a un centro docente, con la propuesta razonada del Consejo escolar del centro, convocado a tal efecto en sesión extraordinaria, siempre que esté avalada por una mayoría de dos tercios de las personas miembros.

DISPOSICIÓ DEROGATORIA

Única. Derogación normativa

Quedan derogadas las disposiciones siguientes:

– Orden de 11 de noviembre de 1994, de la Conselleria de Educación y Ciencia por la cual se establece el procedimiento de elaboración del dictamen para la escolarización de los alumnos con necesidades educativas especiales.

– Orden de 18 de junio de 1999, de la Conselleria de Cultura, Educación y Ciencia, por la cual se regula la atención a la diversidad en la Educación Secundaria Obligatoria.

– Orden de 14 de julio de 1999, de la Conselleria de Cultura, Educación y Ciencia, por la cual se regulan las condiciones y el procedimiento para flexibilitzar, excepcionalmente, la duración del periodo

ció obligatòria dels alumnes que tenen necessitats educatives especials derivades de condicions personals de sobredotació intel·lectual.

– Ordre de 4 de juliol de 2001, de la Conselleria de Cultura i Educació de la Generalitat Valenciana, per la qual es regula l'atenció a l'alumnat amb necessitats de compensació educativa.

– Ordre de 16 de juliol de 2001, per la qual es regula l'atenció educativa a l'alumnat amb necessitats educatives especials escolaritzat en centres d'Educació Infantil (2n cicle) i Educació Primària.

– Ordre de 14 de març de 2005, de la Conselleria de Cultura, Educació i Esport, per la qual es regula l'atenció a l'alumnat amb necessitats educatives especials escolaritzat en centres que imparteixen Educació Secundària.

– Ordre de 15 de maig de 2006, de la Conselleria de Cultura, Educació i Esport, per la qual s'estableix el model d'informe psicopedagògic i el procediment de formalització.

– Ordre de 21 de novembre de 2006, de la Conselleria de Cultura, Educació i Esport, per la qual es determinen els criteris i els procediments per a l'atenció hospitalària i domiciliària de l'alumnat que requereix compensació educativa en Educació Primària i Educació Secundària Obligatoria.

Així mateix, queden derogades totes les disposicions del mateix rang o d'un rang inferior que s'oposen al que disposa aquesta ordre.

DISPOSICIONS FINALS

Primera. Desenvolupament i aplicació

1. Es faculta els òrgans superiors i centres directius competents en matèria d'educació per a dictar, en l'àmbit de les seues respectives competències, instruccions i quantes resolucions siguin necessàries per al correcte desenvolupament, aplicació i execució del que disposa aquesta ordre.

2. La direcció general competent en matèria d'inclusió ha de publicar, mitjançant les resolucions corresponents, els models de documentació que han d'utilitzar els centres docents per a l'aplicació de mesures determinades que inclou aquesta ordre.

3. La conselleria competent en matèria d'educació, amb la col·laboració d'altres conselleries o entitats, si escau, ha d'establir els protocols que són necessaris per a la identificació i la resposta educativa a les diferents necessitats de l'alumnat. Així mateix, pot establir convenis de col·laboració amb altres conselleries, organismes i entitats per al disseny, el desenvolupament i l'avaluació de programes d'àmbit sociocomunitari, en la línia del que descriu l'article 9 del Decret 104/2018.

Segona. Programes experimentals

La conselleria competent en matèria d'educació pot proposar el desenvolupament de programes experimentals, amb l'objectiu d'implementar mesures de resposta educativa que contribueixen a eliminar les barreres a la inclusió detectades de manera generalitzada en els centres docents, en el marc del procés d'anàlisi dels factors que n'afavoreixen o en dificulten la inclusió en el context escolar, així com en la interacció dels centres amb l'entorn i amb les famílies de l'alumnat.

Tercera. Entrada en vigor

Aquesta ordre entrarà en vigor l'1 de setembre de 2019, llevat de la disposició transitòria única, que entrarà en vigor l'endemà de la publicació en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*.

València, 30 d'abril de 2019

El conseller d'Educació, Investigació, Cultura i Esport,
VICENT MARZÀ IBÁÑEZ

de escolarización obligatoria de los alumnos que tienen necesidades educativas especiales derivadas de condiciones personales de sobredotación intelectual.

– Orden de 4 de julio de 2001, de la Conselleria de Cultura y Educación de la Generalitat Valenciana, por la cual se regula la atención al alumnado con necesidades de compensación educativa.

– Orden de 16 de julio de 2001, por la cual se regula la atención educativa al alumnado con necesidades educativas especiales escolarizado en centros de Educación Infantil (2º ciclo) y Educación Primaria.

– Orden de 14 de marzo de 2005, de la Conselleria de Cultura, Educación y Deporte, por la cual se regula la atención al alumnado con necesidades educativas especiales escolarizado en centros que imparten Educación Secundaria.

– Orden de 15 de mayo de 2006, de la Conselleria de Cultura, Educación y Deporte, por la cual se establece el modelo de informe psicopedagógico y el procedimiento de formalización.

– Orden de 21 de noviembre de 2006, de la Conselleria de Cultura, Educación y Deporte, por la cual se determinan los criterios y procedimientos para la atención hospitalaria y domiciliaria del alumnado que requiera compensación educativa en Educación Primaria y Educación Secundaria Obligatoria.

Asimismo, quedan derogadas todas las disposiciones del mismo rango o de un rango inferior que se oponen a lo que dispone esta orden.

DISPOSICIONES FINALES

Primera. Desarrollo y aplicación

1. Se faculta los órganos superiores y centros directivos competentes en materia de educación para dictar, en el ámbito de sus respectivas competencias, instrucciones y cuántas resoluciones sean necesarias para el correcto desarrollo, aplicación y ejecución de lo dispuesto en esta orden.

2. La dirección general competente en materia de inclusión tiene que publicar, mediante las resoluciones correspondientes, los modelos de documentación que tienen que utilizar los centros docentes para la aplicación de determinadas medidas incluidas en esta orden.

3. La conselleria competente en materia de educación, con la colaboración de otras conselleries o entidades, si procede, tiene que establecer los protocolos que sean necesarios para la identificación y la respuesta educativa a las diferentes necesidades del alumnado. Asimismo, puede establecer convenios de colaboración con otras conselleries, organismos y entidades para el diseño, desarrollo y evaluación de programas de ámbito sociocomunitario, en la línea de lo que describe el artículo 9 del Decreto 104/2018.

Segunda. Programas experimentales

La conselleria competente en materia de educación puede proponer el desarrollo de programas experimentales, con el objetivo de implementar medidas de respuesta educativa que contribuyan a eliminar las barreras a la inclusión detectadas de forma generalizada en los centros docentes, en el marco del proceso de análisis de los factores que favorecen o dificultan la inclusión en el contexto escolar, así como en la interacción de los centros con el entorno y con las familias del alumnado.

Tercera. Entrada en vigor

Esta orden entrará en vigor el 1 de septiembre de 2019, salvo la disposición transitòria única, que entrarà en vigor el día siguiente de la publicación en el *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*.

València, 30 de abril de 2019

El conseller de Educación, Investigación, Cultura y Deporte,
VICENT MARZÀ IBÁÑEZ